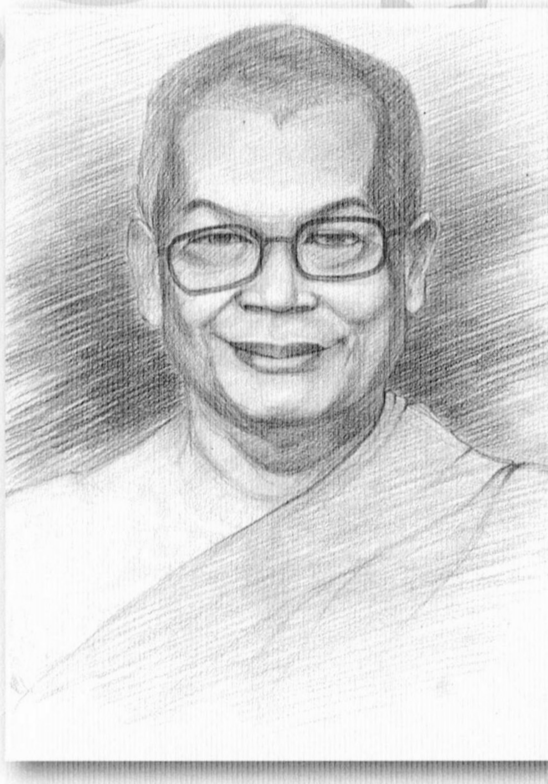

ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ

พระวิบูลธรรมาภรณ์

(เสรี สุปญฺโญ)

ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ **พระวิบูลธรรมาภรณ์** (เสรี สุปญฺโญ) 28 มิถุนายน 2551

ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ

พระวิบูลธรรมาภรณ์

(เสรี สุปญฺโญ)

ชื่อหนังสือ : **ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ พระวิบูลธรรมาภรณ์**

พิมพ์แจก : งานพระราชทานเพลิงศพ พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)
วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ เมรุชั่วคราว วัดสิรินธรเทพรัตนาราม
อ.สามพราน จ.นครปฐม

พิมพ์จำนวน : ๑,๕๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย : สำนักงานเลขานุการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)
ตึก สว. ธรรมนิเวศ (ชั้น ๔) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 02-2826182 โทรสาร 02-2826183

แสดงความไว้อาลัย

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)

อดีตกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการ

สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

และหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานเลขานุการ สพธต.

อดีตรองอธิการบดีวิทยาเขต สิรินธรราชวิทยาลัย อ.สามพราน จ.นครปฐม

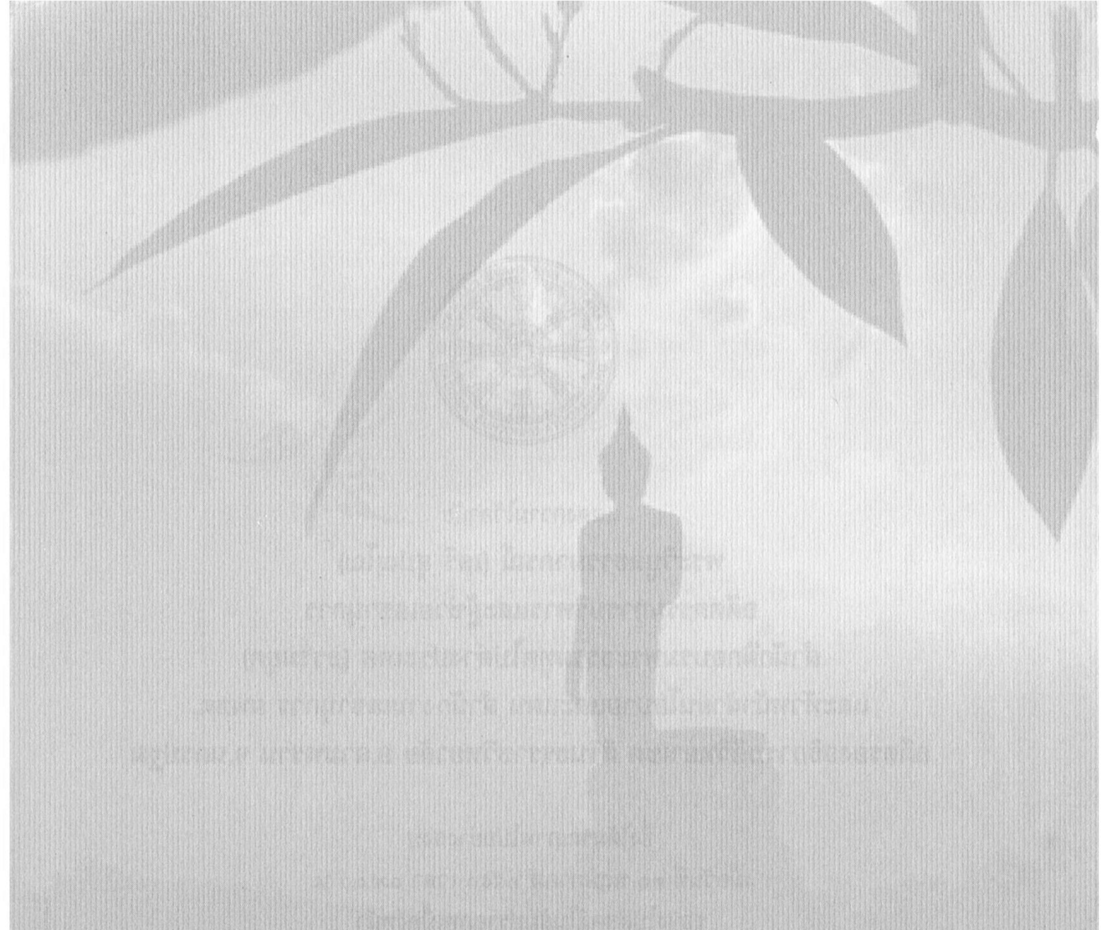
ซึ่งได้มรณภาพไปอย่างสงบ

เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑๗.๓๐ น.

ขอจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเบื้องหน้า

ด้วยความอาลัยอย่างยิ่ง

จาก พระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธ) ทุกรูป

พุทธปณิธาน

" จรถ ภิกขะเว จาริกัง พหุชนะหิตายะ พหุชนะสุขายะ โลกานุกัมปายะ "

หากพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ จะทรงมีรับสั่งกับพวกเรา

เหล่าสมณศากยบุตรพุทธชิโนรส ซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า

...ลูกรักของพ่อ...

หน้าที่ของลูกคือเร่งรีบไป สู่เมืองน้อยใหญ่แม้นในชนบท
ปัดเป่าทุกข์ยากหากใครรันทด ช่วยโลกทั้งหมดอย่าเลือกชาติเชื้อ
แม้นวันนี้ไม่มีพ่อ ขอลูกอย่าท้อคิดเบื่อ
ขนสัตว์ข้ามฟากเร่งพายเรือ สืบเชื้อลูกพ่อ " หน่อเนื้อพุทธางกูร "

ปิยโสภณ..

คำนำ

การถึงแก่มรณกรรมของพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) อดีตกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และอดีตเจ้าอาวาสวัดสิรินธรเทพรัตนาราม เป็นการสูญเสียบุคลากรผู้เป็นกำลังหลักในวงการศึกษาและวงการพระธรรมทูตของคณะสงฆ์ไทยอย่างน่าเสียดายยิ่ง นำมาซึ่งความเศร้าโศกอาลัยจากมวลญาติมิตร ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหารผู้ร่วมงานทุกระดับทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในส่วนงานการพระธรรมทูตต่างประเทศของคณะธรรมยุตนั้น นับเป็นการสูญเสียผู้บริหารองค์กรที่เปี่ยมด้วยภูมิรู้ภูมิธรรม มีวิสัยทัศน์ยาวไกล มากประสบการณ์ เพียบพร้อมด้วยทักษะการบริหารจัดการที่ยอดเยี่ยม มีวิริยะอุตสาหะมุ่งมั่นบำเพ็ญกรณียศาสนกิจทั้งในและต่างประเทศมายาวนาน ยากจะหาใครทดแทนได้

สำนักงานเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ(ธรรมยุต) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์ “ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ พระวิบูลธรรมาภรณ์” โดยรวบรวมคำกล่าวไว้อาลัยจากพระมหาเถรานุเถระ พระธรรมทูต เพื่อนสหธรรมิกตลอดถึงศิษยานุศิษย์ใกล้ไกล เพื่อให้ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับรู้เกียรติประวัติผลงานของท่านเสมือนได้ยลองค์พระปฏิมาอันนายช่างผู้ประณีตชำนาญงาน ได้บรรจงปิดแผ่นทองวิจิตรงดงามอร่ามตาทั่วทั้งองค์จากหลากหลายมุมมอง โดยเน้นผลงานด้านกิจการพระธรรมทูตในต่างประเทศซึ่งท่านได้มุ่งมั่นทุ่มเทเสียสละอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยตราบถึงสุดท้ายปลายชีวิต แม้ปราศจากการรับรู้พบเห็น เช่นเดียวกับเพื่อนสหธรรมิกศิษยานุศิษย์ในแวดวงพระธรรมทูตทั่วโลก ที่ยังคงมุ่งมั่นสนองปณิธานอุดมการณ์องค์พระศาสดาอย่างไม่ขาดสาย ถ้อยลิขิตคำบอกเล่าชีวประวัติแต่ละวรรคตอน แม้จะเต็มไปด้วยความอาลัย แต่ขณะเดียวกันมีสีสันบรรจุเรื่องราวลีลาชีวิตและวีรกรรมของผู้จากไป เป็นอนุสสติและอนุสาวรีย์ตราตรึงในความทรงจำของมวลปิยมิตรสานุศิษย์ชโลมดวงใจโศกเศร้าของญาติสาโลหิต บอกกล่าวเล่าขานมหาชนอย่างมีความหมายและเต็มไปด้วยพลัง ตราบนานเท่านาน

ในนามของคณะสงฆ์และพระธรรมทูตไทย(ธรรมยุต) ทั้ง ๔ ภาคพื้นทวีป ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาเถรานุเถระ ผู้บริหารและพระธรรมทูตทั้งในและต่างประเทศ ที่ได้แสดงเมตตาอาลัยและร่วมพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย โดยเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมบ้าง เดินทางกลับมาเพื่อร่วมงานท่านบ้าง และร่วมสมทบพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อนึ่งสำนักงานเลขานุการฯ กราบขออภัยที่ไม่ได้แจ้งประกาศให้ทราบในส่วนของการจัดพิมพ์หนังสือกระนั้นยังได้รับบริจาคสมทบดังมีรายนามในท้ายหนังสือนี้แล้ว กราบขอบพระคุณและขออนุโมทนามา ณ ที่นี้ และขออนุโมทนาอย่างยิ่งต่อคุณเพชรพิกุล ณ นคร ประธานกรรมการ

บริหารกองทุนสนับสนุนพระธรรมทูตพร้อมทั้งคณะ ที่ได้รับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้

ที่สุดนี้ขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอบุญกุศลใดๆ ที่ได้กระทำบำเพ็ญมาดีแล้ว จงประมวลมาเป็นพลวปัจจัยเกื้อหนุนให้ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ จงประสพนิยตสุขในสัมปรายภพด้วยเทอญ

คณะพระธรรมทูตและเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการ
สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ

๑. ประวัติพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)	2
๒. คำกล่าวไว้อาลัย	10
๓. ความหมายของพระธรรมทูต/นิยามของพระธรรมทูต	67
๔. ความเป็นมาของพระธรรมทูตสมัยพุทธกาล	69
๕. พระธรรมทูตนำพระพุทธศาสนาแผ่สู่ประเทศไทย	75
๖. พระอุบาลี : ปฐมบทงานพระธรรมทูตไทยในต่างประเทศ	76
๗. ประวัติความเป็นมาสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)	81
๘. ชีวิตนี้น้อยนัก : พระธรรมเทศนาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	87
๙. เรื่องเล่าจากภาพ : พระวิบูลธรรมาภรณ์ ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ	114

ประวัติพระวิบูลธรรมาภรณ์

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพมหานคร และรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ภูมิลำเนาเดิม ต.ชลคราม อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี ได้บรรพชาเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ณ. พัทธสีมาวัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพมหานคร โดยมีพระเทพวราภรณ์ (เปลี่ยน ปุณฺโณ ป.ธ.๙) วัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพมหานคร เป็นพระอุปัชฌาย์ และมีพระกวีวรญาณ (คณิศร์ เขมวํโส ป.ธ.๙) ปัจจุบัน พระพรหมเมธาจารย์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

สถานะเดิม ชื่อ เสรี นามสกุล ชื่นชม เกิดวันศุกร์ที่ ๓ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะเส็ง ณ บ้านเลขที่ ๕๘ หมู่ที่ ๔ ต.ชลคราม อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี บิดาชื่อ นายเหวียน ชื่นชม มารดาชื่อ นางแช่ม ชื่นชม มีพี่น้องทั้งหมด ๗ คน

๑. นางพยอม ชื่นชม
๒. พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)
๓. นางจรัสศรี ชื่นชม
๔. นางสุคลธ์ คล้ายตั้น
๕. นายบุญนิด ชื่นชม
๖. นางสาวพรธิชา ชื่นชม
๗. นางวรัญธร นวลสว่าง

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๑๖ สอบไล่ได้ น.ธ. เอก สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๒ สำเร็จชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวชิรมกุฎ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๖ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๔๖ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม

การศึกษาพิเศษ

จบหลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับสูง สถาบันพัฒนาผู้บริหาร

จบหลักสูตรการบริหารการจัดการสื่อ I.T มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จบหลักสูตรพระธรรมทูตไปต่างประเทศ รุ่นที่ ๕ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๕–๒๕๓๔ สนองงานของคณะธรรมยุต (เจ้าหน้าที่อบรมพระสังฆาธิการ)
พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นผู้ช่วยเลขานุการสำนักงานเลขาธิการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นหัวหน้ากองงานมัธยม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์

- กรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)
- เป็นกรรมการสภาวิชาการ
- กรรมการสภามหาวิทยาลัย

ประวัติสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นพระครูสมุห์ ฐานานุกรม ในพระเทพวราภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นพระครูศัพทมงคล ฐานานุกรม ในพระญาณวโรดม
พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ที่พระครูวิบูลศรีโสภิต
พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก
พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นพิเศษ
พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ พระวิบูลธรรมาภรณ์

อาพาธและรักษาตัว ท่านมีอาการปวดท้องมาประมาณ ๒ เดือน ได้รับการตรวจวินิจฉัยเฉพาะทางว่าเป็นโรคมะเร็งในตับลุกลามเข้าไปในลำไส้ใหญ่ใหญ่จึงเข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๑ และเข้ารับการผ่าตัด วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๑ หลังจากนั้นออกมาพักฟื้น ณ วัดสิรินธรเทพรัตนาราม และหมอได้นัดฉายแสงและเคมีบำบัดต่อไป ช่วงปลายเดือนท่านมีอาการถ่ายเป็นเลือดจึงได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม สุดท้ายก่อนที่พระเดชพระคุณท่านจะมรณภาพ ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑๗.๒๙ น. รวมสิริอายุ ได้ ๕๔ ปี ๑๐ เดือน ๒๘ วัน

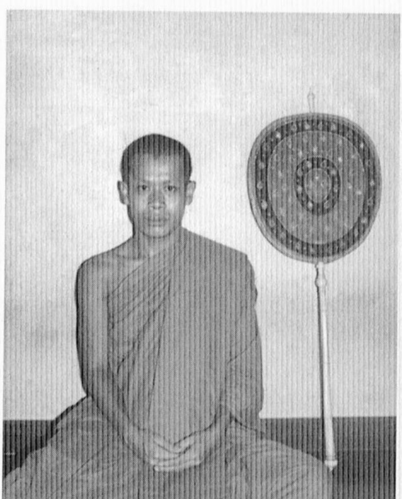
เมื่อครั้งเยาว์วัย เด็กชายเสรี ชื่นชม

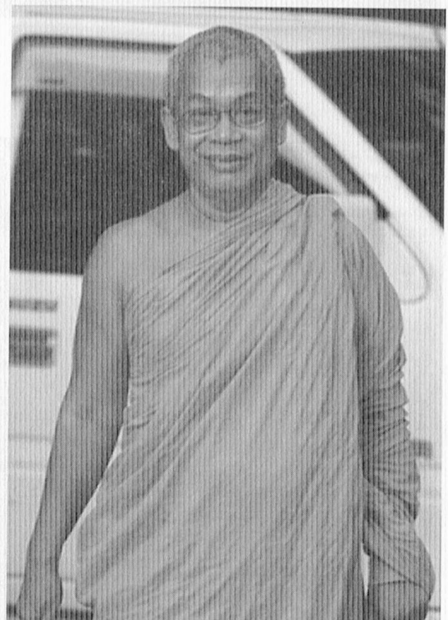
สามเณรเสรี ชื่นชม

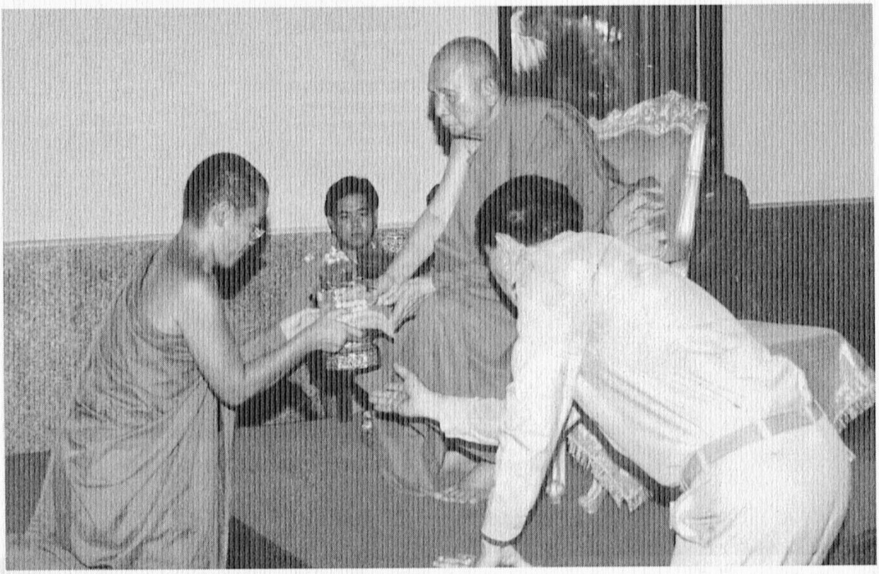
พระครูวิบูลศีลโสภิต

พระครูสมุห์ เสรี

พระวิบูลธรรมาภรณ์ ๒๐ พ.ค. ๒๕๕๐

พระธรรมเทศนาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
ในคราวเสด็จวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

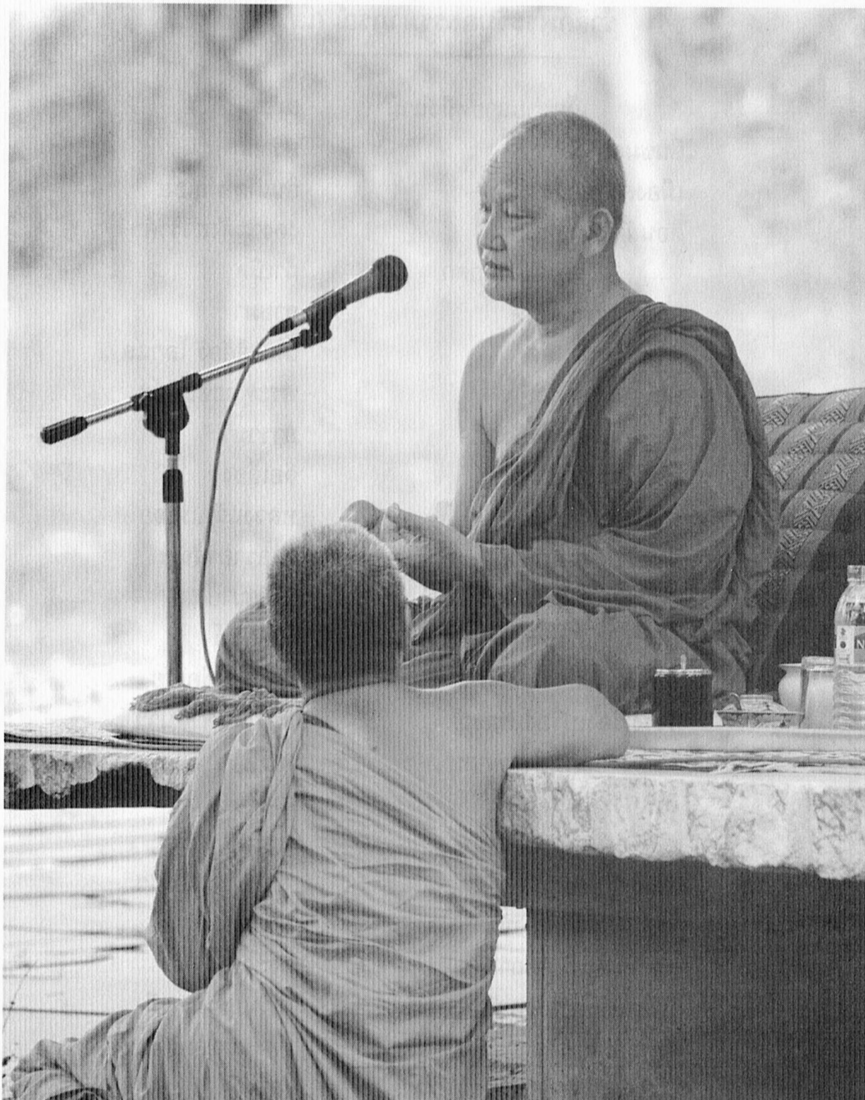

กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณวโรดม และพระธรรมวราจารย์

รับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ในการเสด็จทรงเปิดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
ณ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

สนทนากับพระญาณสิทธาจารย์ ในคราวไปตรวจเยี่ยมการฝึกอบรมพระธรรมทูต ภาคจิตภาวนา ณ วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม

รำลึกพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี)

เด็กชายนายหนึ่งนาม เสรี
ชื่นชมสกุลมี ปรากฏ
เมืองสุราษฎร์ธานี ถิ่นเกิด พ่อเฮย
ดอนสักถิ่นกำหนด งดงามดั่งสวรรค์ฯ

สองสี่เก้าหกศก กำเนิด
ฤกษ์งามยามดีเกิด กายมา
ศรัทธาพาล้ำเลิศ เกียรติก้อง โลกแล
บวชในศาสนา พระพุทธชินสีห์ฯ

บูรณศิริมาต- ยาราม
ไพเราะเสนาะนาม ลือเลื่อง
ใกล้ชิดติดสนาม- หลวงแล้ แม่เฮย
จำพรรษาสืบเนื่อง ถึงคราอาสัญฯ

พระเทพวราภรณ์ อุปัชฌาย์
ให้กำเนิดเกิดมา ในศาสน์
สอนสั่งดั่งบิดา ฝึกบุตร พ่อเฮย
จึ่งรุ่งเรืองเปรื่องปราชญ์ เจริญในศาสนาฯ

เริ่มแรกที่ภิกษุ เสรี
เป็นพระครูเริ่มที่ สมุห์
"ศัพทมงคล" ศรี พระครู ฐานา
สัญญาบัตรบรรลุ "วิบูลศีลโสภิต"ฯ

ศกสองห้าสี่แปด ผ่านมา
ตำแหน่งแห่งยศถา กระฉ่อน
โปรดประทานผ่านฟ้า เสริมบุญ บารมี
"พระวิบูลธรรมาภรณ์" เจ้าคุณญาติเอ๋ยฯ

ศึกษาท่านขวนขวาย ใส่ใจ
ธรรมตรีถึงเอกได้ ครบถ้วน
ปริญญามีไว้ ตรี-โท นาพ่อ
ประสบการณ์นั้นล้วน ควรการสรรเสริญฯ

ฝ่ายตำแหน่งหน้าที่ การงาน
สนองครูอาจารย์ น้อยใหญ่
ตำแหน่งบริหาร อาราม ผู้ช่วย

งานมหาวิทยาลัย น้อยใหญ่ไป่ถอยฯ
เริ่มแรกกองกิจการ มัธยม
ตรวจตราน่านิยม ยกย่อง
ฝ่ายบริหารชม เสรี เยี่ยมยอด
ทุกถิ่นที่พี่น้อง ต้องรำลึกถึงฯ
คราวคราครั้งขยาย ส่วนงาน
ยกระดับมาตรฐาน มหามกุฏ
ตำแหน่งรองอธิการ หนึ่งนั้น ท่านนา
คือหน้าที่สูงสุด ฝ่ายศึกษาสงฆ์ฯ
ธรรมทูตอีกนั้นนา กรรมการ
หน้าที่สนองงาน พุทธศาสน์
ส่งเสริมสร้างทายาท ธรรมยุต พ่อเฮย
พุทธธรรมนำประกาศ ชาติชนโลกรู้ฯ
อัชฌาสัยเอื้อเฟื้อ มากมี
เปี่ยมจิตมิตรไมตรี พวกพ้อง
กรุณาปรานี พี่น้อง ถ้วนแล
จึ่งศิษย์มิตรพี่น้อง แซ่ซ้องสรรเสริญฯ
สุดแสนเสียดายท่าน จากไป
ลับลาล่วงเร็วไว เกินคาด
ด้วยพยาธิภัย พร่าชีพ พลันแล
หมอน้อยใหญ่ไป่อาจ ฟูมฟักรักษาฯ
สามสิบเอ็ดพฤษภา- คมมาส
ลามวลมิตรโยมญาติ ใหญ่น้อย
ผลงานนั้นประกาศ ชาติชั้น ดีเนอ
มวลมิตรศิษย์เศร้าสร้อย คอยอาลัยหาฯ
โอ้สังขารเกิดมาแล้ว เปลี่ยนไป
เกิดแก่แล้วต้องตาย นั้นแน่
สงบสังขารนั้นได้ สุขจริง ท่านเฮย
ท่านเจ้าคุณนั่นแล้ สุขแท้ท่านเอ๋ยฯ

พระเทพวิสุทธิกวี (เกษม)

๐๓/๐๖/๕๑

พระวิบูลธรรมาภรณ์
(เสรี สุปญฺโญ)

ท่านเจ้าคุณเกิดในสกุลชื่นชม มีฐานะดี มีพ่อแม่ดี มีพี่น้อง มีบุญดี คือเกิดอยู่ต่างจังหวัดไกลจากกรุงเทพฯ แต่ก็เพราะมีบุญดีจึงได้มาอยู่ในกรุงเทพฯ ได้มาประสพความสำเร็จในชีวิตในด้านต่างๆ เช่นความรู้ก็มีความรู้ได้ปริญญาโท ด้านการศึกษา ก็ได้เป็นรองอธิการบดี วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัย ด้านการปกครองก็เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดบูรณศิริมาตยารามอันเป็นวัดหลวง ด้านการเผยแผ่ ก็เป็นกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการ สำนักงานฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศและเป็นนักพูดนักเทศน์ ที่สามารถด้านการก่อสร้าง ก็เป็นกรรมการและเลขานุการในการสร้างวัดสิรินธรและวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในด้านสาธารณะสงเคราะห์จะเห็นได้ จากที่ทุกวันที่มีการบำเพ็ญกุศลที่ศพท่าน จะมีภิกษุสามเณรญาติโยมมากันมาก ด้วยความศรัทธาในท่านเช่น การช่วยอนุเคราะห์สงเคราะห์เป็นต้นของท่าน ท่านมีอายุ ๕๔ ปีเศษ แต่ใช้เวลาเพื่อพระศาสนาและประชาชนถึง ๒๗ ปี ครึ่งหนึ่งของชีวิต นับว่าเป็นบุคคลหาได้ยากเป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นบุคคลเกิดมาเพื่อทำงานโดยแท้ ขออนุโมทนาสาธุการแก่ศิษย์รูปนี้ด้วยความนิยม ท่านเป็นปุพเพกตปุญญตา มีบุญทำไว้แต่ปางก่อน และชาตินี้จึงมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่างนี้

บัดนี้ศิษย์นี้ได้ไปก่อนอาจารย์แล้ว ขอให้ได้ประสบความสุขเกษมสำราญ และประสบความพ้นทุกข์ทุกประการในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

คนเกิดมาแล้วก็ตาย
แต่ก่อนจะตาย
ควรมีผลงานให้คนอื่นเขาได้ประโยชน์บ้าง
ความเกิดความตายของเขาจึงมีค่ามีความหมายมีความสำคัญ

สมเด็จพระญาณวโรดม
เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานกรรมการที่ปรึกษา สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

สุปัญญานุสสติพจน์

ชีวิตินฺทฺริยุปจฺเฉท สงฺขาตมรณํ สิยา
สพฺเพสมฺปิธ ตณฺหิ ธุรํ น ชีวิตํ.

ความตาย กล่าวคือ ความแตกขาดแห่งชีวิตินทรีย์ พึงมีแก่สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้แม้ทั้งสิ้นเพราะว่า ความตายเป็นของเที่ยง ชีวิตความเป็นอยู่ของไม่เที่ยง

เจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) บรรพชาเป็นสามเณรจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี เข้ามาอยู่จำพรรษา ณ วัดบุรณศิริมาตยาราม ก.ท.ม. ในความปกครองของท่านเจ้าคุณพระเทพวราภรณ์ (เปลี่ยน ปุณฺโณ) อดีตเจ้าอาวาส

สามเณรเสรี ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดบุรณศิริมาตยาราม เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยมีท่านเจ้าคุณพระเทพ วราภรณ์ (เปลี่ยน ปุณฺโณ) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอุดมศีลคุณ (เริ่ม นนฺทิโย) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระพรหมเมธาจารย์ (คณิศร์ เขมวํโส) เมื่อดำรงสมณศักดิ์เป็นพระกวีวรญาณ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เจ้าคุณวิบูลฯ (เสรี) ได้เข้าศึกษาใน ร.ร.วชิรมกุฏฯ หลักสูตรการศึกษาสายสามัญ เมื่อจบมัธยมศึกษาแล้ว ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีศาสนศาสตรบัณฑิต ก็ได้รับภาระปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือกิจการฝ่ายศึกษาส่วนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็ได้ศึกษาระดับปริญญาโทไปด้วย ได้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยศิลปากร

เจ้าคุณวิบูลฯ แม้ว่าไม่ได้อยู่ประจำที่วัดบุรณศิริมาตยาราม แต่ก็ยังอยู่ในสังกัดของวัดบุรณศิริมาตยาราม มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงต้องอยู่ประจำที่วัดสิรินธรเทพรัตนาราม วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย แต่ก็ไม่ได้ทอดทิ้งวัดบุรณศิริมาตยาราม ซึ่งเป็นต้นสังกัด ทุกครั้งที่วัดมีงานเกิดขึ้น ก็เต็มใจช่วยเหลือเกื้อกูล ด้วยดีตลอดมา กับทั้งเป็นผู้มีน้ำใจในการเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ นับว่าได้ทำคุณประโยชน์อย่างสมบูรณ์ทั้งแก่ตน แก่วัด และพระศาสนาชาติบ้านเมืองโดยรวม

เจ้าคุณวิบูลฯ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระครูสมุห์ ฐานานุกรมในท่านเจ้าคุณพระเทพวราภรณ์ (เปลี่ยน ปุณฺโณ) และได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระครูศัพทมงคล ฐานานุกรมในเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณวโรดม ต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบุรณศิริมาตยาราม มีราชทินนามว่า "พระวิบูลศีลโสภิต" และเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ มีราชทินนามว่า "พระวิบูลธรรมาภรณ์"

เจ้าคุณวิบูลฯ ตามปกติเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายแข็งแรง แคล่วคล่องว่องไว มีความ

ขยันอดทน มีวิริยะอุตสาหะแกล้วกล้าในกิจการงาน ซึ่งพอจะอนุวัตรจัดเข้าได้ในลักษณะคุณธรรมข้อว่า

โธรยฺหสีโล เป็นพระได้การได้งาน

อารทฺธวีริโย เป็นผู้มีความเพียรพยายาม

ทฬฺหปรกฺกโม เป็นผู้บากบั่นมั่นคง

อนิกฺขิตฺตธุโร เป็นผู้ไม่ทอดทิ้งธุระในหน้าที่การงาน

เมื่อได้ทราบข่าวครั้งแรกว่า เจ้าคุณวิบูลฯ ป่วยเป็นโรคมะเร็งที่ลำไส้ใหญ่ ก็รู้สึกกังวลใจ เพราะถือว่าเป็นข่าวร้าย แต่ได้ภาวนาว่า ขออย่าให้เป็นดังข่าวนั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะได้เข้าโรงพยาบาล พักรักษาด้วยการผ่าตัดแล้ว แต่อาการของโรคร้ายไม่ดีขึ้น นายแพทย์ไม่สามารถจะเยียวยาเยื้อยุดฉุดรั้งไว้ได้ ต้องตกไปสู่อำนาจของมฤตยูในที่สุด

สพฺเพ มจฺจุวสํ ยนฺติ ทุกคนไปสู่อำนาจแห่งความตาย

สพฺเพ มจฺจุปรายนา ทุกคนมีความตายเป็นเบื้องหน้า

ความตาย กล่าวคือ ความแตกขาดแห่งชีวิตินทรีย์ พึงมีแก่สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้แม้ทั้งสิ้นเพราะว่า ความตายเป็นของเที่ยง ชีวิตความเป็นอยู่เป็นของไม่เที่ยง

ความตายมี ๒ อย่างคือ สมมติสัจจะ ๑ ปรมัตถสัจจะ ๑ คำว่า สมมติ แปลว่า รับรู้ร่วมกัน เช่น ต้นมะม่วง ทุกคนก็รับรู้ร่วมกันว่า เป็นต้นมะม่วง หรือต้นชมพู่ เป็นต้น ก็ยอมรับรู้และเรียกขานกันตามที่สมมติกันทั่วไป ความตายที่เป็นสมมติสัจจะ ก็ยอมรับกันว่า คนนั้นตาย คนโน้นตายหรือต้นไม้ตาย รถตาย เรือตาย เป็นต้น ก็รับรู้กันตามที่เป็นจริงอย่างนั้น นี้เรียกว่า สมมติสัจจะ ส่วนปรมัตถสัจจะ ว่าโดยปรมัตถธรรมจริงๆ ไม่มีใครเกิด ไม่มีใครตาย ถามว่า เมื่อเป็นเช่นนี้อะไรเกิด อะไรตาย? ตอบว่า ทุกข์ เกิด ทุกข์ดับ ข้อนี้นางวชิราภิกษุณีกล่าวไว้ว่า "ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นดับไปนอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ" ว่าโดยสมมติสัจจะ เจ้าคุณวิบูลฯ มรณภาพหรือตาย แต่ว่าโดยปรมัตถสัจจะแล้ว เจ้าคุณวิบูลฯ ไม่ได้มรณภาพหรือตาย เป็นแต่ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์ดับไป เพราะฉะนั้น เมื่อว่าโดยปรมัตสัจจะ เจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ชื่อว่ายังมีชีวิตอยู่คู่กับคุณงามความดีบารมีธรรมที่ได้บำเพ็ญมา ตลอดไปชั่วกาลนาน.

พระพรหมเมธาจารย์

กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าอาวาสวัดบุรณศิริมาตยาราม

อนุสรณ์

ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ได้ทำประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการ เป็นผู้กล้าในการแสดงออก, ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเสียสละ, พากเพียร, อดทน ฯลฯ ประโยชน์ทั้งปวงที่เกิดแต่ท่าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาเป็นประโยชน์เกื้อกูล เสมือนแสงสว่างส่องทางให้พระภิกษุสามเณร แลคฤหัสถชน เป็นจำนวนมาก ดำเนินถึงประโยชน์กิจที่มุ่งหวัง ควรแก่การอนุโมทนายิ่งนัก

สมด้วยพระพุทธภาษิตที่มาในขุททกนิกาย ธรรมบท (๒๕/๓๕/๖๖) ที่ว่า

โย หเว ทหโร ภิกฺขุ ยุญฺชติ พุทฺธสาสเน
โสมํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภามุตฺโต ว จนฺทิมาฯ

"ภิกษุใดแล ยังหนุ่มพากเพียรอยู่ในพระพุทธศาสนา ภิกษุนั้น ย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง ดุจพระจันทร์ที่พ้นแล้ว จากหมอก (เมฆ) สว่างอยู่ฉะนั้น"

การถึงมรณภาพของท่านเจ้าคุณ จึงเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ ขาดพระเถระผู้เป็นกำลังพระศาสนาอย่างน่าเสียดาย

ไม่ว่าบัดนี้ ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ จะไปอุบัติแล้ว ณ ที่ใดก็ตาม ประโยชน์ที่ท่านเจ้าคุณได้ทำไว้ ย่อมเป็นแสงสว่างในใจของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ระลึกถึงท่านเจ้าคุณตลอดไป

พระพรหมเมธี
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานกรรมการบริหาร สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)
วัดเทพศิรินทราวาส

อาลัยพระวิบูลธรรมาภรณ์

เมื่อได้ทราบข่าวถึงการมรณภาพของท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) รู้สึกใจหายและอาลัยเป็นอย่างยิ่ง

ท่านเจ้าคุณ พระวิบูลธรรมาภรณ์ กับผมมีความคุ้นเคยสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ทั้งโดยส่วนตัวและโดยสายงาน เนื่องจากได้ทำงานช่วยเหลือในกิจการพระพุทธศาสนาด้วยกัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นเวลาหลายปี ซึ่งท่านมีความเอาใจใส่ต่องานอย่างเต็มกำลัง เช่น งานประชุมของคณะสงฆ์ ไม่ว่าที่ใดท่านก็สละเวลาไปปฏิบัติหน้าที่ประชุมทำหน้าที่อย่างดี มิขาดตกบกพร่อง ท่านมีอัธยาศัยรักงาน และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจากพระผู้ใหญ่และมีอัธยาศัยตรงไปตรงมา ผมทำงานรวมกับท่านครั้งสุดท้ายเมื่อครั้งไปประชุมคณะสงฆ์ประจำปีที่วัดป่าสุญญตาราม เมืองบันดานูน ประเทสออสเตรเลีย ท่านทำงานอย่างเข้มแข็ง จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ท่านทำงานมีมีร่องรอยของการเจ็บป่วย ผมไม่นึกว่าท่านเป็นโรคอะไร มารู้อีกทีเมื่อไปประชุมที่วัดพุทธบารมี ประเทศเยอรมนี ว่าท่านเข้าโรงพยาบาลผ่าตัดมะเร็งลำไส้ ผมได้แต่ภาวนาให้ท่านหายเร็วๆ จะได้ช่วยทำงานเพื่อตอบแทนบุญคุณพระพุทธศาสนา เพราะท่านเป็นบุคลากรที่สำคัญคนหนึ่ง เป็นทั้งนักการศึกษาและนักปกครองที่ดี ผมกลับจากการประชุม ดูอาการของท่านรู้สึกวิตกกังวล เมื่อวันไปสวดชยมงคลคาถาที่พุทธมณฑล ซึ่งประสาธน์ปริญญาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทราบว่าท่านมีอาการหนักมาก จนกระทั่งท่านได้มรณภาพจากไป

ขอให้ดวงวิญญาณอันดีงามของท่านเจ้าคุณจงรับทราบถึงความอาลัย ของสหธรรมิกทั้งหลาย แม้ว่าท่านจะจากเราไปแล้ว พวกเราก็จะคิดถึงและระลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านได้กระทำไว้ทั้งต่อพระพุทธศาสนาและต่อสังคมไว้เสมอ

ดุจอาทิตย์จันทร์ลับไม่ดับสูญ ผลกรรมบุญหนุนบรรจบสู่ภพใหม่
ชนภายหลังฝังตรึงซึ้งจิตใจ สิ่งฝากให้ไว้ชื่อ คือ ความดี

ขอดวงวิญญาณของท่านจงไปสถิตย์ในสุคติภพ ตามคุณงามความดีที่ได้กระทำไว้ตลอดชีวิตของท่านด้วยเทอญ

ด้วยความอาลัยยิ่ง
พระธรรมเมธาจารย์
วัดโสมนัสวิหาร

สุปัญญานุสรณ์

ยถา ทณฺเฑน โคปาโล   คาโว ปาเชติ โคจรํ

เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ   อายุ ปาเชนฺติ ปาณินํ.

นายโคบาล ย่อมต้อนโคทั้งหลายไปสู่ที่หากิน ด้วยท่อนไม้ ฉันใด ความแก่และความตาย ย่อมต้อนอายุของสัตว์ทั้งหลายไป ฉันนั้น

ชีวิตของเราทั้งหลายล้วนกำลังถูกความแก่ และความตายต้อนไปอยู่ ทั้งที่เราไม่เต็มใจเลย ความแก่และความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนา แต่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ จำต้องยอมรับกฎธรรมชาติข้อนี้ หากแต่ผู้ฉลาดมิได้ยอมถูกต้อนไปเปล่า กลับเร่งขวนขวายสร้างคุณงามความดีให้แก่ตนเองและสังคม ตราบวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) กรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการและหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ท่านเป็นพระเถระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีปฏิปทาน่าเคารพกราบไหว้ ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์ของท่านเจ้าคุณฯ เป็นชีวิตที่เสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ปรารถนาให้สังคมมีแต่สันติสุขและบังเกิดความเจริญตลอดชีวิตของท่าน

การมรณภาพของท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ นับเป็นการสูญเสียพระเถระที่เป็นกำลังสำคัญของคณะสงฆ์ ที่ยากจะหาใครเหมือน หากแต่คุณธรรมและความดีที่ท่านเจ้าคุณฯ ได้บำเพ็ญไว้ มิได้สูญสลายไปกับสังขาร จะเป็นที่รำลึกและกล่าวขานถึงไปสิ้นกาลนานฯ

พระธรรมเจติยาจารย์

เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร

เจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต)

อาลัยถึง พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี) ท่านได้สนองงานมาตั้งแต่เริ่มแรกที่เข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (สภาการศึกษา) โดยมอบหมายให้ท่านดูแลกิจการมัธยมศึกษา ซึ่งมี ๒ แห่ง ๓-๔ ตามลำดับ ท่านมีความสามารถสนองงานด้วยตลอด จนกระทั่งกิจการของโรงเรียนปริยัติธรรมสายสามัญศึกษาเจริญขึ้นโดยลำดับ

ต่อมาปี ๒๕๓๒ อันเป็นจุดผกผันให้ท่านได้แสดงความสามารถ ณ วิทยาเขตแห่งใหม่ ซึ่งเป็นแห่งที่ ๒ ของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นวิทยาเขตมาแต่ปี ๒๕๓๓ โดยสร้างอาคารสถานที่วิทยาเขตแห่งใหม่ บนเนื้อที่ ๖๒ ไร่เศษ ซึ่งท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์อาคารต่างๆ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ และต่อมาจึงแต่งตั้งพระครูสมุห์ เสรี สุปญฺโญ สมณศักดิ์ในขณะนั้นให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต ตำแหน่งนี้จะต้องดูแลเบ็ดเสร็จ คือ ทั้งดูแลอาคารสถานที่ การก่อสร้าง การจัดการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี ซึ่งเปิดรับสมัครนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เป็นต้นมา วิทยาเขตแห่งนี้เจริญขึ้นมาเป็นลำดับ จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระปรมาภิไธยให้เป็นนามวิทยาเขตอ้อมน้อยว่า "วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์" มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๗

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา ได้สร้างอาคารสถานที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ และเปิดรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นมาตามลำดับเช่นเดียวกัน เจ้าคุณได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นในวิทยาเขต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ตลอดจนถึงบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลและผู้ใช้แรงงาน ได้เสริมความรู้ศึกษาในภาคค่ำ และจบมาหลายรุ่นแล้ว และหลายท่านได้เข้าศึกษาต่อในวิทยาเขต จนกระทั่งจบปริญญาตรีเป็นจำนวนมาก

เมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยซึ่งเป็นวิทยาเขตแห่งที่ ๒ ของมหาวิทยาลัย ก็ได้จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี-ปริญญาโท สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ดังนั้น พระวิบูลธรรมาภรณ์ จึงเป็นผู้บริหารรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตแห่งนี้ ดำเนินการให้การศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ ตลอดถึงพระสังฆาธิการในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานครและจังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร เข้ามาศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ทั้งภาคปกติ และภาคค่ำ

บัดนี้ พระภิกษุสามเณรในเขตปริมลฑณ เขตเทศบาลอ้อมใหญ่ และเทศบาลเมืองอ้อมน้อย ได้สำเร็จการศึกษาจำนวนมาก มีทั้งเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ และนายกเทศมนตรี ได้

สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท มากขึ้นทุกปี ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ซึ่งได้รับการประสาทปริญญาเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๑ มี ปริญญาตรี ๓๕ ปริญญาโท ๓๕ รวมทั้งคฤหัสถ์ นี้แสดงว่า พระวิบูลธรรมาภรณ์ ได้มีส่วนร่วมอันสำคัญในการพัฒนาวิทยาเขต จนเป็นที่ยอมรับของพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

เมื่อท่านมรณภาพจากก่อนวัยอันควรเช่นนี้ ทุกท่านจึงมีความอาลัย น้อมระลึกถึงคุณงามความดีของท่านโดยมิลืมเลือน แม้ท่านจะจากไปก็ตาม

ในฐานะที่เป็นผู้สร้างวิทยาเขตแห่งนี้เคียงบ่าเคียงไหล่มากับท่าน กับทั้งศูนย์เด็กเล็ก เจริญคู่กับวิทยาเขต ดังปรากฏอยู่ในวันนี้นั้น ซึ่งเป็นผลพวงที่ท่านเจ้าคุณได้บริหารด้วยดีตามลำดับ จึงอาลัยในท่านเจ้าคุณที่ท่านถึงแก่มรณภาพก่อนวัย ด้วยคำอาลัยอันน้อยนิดนี้ ด้วยอำนาจแห่งคุณงามความดีที่ท่านเจ้าคุณได้บำเพ็ญทำมาโดยตลอด จงดลบันดาลให้ท่านถึงสุคติตามสมควรแก่คตินั้นๆ ทุกประการ

พระธรรมวราจารย์
วัดบวรนิเวศวิหาร

แด่พระดีที่จากไป

ได้ทราบข่าวการมรณภาพของพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) อดีตกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการและหัวหน้าฝ่ายแผนนโยบาย สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ รู้สึกแปลกใจในตอนแรก เพราะไม่มีข่าวคราวการเจ็บป่วยมาก่อน แต่เมื่อสอบถามคนที่รู้เรื่องทราบว่า เหตุที่ท่านต้องมรณภาพ เป็นโรคร้ายแรงต่อการรักษา ต้องทำใจยอมรับคติธรรมดาของชีวิตว่า ทุกชีวิตมีความเป็นอย่างนี้เป็นธรรมดา ไม่มีใครสามารถผ่านพ้นไปได้ ความตายจึงเป็นสภาวทุกข์ ที่ติดตัวคนมากับความเกิด ความตายพร้อมที่จะแสดงตนออกมาได้ทุกขณะ

แต่รู้สึกเสียดายในฐานะของอาจารย์กับศิษย์ ที่ความสนิทสนมคุ้นเคยกันมานับแต่สมัยท่านเรียนหนังสือจนออกมาช่วยเหลือการคณะในทางการศึกษา การเผยแผ่และพัฒนาวิทยฐานะของตนเองตามไปด้วย ที่ต้องถือว่าน่าทึ่งคือจากพระธรรมดา เข้าเรียนที่สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยจนจบปริญญาตรี จากนั้นทำงานในการดูแลวิทยาเขตสิรินธรอ้อมน้อยในตำแหน่งบริหารและวิชาการ ในขณะเดียวกันได้ทำงานในสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) จนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการ ที่น่าสนใจคือหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน อันแสดงถึงความรู้ ความคิดความสามารถ วิสัยทัศน์ ความเสียสละเพื่องานพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่ามีตำแหน่งรับผิดชอบในงานของพระพุทธศาสนาโดยตรงบ้างโดยอ้อมบ้าง ครบองค์กรของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติและกฎมหาเถรสมาคม คือการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ ยังมีฉันทะอุตสาหะในการเข้าร่วมกิจกรรมพิทักษ์พระพุทธศาสนา ในศูนย์พิทักษ์พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยด้วย

ตามปกติแล้วภารกิจหลักของพระตามพระวินัย หรือตามพระพุทธปณิธานนั้น มีหลักการสำคัญคือการศึกษาพระสัทธรรม การปฏิบัติตนไปตามหลักของพระสัทธรรม จนสามารถสัมผัสผลแห่งพระสัทธรรมในระดับที่ควรภูมิใจ ตามสมควรแก่ฐานะ ทำหน้าที่นำพระสัทธรรมที่ตนศึกษาปฏิบัติได้สัมผัสตามกำลังตามความสามารถ มาเผยแผ่ชี้แจงแสดงแก่คนอื่นด้วยความอนุเคราะห์ ยามมีศาสนภัยเกิดขึ้นมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาพระพุทธศาสนา เหล่านี้เป็นหลักการสำคัญในการประดิษฐานพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าและสืบสานอายุพระพุทธศาสนาของบุรพาจารย์ในอดีตกาลและปัจจุบัน

เมื่อนำเอาคุณสมบัติ หน้าที่การงานข้างต้นมามาตรวัด การดำเนินชีวิตของพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) เป็นมาตรวัดงานของพระวิบูลธรรมาภรณ์ ว่าเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพที่ยากนักจะหาใครมาทดแทน

การจากไปด้วยการมรณภาพ แม้จะเป็นธรรมดาของชีวิต แต่พระพุทธศาสนาโดย

เฉพาะคณะธรรมยุตได้สูญเสียศาสนทายาทคุณภาพไปแล้วรูปหนึ่ง ปัญหาที่หมู่คณะจะต้องคิดต่อไปคือ โอกาสต่อไปใครจะมาทดแทนงานด้านการศึกษา การเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถ ความตั้งใจจริงต่อภารกิจที่รับผิดชอบ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็นมีมากด้วยเหตุผลหลักการที่ถูกต้องเช่นนี้

ขออนุญาตแห่งบุญกุศลจริยานานาชนิดที่พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ได้กระทำบำเพ็ญอำนวยให้มีผลเป็นความสุขตามสมควรแก่คติภพที่ได้อุบัติแล้วตลอดไป

พระเทพดิลก
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดบวรนิเวศวิหาร
ประธานศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

เสรีภาพ

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบุรณศิริมาตยาราม และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เวลา ๑๗.๓๐ น. สิริอายุ ๕๔ พรรษา ๓๔

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสสอนเรื่องการ "เกิด แก่ เจ็บ ตาย" ให้ชาวโลกตั้งอยู่ในความไม่ประมาทมา ๒๕๙๖ ปีแล้ว การมรณภาพของพระรูปหนึ่งที่ชื่อเดิม เสรี ชื่นชม ก็เป็นไปตามสัจธรรมนั้นเช่นเดียวกัน

เสรีภาพ เป็นคำที่ทุกคนในโลกนี้ต้องการ เช่นเดียวกับเสรีภาพ เป็น ภาพของคนที่ชื่อเสรี เป็นภาพแห่งความทรงจำของทุกคนที่รู้จัก ทำงาน รับการอบรมสั่งสอนไว้ในคราวที่มีชีวิตอยู่ โยมพ่อ โยมแม่จะรู้จักลูกชายคนนี้เห็นภาพของลูกชายคนนี้มาตั้งแต่ต้น พี่น้องญาติมิตรได้เห็นภาพของพระที่ชื่อเสรีในกาลต่อมาในวัยกำลังเรียนกำลังศึกษา ในวัยกำลังทำงานทั้งในงานวัดในงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศทั้ง ๔ ทวีป ในงานสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ(ธรรมยุต) และในชุมชนรอบๆ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยทั่วไป

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้สูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตำแหน่งรองอธิการบดีประจำวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย เป็นกรรมการสภาวิชาการได้รับมอบหมายงานที่สำคัญๆ มากมาย งานบุกเบิก เช่นงานการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ณ เลขที่ ๒๔๘ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดสุวรรณ ถ.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ก็มีส่วนร่วมดำเนินการทั้งโดยตำแหน่งทั้งโดยพื้นที่

สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ก็มีพระวิบูลธรรมาภรณ์ เป็นกรรมการบริหาร และผู้ช่วยเลขานุการมาตั้งแต่เป็นพระครูวิบูลศีลโสภิต ได้ร่วมกันทำงานตั้งแต่ยุคไม่มีระบบระเบียบมาถึงมีระบบและมีระเบียบทำให้งานพระธรรมทูตคณะธรรมยุตมีงานที่เจริญก้าวหน้ามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๙ และมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยก็ร่วมกันทำงานยุคพัฒนามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙ มาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๑) จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) จัดอบรมพระธรรมทูตมาแล้ว ๑๔ รุ่นๆ ละ อย่างน้อย ๒๐ รูป มากที่สุด ๑๐๕ รูป ก็เป็นรุ่นที่ ๕ ที่พระวิบูลธรรมาภรณ์เข้ารับการอบรมเป็นพระธรรมทูต

นี้คือ เสรีภาพ เป็นภาพงานของพระที่ชื่อจริงว่า เสรี ที่โยมพ่อโยมแม่ตั้งชื่อไว้แต่แรกเกิด จากวันศุกร์ ที่ ๓ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ มาถึงวันเสาร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม

๒๕๕๑ เป็นเด็กชาย เป็นพระ เป็นพระครูฐานานุกรม เป็นพระครูสัญญาบัตร เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ เป็นรองอธิการบดี เป็นและเป็นอีกหลายตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นประโยชน์คุณูปการแก่พระพุทธศาสนามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ท่านเป็นและเป็นให้เราทั้งหลายเห็นเป็นแบบอย่างทำตามที่สิ่งที่ดีงาม แต่บัดนี้ท่านเปลี่ยนจากเป็นมามรณภาพหรือตายเสีย แล้ว ความดีงามความเป็น นั้นยังคงอยู่กับเราตลอดไป

พระเทพปริยัติวิมล
อธิการบดีมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
หัวหน้าสำนักงานเลขานุการ
สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)
ที่ผู้เขียนได้รู้จัก

การสูญเสียท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย เพราะการมรณภาพจากไปของท่านเจ้าคุณ นับได้ว่าเป็นความสูญเสียที่สำคัญของมหาวิทยาลัยและของคณะสงฆ์อีกครั้งหนึ่งและถือว่าเป็นความสูญเสียของศิษยานุศิษย์ตลอดถึงญาติสนิทมิตรสหายอย่างใหญ่หลวงอีกด้วย ในฐานะที่ท่านเป็น มมร รุ่นพี่ทั้งอายุ และสนิทสนมกันมานาน ทั้งในส่วนของการร่วมงานและเป็นความคุ้นเคยส่วนตัว จึงอดที่จะพลอยเสียดายไม่ได้ทั้งๆ ที่รู้ว่าเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องเจ็บป่วยตายเป็นธรรมดาก็ยังต้องนึกเช่นนั้น

ด้วยเหตุผลที่คุ้นเคยนับถือกันมานาน ตอนที่ท่านเจ็บป่วยอยู่ก็ได้ไปเยี่ยมเยือนให้กำลังใจกันทั้งที่วัดสิรินธรฯ และที่โรงพยาบาล โดยเฉพาะที่โรงพยาบาลนั้นกล่าวได้ว่า ได้เห็นใจกันครั้งสุดท้ายจริงๆ พอเอามือขวาไปแตะที่หัวไหล่ท่านซึ่งนอนอยู่บนเตียงผู้ป่วยที่โรงพยาบาลศิริราช ปรากฏว่า ชีพจรของท่านเต้นเป็นครั้งสุดท้าย (ดูจากจอคอมพิวเตอร์ซึ่งยังไม่ได้ถอด) แล้วก็เงียบหายไป จึงได้แต่บอกส่งเสียงไปว่า ไปสู่สุคตินะท่านเจ้าคุณ แล้วก็ยืนสงบแสดงความอาลัยในใจก็รำพึงปลงธรรมสังเวชให้ท่าน ณ เวลานั้นว่า อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข. เพราะตั้งแต่วินาทีนั้นไปไม่มีใครจะช่วยอะไรได้อีก

ท่านเจ้าคุณเป็นพระแบบสบายๆ คนง่ายๆ น่าคบหาสมาคม จริงใจ เสียสละ ให้เกียรติสหธรรมิกตามฐานะอันควร ตรงไปตรงมา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเพื่อนพรหมจรรย์ ทำงานแบบนักเสียสละ มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างไม่คิดเหน็ดเหนื่อย ท่านเคยชวนไปอยู่ร่วมทำงานกันที่วิทยาเขตสิรินธรฯ หลายครั้ง แต่ไม่เคยรับปากจะไป แม้ตอนนี้มาชวนอีกก็ไม่ไปแน่ๆ แต่ด้วยบุญที่ท่านได้สั่งสมมานาน และด้วยบุญทั้งหลายทั้งปวงที่ญาติสนิทมิตรสหายตลอดศิษยานุศิษย์ได้บำเพ็ญอุทิศเจาะจงแล้วนั้น ขอให้ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ-ชื่นชม) ได้ประสพสุขสมบัติและสามารถบรรลุถึงซึ่งพระนิพพานโดยเร็วพลันเทอญ.

พระเทพวิสุทธิกวี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วัดราชาธิวาสวิหาร

แด่... พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)

เจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ วัดบุรณศิริมาตยาราม อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ อดีตกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการ สพธต. เป็นพระราชาคณะที่มีอายุกำลังงามในวัยอันงาม ต้องมาด่วนมรณภาพเสียในวันนี้ จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ ข้าพเจ้ารู้จักคุ้นเคยมาตั้งแต่ท่านเป็นสามเณรเสรี วัดบุรณศิริมาตยาราม ในฐานะที่เป็นสหภูมิเดียวกัน จึงได้ติดต่อกันมาจนถึงวันมรณภาพ ท่านเป็นคนชอบทำงาน เสียสละช่วยเหลือเพื่อนฝูงด้วยความจริงใจเมื่อท่านเรียนจบปริญญาตรี จากสภาการศึกษามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ข้าพเจ้าชักชวนให้มาทำงานที่สภาศึกษาฯ เพราะมองเห็นว่าท่านไม่คิดจะลาสิกขาออกไปเป็นคฤหัสถ์ และรู้จักอุปนิสัยกันดี แม้ในสมัยนั้นจะมีนิตยภัตเพียงเดือนละ ๕๕๐ บาท ท่านก็ยินดีมาทำงานด้วยความเต็มใจ ท่านเป็นคนถนัดในการติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการหรือเอกชน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย หากผู้บังคับบัญชามอบหมายงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจะสนองงานเต็มความสามารถเสมอ ท่านเจ้าคุณพระธรรมวราจารย์ รองอธิการฝ่ายบริหาร ได้ไปจัดตั้งวิทยาเขตขึ้นที่อ้อมน้อย ตอนนั้นเรียกกันว่า วิทยาเขตอ้อมน้อย จังหวัดนครปฐม ปัจจุบันชื่อว่า วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ก็ได้ขอให้ท่านไปช่วยดูแลงานก่อสร้าง ตลอดการจัดการเรียนการสอนขึ้น ณ ที่นั้น ท่านก็รับสนองงานมาด้วยดีตลอดมา เมื่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐบาล มีพระราชบัญญัติเป็นของตนเองแล้ว มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการบริหารให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ๒๕๔๐ ท่านได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีของวิทยาเขตแห่งนั้นเป็นรูปแรก การบริหารงานก็ดำเนินไปด้วยดีตลอดมา

งานฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) เดิมเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงดำรงตำแหน่งประธานอำนวยการ ครั้งเมื่อได้รับพระราชทาน สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงได้มีพระบัญชาแต่งตั้งให้พระธรรมธัชมุนี วัดมกุฏกษัตริยาราม อธิการบดีมหาวิยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย (ต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระพุทธชินวงศ์) รับหน้าที่นี้แทน โดยที่สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้า ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารและเลขานุการงานพระธรรมทูตไปต่างประเทศ เป็นงานที่ยุ่งยากมากพอสมควร เพราะมีขั้นตอนในการดำเนินการหลายขั้นตอนข้าพเจ้าเห็นว่างานนี้เป็นงานฝากต้องมีคนคอยสนองงานจึงได้กราบเรียนเจ้าพระคุณสมเด็จฯ อธิการบดี เพื่อขอ

พระครูวิบูลศีลโสภิต (เสรี) ขณะนั้นยังเป็นพระครูสัญญาบัตรอยู่ให้มาช่วยงานพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ในตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการและในเวลาต่อมาได้ยกร่างระเบียบบริหารสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ(ธรรมยุต)ขึ้น ซึ่งมีเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์รูปหนึ่งเป็นอนุกรรมการยกร่างจนสำเร็จด้วยดี เมื่อนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการบริหารพิจารณาอนุมัติแล้ว นำขึ้นกราบทูล สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ในฐานะทรงดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต เป็นผู้ลงนามประกาศใช้และในเวลาต่อมา ได้นำเสนอมหาเถระสมาคม เพื่อรับทราบด้วย เจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ ได้มีส่วนช่วยเหลืองานด้านนี้มาก ต่อมาเมื่อมีการจัดฝึกอบรมแต่ละรุ่นก่อนที่จะส่งไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ ซึ่งได้กระทำติดต่อมาโดยตลอดปัจจุบันเป็นรุ่นที่ ๑๔ แล้ว ในการฝึกอบรมแต่ละรุ่นก็ได้มีคณะทำงานหลายรูปโดยเฉพาะเจ้าคุณวิบูลฯ ก็ได้ช่วยเป็นหลักอยู่

พระวิบูลธรรมาภรณ์ ถือว่า ท่านเป็นเจ้าคุณที่เท้าติดดินรูปหนึ่ง เข้าในลักษณะที่โบราณว่า ยศช้าง ขุนนางพระ เจ้าคุณวิบูล ฯ เป็นพระที่มีอัตตาน้อย คือรับฟังความคิดเห็นจากหลายๆ ฝ่ายทั้งจากผู้ใหญ่และผู้น้อย ในการประชุมสามัญประจำปีของพระธรรมทูตในต่างประเทศ ซึ่งจัดขึ้นในประเทศที่มีวัดหลายๆวัด บางแห่งมีวัดน้อย เช่นในทวีปยุโรปเป็นต้น พื้นที่มีมากแต่มีวัดน้อยต้องรวมวัดแต่ละประเทศ ในสหภาพยุโรปให้มีการประชุมสามัญประจำปีขึ้นที่วัดใดวัดหนึ่งในทวีปนั้น โดยถือเอามติที่ประชุมว่า จะจัดขึ้นที่วัดใดประเทศใด ในการประชุมครั้งต่อไป เจ้าคุณวิบูลฯ ท่านขยันเดินทางไปร่วมประชุมกับพระธรรมทูตในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศนิวซีแลนด์ ท่านมีความผูกพันกันเป็นพิเศษ เพราะท่านจะคัดเลือกพระที่จบปริญญาตรี ที่วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ซึ่งท่านเป็นรองอธิการบดีอยู่ จัดส่งพระจากที่นั้นไปปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำทุกปี และท่านได้ติดตามผลงานอยู่ตลอดมา บางรูปได้ผลดี เป็นที่ยอมรับของชาวพุทธในประเทศนั้น ก็ให้อยู่ต่อไปอีกตามความสมัครใจ แต่บางรูปก็ไม่ค่อยได้เรื่องได้ราวไม่เป็นที่ตั้งแห่งความศรัทธาของญาติโยม ก็เรียกตัวให้กลับ เพื่อเปลี่ยนให้รูปอื่นไปอยู่แทนก็มี ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาในทุกๆ สังคม มีทั้งคนดี ทั้งคนเลว แต่ต้องระวังอย่าให้มีคนเลวเป็นหัวหน้า เดี๋ยวสังคมนั้นๆ จะอยู่ไม่ได้ ข้าพเจ้าในฐานะที่ได้ทำงานร่วมกันมาเป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี โดยเฉพาะในการประชุม บางเรื่องบางครั้ง ที่ประชุมหาทางออกไม่ได้มีความเห็นขัดแย้งกันบ้าง เจ้าคุณวิบูลฯ ท่านมักจะมีความคิดคลี่คลายขัดแย้งได้หลายๆ ครั้ง คือทุกฝ่ายยอมรับได้ ที่เป็นดังนี้ข้าพเจ้าคิดว่า ท่านเข้ากับผู้ใหญ่ก็ได้ผู้น้อยก็ได้ จึงทำให้ท่านทราบปัญหานั้นๆ ก่อนแล้วจึงได้วางแผนแก้ไขในเรื่องนั้นๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนแล้วหรืออาจจัดประชุมเป็นการภายในก่อนแล้วจึงนำเสนอที่ประชุมใหญ่ พูดกันตรงๆ ก็เรียกว่า ท่านเป็นนักล้อบปีย์ยีสต์ สำคัญรูปหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับพระธรรมทูตไปต่างประเทศมีความขัดแย้งกันระหว่างเจ้าอาวาสกับ

กรรมการวัด (คฤหัสถ์) มักจะมีเรื่องร้องเรียนมาถึงพระผู้ใหญ่ในเมืองไทย ถ้าผู้ใหญ่เป็นคนหูเบา ไปฟังความฝ่ายเดียว ก็ทำให้เกิดความแตกแยกใหญ่โตไปอีก

ตามกำหนดการก่อนแต่ข้าพเจ้าจะเดินทางไปในงานสืบสานวัฒนธรรมไทยประเพณีสงกรานต์ที่วัดธรรมปทีป กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ตามคำนิมนต์ของพระมหาเกรียงไกร ธีรรํสิโก ป.ธ. ๙ เจ้าอาวาสวัดธรรมปทีป ได้พูดคุยกันกับเจ้าคุณวิบูลฯ ว่าปีนี้จะมีการประชุมสามัญประจำปีพระธรรมทูตไทยขึ้นที่วัดพุทธบารมี เมืองฮัมบวรก์ สาธารณรัฐเยอรมัน ในวันที่ ๙–๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ท่านพร้อมด้วยคณะจะออกเดินทางในวันที่ ๖ พฤษภาคม ไปพบกันที่เยอรมัน ครั้งเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ข้าพเจ้าบินไปจากปารีส ถึงเมือง ฮัมบวร์ก วันเดียวกัน เวลา ๑๒.๑๐ น. ไปถึงทันเข้าประชุมพอดี มองไปรอบห้องประชุมไม่พบเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ จึงถามคุณฉลอง ช้างขวัญยืน ผู้เป็นไวยาวัจกรของพระเถระที่ไปเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ คุณฉลองบอกว่า ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ เข้าโรงพยาบาลศิริราชอาการหนัก หมอบอกว่าท่านเป็นมะเร็งในตับและลุกลามเข้าไปในลำไส้ผ่าตัดไปแล้ว แต่อาการยังน่าวิตก เพราะหมอบอกว่าเป็นในวาระสุดท้ายแก้ยากมาก ข้าพเจ้าใจหายวูบ เพราะไม่นึกมาก่อนเลยท่านจะมาโดนโรคร้ายเช่นนี้ โดยที่ท่านไม่รู้ตัว ได้ยินแต่ท่านว่าปวดท้องบ่อยๆ กระเพาะอาหารไม่ปกติ ก็คิดกันว่าเป็นโรคกระเพาะตามที่หมอบอก แต่ท่านไม่เคยไปเช็คโรคมะเร็งจึงไม่รู้ล่วงหน้า พอรู้ตัวก็หมดกำลังใจแล้ว

จึงสรุปได้ว่า เจ้าพระคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) เป็นพระเถระผู้มีความสามารถในหลายๆด้าน เมื่อมาล้มหายตายจากกันไปเช่นนี้ เท่ากับว่าเสาค้ำยันพระพุทธศาสนาของเราได้ขาดหายไปหนึ่งต้นอีกแล้ว เป็นที่เสียดายเสียใจแก่พระเถรานุเถระและเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลาย ขอตั้งกัลยาณมิตรจิตให้ดวงวิญญาณของเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ จงถึงสุคติภพที่พึงประสงค์ ส่วนผลงานและคุณงามความดี ยังคงฝังอยู่ในหัวใจเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลายตลอดถึงศิษยานุศิษย์ทั้งหลายทั้งปวงตลอดไปชั่วกัลปาวสาน

พระราชญาณปรีชา
วัดราชาธิวาสวิหาร กรุงเทพมหานคร

สารอาลัย
แด่
พระวิบูลธรรมาภรณ์

ข้าพเจ้าตั้งใจไว้ว่า จะได้พบกับ พระวิบูลธรรมาภรณ์ ที่วัดพุทธบารมี นครฮัมบูร์ก ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งเป็นสถานที่ประชุมคณะสงฆ์ธรรมยุตในสภาพยุโรป วันที่ ๙-๑๐ พฤษภาคม แต่ได้ทราบว่าเจ้าคุณอาพาธด้วยโรคสำคัญ

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ได้ทราบข่าวจาก พระมหาอรุณ อรุโณ ว่าเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ได้มรณภาพแล้วด้วยโรคสำคัญ ความจริงโรคทุกโรคสำคัญทั้งนั้น เพราะเกิดแก่ผู้ใด ผู้นั้นก็ไม่มีความสุขสบาย

ช่วงระยะที่ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ อยู่ในวงการของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ(ธรรมยุต) เป็นที่ทราบกันดีว่า เป็นนักวางแผนที่ยอดเยี่ยม มีสติปัญญาเฉียบแหลม กอร์ปด้วยความอดทนและอดทน ทำงานตลอดไม่ได้พักผ่อน ไม่ไปหาหมอในเวลาอาพาธเจ็บปวด คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา นักบวชอาชีพไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการกังวลเรื่องความเจ็บปวดเกินไปมักปฏิบัติศาสนกิจไม่ได้ดี พระพุทธบิดาท่านตรัสไว้ว่า การอ้างว่าหนาวนัก แล้วไม่ทำการงาน ร้อนนัก แล้วไม่ทำการงาน เวลาเย็นแล้ว แล้วไม่ทำการงาน ยังเช้าอยู่ แล้วไม่ทำการงาน หิวนัก แล้วไม่ทำการงาน กระหายนัก แล้วไม่ทำการงาน ทั้งหกข้อเหล่านี้ เป็นมลทินของการงาน เป็นเหตุเครื่องฉิบหาย

เจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ เป็นพระนักพัฒนาที่ไม่ต้องมีใบประกาศนียบัตรรับรองผลงาน ผลงานของท่านเจ้าคุณย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่แล้ว จึงควรที่นักบวช ถือเอาเป็นเนติแบบอย่าง พระธรรมทูตของคณะสงฆ์ธรรมยุต ในประเทศสหรัฐอเมริกา ขอส่งอาลัยสาร เมื่อเจ้าคุณไปก่อนมีโอกาสเลือกสถานที่ดีกว่าในโลกปัจจุบัน และเลือกได้ดีกว่าพวกเราที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะความดีย่อมนำไปสู่ที่ดีคือสุคติ

พระราชสิทธิโมลี
วัดพุทธบูชา
รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
ประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศสหรัฐอเมริกา

รำลึกถึงพระคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์

ผู้เขียนได้รู้จักกับท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปัญโญ) ตั้งแต่เรียนอยู่มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ประมาณ ๓๐ ปีได้แล้ว ท่านทำงานเก่งตั้งแต่เป็นนักศึกษา ผู้เขียนเห็นท่านช่วยกิจกรรมของมหาวิทยาลัยทั้งสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และงานกิจการวิทยาลัยกิจกรรมนักศึกษา ดูเหมือนว่าท่านจะเป็นประธานรุ่นหรือกรรมการนักศึกษาด้วย และงานทางวัดท่านก็ทำได้สารพัดหามรุ่งหามค่ำอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย เมื่อก่อนท่านพักอยู่วัดบูรณศิริ และมีงานมหาวิทยาลัย กิจกรรมของวัด งานวัด หรืองานอื่นก็พบท่านเป็นประจำ แม้ช่วงผู้เขียนไปอยู่ปฏิบัติศาสนกิจประเทศนิวซีแลนด์ ก็ยังไปแวะกราบท่านและท่านก็ยังมาเยี่ยมเยียนคณะสงฆ์ประเทศนิวซีแลนด์เป็นครั้งคราว

ลักษณะของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปัญโญ) ที่น่าจะเป็นตัวอย่างได้ดีคือ

๑. เป็นผู้ซื่อสัตย์

๒. รักและจริงใจกับหมู่คณะ สามารถปกป้อง คุ้มครองสหธรรมิกได้ดี

๓. ท่านเป็นผู้กล้าหาญ น้ำใจเด็ดเดี่ยว เป็นผู้จริงจังกับการทำงานพระศาสนาและสังคม พูดง่ายๆ ว่าท่านทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจในการทำงานพระศาสนา จนลืมเรื่องสุขภาพตนเองทำให้ร่างกายทรุดโทรมมานาน อาพาธมานาน แต่ท่านอดทนเพิ่งมาออกอาการหนักสุดจนกระทั่งมรณภาพในที่สุด

๔. ท่านเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่อุปถัมภ์วัดญาณประทีปตลอดมาเสมอต้นเสมอปลาย เช่น การคัดเลือกพระธรรมทูตมาปฏิบัติศาสนกิจ ท่านคอยให้กำลังใจพระธรรมทูต คอยสอดส่องดูแลให้พระธรรมทูตอยู่ในกรอบระเบียบ ช่วยยกระดับการศึกษา ภาษา วัฒนธรรมไทย ให้เข้าสู่ระบบกศน. ช่วยเป็นภาระธุระส่งของให้วัดญาณฯเป็นต้น

ผู้เขียนทราบข่าวว่าท่านอาพาธและได้โทรไปให้กำลังใจ และตั้งใจว่าจะไปเยี่ยมท่านให้กำลังใจท่านในกลางเดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ นี้ แต่ไปไม่ทัน เพราะอยู่ไกล ท่านจึงมรณะเสียก่อน

โอ้อนิจจา ชีวิตนี้ไม่เที่ยงหนอ ห้ามไม่ได้เลย สั่งไม่ได้เลย มัจจุราชก็มาพรากท่านไปเสียแล้ว วงการพระพุทธศาสนาสูญเสียพระนักบริหาร นักการศึกษา นักเสียสละผู้ยิ่งใหญ่ แม้ท่านจะจากไปแต่ร่างกาย แต่คุณความดีของท่านยังกึกก้องในโลก ในใจเพื่อนสหธรรมิก ศิษยานุศิษย์ทุกคนเสมอจนวันสลาย

หากผู้เขียนทำอะไรลงไปด้วยความบกพร่อง ผิดพลาดล่วงเกินท่านเจ้าคุณ ผู้เขียนขอกราบขมามา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขออำนาจคุณความดีผู้เขียนที่ได้บำเพ็ญมา จงเป็นกำลังปัจจัยยิ่งใหญ่ให้ท่านได้อนุโมทนาด้วยเทอญ

อาลัยแด่ท่าน สหธรรมิกผู้มีอุปการคุณกับวัดญาณประทีปคือพระวิบูลธรรมาภรณ์

พระกวีวรญาณ
วัดญาณประทีป เมืองโอ๊คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์
รองประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์

คำไว้อาลัย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้าพเจ้าได้อาศัยร่มบุญเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (วิน ธมฺมสารเถร) และพระโสภณธรรมาภรณ์ (นิล วรคุตฺโต) ได้จำพรรษาและเรียนบาลีที่วัดราชผาติการาม เห็นพระภิกษุหนุ่มรูปร่างเล็ก คล่องแคล่ว ว่องไว ถือย่ามสีเขียวสดมาที่วัดเสมอ โดยเฉพาะอาทิตย์ท้ายเดือน ซึ่งคณะพระมหาเปรียญหนุ่มๆ จัดให้มีการฝึกหัดพูดโดยตั้งเป็นชมรมชื่อว่า "ธรรมสาธิต นิมิตสามัคคี" ท่านรูปนี้จะมาพูดด้วยทุกครั้ง ท่านพูดจาคล่องแคล่ว ฉาดฉาน ตัวเล็กเสียงดัง ลีลาคารมดีมาก ภายหลังทราบว่าท่านชื่อพระเสรี เป็นนักเรียนอยู่ที่วชิรมกุฏฯ พักอยู่วัดบูรณศิริมาตยาราม ต่อมาท่านได้เป็นพระครูสมุห์เสรี ได้ร่วมทำงานตรวจและรวบรวมบัญชีนักธรรมและธรรมศึกษาเอก ทำงานอยู่กองเดียวกันมีท่านพระโสภณธรรมาภรณ์เป็นหัวหน้า ภายหลังเมื่อข้าพเจ้าสอบเปรียญได้แล้วกลับมาอยู่วัดอโศการามก็จะได้พบกันช่วงที่ทำงานด้านนักธรรมเท่านั้น จนกระทั่งเจ้าประคุณสมเด็จฯ ท่านลาออกจากแม่กองธรรมสนามหลวงเราก็เลยห่างกันไป

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติหน้าที่พระธรรมทูตสายต่างประเทศ ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ จนกระทั่งปี ๒๕๔๒ ได้จัดให้มีการประชุมสามัญคณะพระธรรมทูตขึ้นที่วัดธัมมธโรเราทั้งสองได้ร่วมงานสายพระธรรมทูตด้วยกันอีกครั้ง ขณะนั้นท่านเป็นพระครูวิบูลศีลโสภิต ได้ร่วมประชุมปรึกษาเรื่องต่างๆ ในงานพระธรรมทูตด้วยกันเสมอมา ได้ประจักษ์ถึงความรอบรู้ รู้รอบ และการทำงานที่รวดเร็วของท่าน ยังนึกชมเชยว่าท่านพัฒนาตัวเองได้ดีสมนามฉายา "สุปญฺโญ" ของท่าน

ครั้นถึงปีมหามงคล ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ เราทั้งสองได้รับแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ เข้ารับสัญญาบัตรพัดยศที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยพร้อมกัน ทั้งหน้าที่การงานก็สัมพันธ์กันมากขึ้นจึงมีโอกาสพบและร่วมทำงานด้วยกัน ทุกครั้งของการประชุมใหญ่สามัญคณะสงฆ์ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ธรรมยุต) ท่านพระวิบูลธรรมาภรณ์จะมาเป็นคณะทำงานตลอด บางครั้งทำงานด้านเอกสาร เตรียมการประชุมกันจนเกือบสว่าง รุ่งเช้าก็เริ่มประชุมต่อไป ท่านเจ้าคุณก็ไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อย ทำงานในหน้าที่ได้อย่างดีไม่มีบกพร่อง

ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ร่วมจัดการประชุมสามัญประจำปีคณะสงฆ์ประเทศออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ และผูกพัทธสีมาที่วัดป่าสุญญตาราม เมืองบันดานูน ได้ทำงานและพักอยู่ร่วมกัน ๓ วัน ทำให้สนิทสนมกันมากขึ้น ยามว่างจากงานก็ปรึกษาเรื่องราวต่างๆ กับท่านได้รับความรู้และข้อคิดมากมายอันเป็นสาระประโยชน์จากท่าน ส่วนเรื่องสุขภาพส่วนตัวก็เพียงแต่พูดให้ฟังว่าท้องมักจะอืดคล้ายอาหารไม่ย่อยต้องคอยระวังตัวในเรื่องอาหาร

มาทราบอีกทีว่าท่านเกิดปวดท้องอย่างแรงต้องเข้าโรงพยาบาล งดการไปประชุมที่ยุโรป เมื่อข้าพเจ้ากลับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ได้ไปเยี่ยมท่านที่วัดสิรินธรเทพรัตนาราม พร้อมกับพระเทพปริยัติวิมล ท่านเล่าให้ฟังถึงอาการเจ็บป่วยว่าหมอเขาผ่าตัดและต่อลำไส้ให้เดินตรงเพราะพบมะเร็งที่ช่วงหนึ่ง จะใช้วิธีเคมีบำบัดภายหลัง อาการที่เป็นบางครั้งเจ็บปวดมาก ยิ่งเวลานอนจะนอนไม่ได้ต้องลุกเดินไปเดินมาจึงพอทนอยู่ได้ มาพบเพื่อนตายที่แท้จริงแล้ว ท่านพูดด้วยความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญไม่มีอาการหวาดกลัวต่อความตายเลย พอช่วงเย็นวันที่ ๓๑ มิถุนายน พระมหาอรุณแจ้งข่าวให้ทราบว่าท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ไปสบายแล้ว เพื่อนที่แท้ทำให้ท่านต้องตาย ทราบข่าวด้วยความอาลัย

ท่านพระวิบูลธรรมาภรณ์เป็นผู้มีความเสียสละ จริงจังและจริงใจในการงานตามหน้าที่ ปรึกษาหารือได้ทุกเรื่อง แก้ปัญหาฉับไว จึงเป็นที่อุ่นใจของผู้ร่วมปฏิบัติงานตลอดมา การมรณภาพของท่านนับเป็นการสูญเสียกำลังสำคัญของพระธรรมทูตไปรูปหนึ่ง ยังความอาลัยแก่คณะศิษย์และมวลมิตรพระธรรมทูตโดยทั่วกัน

ขออำนาจกุศลผลบุญคุณงามความดีที่คณะพระธรรมทูตในต่างประเทศได้กระทำบำเพ็ญมาและจะบำเพ็ญต่อไป จงเป็นพลวปัจจัยหนุนนำดวงวิญญาณท่านให้ประสพอิฏฐวิบุลมนุญผลตามมโนปณิธานของท่านจงทุกประการ

พระปรีชาญาณวิเทศ
วัดธัมมธโร กรุงแคนเบอร์รา
ประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์

แสนเสียดายพระดี

แสนเสียดาย "ท่านเสรี" ที่จากไป
สุดวิสัย แก้ให้ฟื้น คืนสังขาร
มัจจุราช ใจร้าย ไม่รู้กาล
ด่วนพรากท่าน จากเรา เศร้าใจจริง
เมื่อท่านมา คลาใด ในเมืองนี้
เหมือนมีเพื่อน ที่ดี มาให้เห็น
อารมณ์ร้อน กลับหาย กลายเป็นเย็น
ช่างสมเป็น เมธี นี่กระไร

พระโสภณธรรมาภรณ์
วัดธัมมธโร กรุงแคนเบอร์ร่า ประเทศออสเตรเลีย

ธรรมานุสรณ์

การสืบสาน ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปทั่วโลก ให้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์นั้น เริ่มต้นด้วยการพัฒนาพระสงฆ์ ให้มีคุณธรรม ความรู้ มีความตั้งใจที่ดีแน่วแน่ อันเป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ทุกรูป ในการทุ่มเทด้วยหัวใจ ทำโดยมิได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

พระวิบูลธรรมาภรณ์ ท่านได้เป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการบริหารและวางแผนในการดำเนินงาน ของพระธรรมทูตไปต่างประเทศ พร้อมทั้งทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ ความสามารถที่มีอยู่ อุทิศให้กับพระพุทธศาสนามาโดยตลอด จวบจนท่านได้ละสังขารจากไป

การจากไปของท่านนั้น เป็นเพียงการจากไปของสังขารเท่านั้น ซึ่งอยู่ในกฎของเรื่องธรรมดา แต่สำหรับประเทศไทย และพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคณะพระธรรมทูตไปต่างประเทศนั้นถือว่าเป็นการ สูญเสียอย่างมหาศาล ที่พระสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรม ที่ได้สร้างประโยชน์ไว้อย่างมากมายกับพระพุทธศาสนารูปหนึ่งได้จากไปแม้ท่านจะจากไปแล้ว แต่ผลงานและคุณความดีของท่านยังคงปรากฏอยู่ หาได้สูญสิ้นไปพร้อมกับท่านไม่ ท่านเป็นพระสงฆ์ผู้ให้มาโดยตลอด ให้โดยมิได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ด้วยคติพจน์ที่ว่า

เป็นพระธรรมทูตด้วยหัวใจกำไรชีวิต

เป็นพระธรรมทูตหวังอามิสชีวิตจะขาดทุน

ขออำนาจบุญกุศลที่ได้ล่วงแล้ว ส่งให้ท่านถึงความเกษมศานต์ สวัสดี ทุกเมื่อเทอญ

พระญาณวิลาศ

เจ้าอาวาสวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

คำไว้อาลัย

ได้ทราบข่าวการมรณภาพ ของท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) รู้สึกมีความสลดใจเป็นอย่างยิ่ง ที่สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศได้สูญเสียบุคคลผู้เป็นกำลังสำคัญในการบริหารกิจพระพุทธศาสนาไม่เฉพาะการทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกิจด้านการฝึกอบรมฝ่ายนโยบายการบริหารในฐานะผู้ช่วยเลขานุการการวางแผนนโยบายสพธต.เท่านั้น ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ เป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่ทำหน้าที่ของความเป็นศาสนทายาทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อจรรโลงรักษาเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ทั้งฝ่ายคันถะธุระและวิปัสสนาธุระเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ท่านทุ่มเทกำลังกายใจทั้งด้านฝ่ายปกครอง การศึกษา การเผยแผ่และสาธารณูปการ ในหน้าที่ของสงฆ์และเป็นพระผู้มีอัธยาศัย โอบอ้อมอารีย์ จนเป็นที่ได้นับถือยกย่องจากหมู่คณะเป็นที่ไว้วางใจของเพื่อนร่วมงานในอดีตทุกครั้งที่มีกิจของหมู่คณะเกิดขึ้น จะได้พบเห็นทักทายปราศรัย และความกัลยาณมิตรที่ดี เป็นคนอ่อนโยนไม่แสดงความกระด้างเพราะความเมาในลาภยศสรรเสริญ ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นประโยชน์อันสูงสุดในความเป็นสามีจิปฏิปันโนบุคคล เป็นผู้สมควรแก่ของคำนับ เป็นผู้ควรแก่ของต้อนรับ เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน ควรรับการอัญชลีกราบไหว้ที่เป็นบุญเขตของชาวโลก

บัดนี้ท่านได้ละจากโลก และเพื่อนสหธรรมมิกผู้ร่วมงานทั้งฝ่ายคันถธุระ และวิปัสสนาธุระทั้งภายใน และเป็นกำลังบริหารพระศาสนาต่างประเทศ ไม่มีวันย้อนกลับมาอีก การจากไปครั้งนี้ก็เป็นเพียงส่วนแห่งอัตภาพ ร่างกาย ซึ่งทุกคนทุกรูปนาม จะต้องเข้าไปประจบตามพระพุทธดำรัสไว้ว่า มรณนฺติ หิ ชีวิตฺตํ ชีวิตมีความตายแตกดับเป็นที่สุดและตรงกับพุทธดำรัสที่ว่า ทหรา จ มหนฺตาจ เป็นเด็กก็ตามเป็นผู้ใหญ่ก็ตามย่อมเข้าถึงความแตกและสูญสลายไปในที่สุดแต่ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ ในขณะที่มีชีวิตอยู่ท่านไม่ได้อยู่ด้วยความประมาทมัวเมา ท่านตั้งใจและปฏิบัติหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ ตั้งจิตอุทิศชีวิตแก่พระพุทธศาสนาทำหน้าที่แห่งความเป็นพระสงฆ์ โดยสมบูรณ์ตามอัตภาพ พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย ไม่ทำให้สูญเสียประโยชน์ทั้งในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ นชีรติ รูปกายอันประกอบด้วยดิน น้ำ ลม ไฟ ของสัตว์ทั้งหลายย่อมเข้าถึงความแตกดับ ไม่มีใครต้านทานได้ ส่วนชื่อเสียง เกียรติคุณความดี ไม่มีวันสูญสลายแม้กาลเวลาจะผ่านไปนานเท่านาน ประโยชน์อันเป็นหน้าที่ ท่านได้ทำไว้ทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ไม่มีสิ่งใดทำลายได้ กลิ่นกฤษณาจูนจันท์ ไปได้เพียงตามลม ส่วนชื่อเสียงความดี ย่อมสามารถฟุ้งกระจายทวนลมไปได้ ไม่มีสิ่งใดกีดกั้น

และไม่มีวันสิ้นสูญ ท่านยังอยู่ในโลกนี้ด้วยผลแห่งความดีงาม ที่จะดังก้องอยู่ในจิตใจของผู้อยู่เบื้องหลัง ผมในนามพระสงฆ์รูปหนึ่งที่ได้ทำหน้าที่ ร่วมงานในนามสหธรรมิก จึงขอตั้งจิตอธิษฐานด้วย พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ บุญญานุภาพ ด้วยเดชแห่งศีลที่ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ได้สั่งสมมาทั้งในอดีตที่เป็นส่วนบุพเพกตปญฺญตา และแห่งกุศลสัมมาปฏิบัติที่ได้ขวนขวายในส่วนปัจจุบัน จึงมารวมเป็นตบะเดชะ เป็นพละ เป็นปัจจัย นำจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่าน ให้เข้าถึงสุคติ ในสัมปรายภพ สมดังปณิธานความปรารถนาทุกประการ

ขอแสดงความอาลัยด้วยความบริสุทธิ์ตราบชั่วกาลนาน

พระญาณสิทธาจารย์

เจ้าอาวาสวัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม จังหวัดนครราชสีมา

คำไว้อาลัย

ได้ทราบข่าวตอนนั้นท่านไม่สบายมีอาการถ่ายท้องออกเป็นเลือดหลายครั้ง และก็บอกท่านว่าให้ไปโรงพยาบาล ท่านก็รับปากคิดว่าจะไปเหมือนกัน ในช่วงนั้นประมาณตีหนึ่งของเมืองไทย หลังจากนั้นแล้วท่านก็ไปพักรักษาที่โรงพยาบาลสักระยะหนึ่ง เสร็จแล้วท่านก็บอกว่าอาการก็ดีขึ้น และบอกให้ท่านพักผ่อนมากๆ เพื่อสุขภาพ และจะได้เดินทางมาเยี่ยมที่ยุโรปโดย วัดพุทธบารมี นครฮัมบวร์ก ได้รับเป็นเจ้าภาพ และหลังจากนั้นเราก็วางแผนกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วว่าจะมาทำอย่างไรต่อไปในการประชุมสงฆ์ ท่านก็ตอบว่ายินดีอย่างยิ่งสำหรับท่านน้อง ถ้าที่อื่นพี่คงไม่ได้ไป เพราะเนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี พอดีถึงวันนั้นจริงท่านก็ไม่ได้มา ต้องเข้าไปพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล เนื่องจากอาการหนักพอสมควรต้องมีการผ่าตัดลำไส้ใหญ่ด้วย คิดว่าอาการหนักมากเลือดไหลไม่หยุดคงต้องใช้เวลานานพอสมควร... หลังจากการประชุมสงฆ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ไม่กี่วัน ทราบข่าวว่าท่านจากไป รู้สึกว่าสลดใจอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวท่านได้มรณภาพแล้ว จากมหาอรุณ และคุณฉลอง ไม่นึกว่า จะไปเร็วเพราะได้พูดคุยกันไม่กี่วันนี้แหละชีวิตไม่แน่นอนเสมอไป นี่ความเป็นมาของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปัญโญ) ซึ่งรับตำแหน่งหน้าที่ รองอธิการบดีวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และเป็นคณะกรรมการบริหารฝ่ายวางแผนนโยบายของพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แผนกหัวหน้าผู้ช่วยเลขานุการอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ บัดนี้ท่านจากไปเหลือแต่คุณงามความดีฝากไว้ ก็ต้องแสดงความเสียใจอย่างยิ่ง ที่ท่านได้ทำคุณประโยชน์เอาไว้ทั้งทางโลก และทางธรรม ได้น้อมนำคำสั่งสอน ให้บรรดาลูกศิษย์ลูกหา ที่ใฝ่ใจในการศึกษา ตามที่เห็นมา ท่านมีเมตตากรุณาปราณี มีมุทิตา พลอยยินดีกับหมู่คณะ ที่ได้เสียสละภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงาน.... เวลาท่านมาเยี่ยมเพื่อให้กำลังใจเจ้าหน้าที่เอาของสิ่งดีๆ นำมาฝาก บัดนี้ท่านก็จากไปแล้วดวงแก้วนี้

ตั้งแต่เคยรู้จักกับท่านมา ซึ่งเป็นพระธรรมทูตรุ่นที่ ๕ ด้วยกัน ตั้งแต่นั้นมาก็รู้จักคุ้นเคยมาเรื่อยๆ ท่านให้ความสะดวกในการช่วยเหลือ ไม่ว่าท่านจะมีงานอยู่ก่อนแล้วก็จริงอยู่ท่านก็เสียสละ มาให้การต้อนรับอย่างดีเสมอมา บอกท่านว่าให้คนอื่นมาแทนก็ได้ ท่านบอกว่าเพื่อน้องรักแล้วพี่เสียสละได้เสมอ ให้น้องบอกมายินดีช่วยเหลือถ้าหากไม่มากกว่าแรง ท่านมีเมตตามาก ในการสงค์เคราะห์หมู่คณะ ไม่ถือฐานะว่าท่านเป็นเจ้าคุณ หรืออะไรก็แล้วแต่ ตั้งแต่ที่เคยไปพักอาศัยอยู่กับท่านในขณะที่เดินทางไปเมืองไทย และก่อนนั้นท่านก็ได้ปรารภไว้ว่า ถ้าท่านพี่เสร็จภารกิจหรือหมดงานตรงนี้แล้ว จะไปพักอยู่ด้วยจะเป็นอย่างไรหรือเปล่า ตอบท่านว่ายินดีต้อนรับเสมอถ้าหากท่านพี่มา อย่างไรก็ดีขอดวงวิญญาณนี้ ของท่านพี่จงไปในทางที่ดีในสัมปรายภพ ประสพสุข ในบรมสุขเบื้องหน้านั้นเทอญฯ

สิ้นแล้วพระผู้ทรงศีล ท่านนำสิ่งที่ดีสู่โลกหน้า
ทั้งสั่งสอนให้คนเกิดปัญญา จะหาสิ่งพรรณนานั้นไม่มี
เจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ท่านสั่งสอนพระธรรมศาสนา
ทั้งมีความเมตตากรุณา ยิ่งกว่าน้ำยิ่งกว่าฟ้าชโลมใจ
คำคำนี้ที่พี่เอ่ย ว่า...น้องรัก
แจ้งประจักษ์ในใจ นี้หนักหนา
คิดถึงท่าน คุณพี่สุดชีวา
ขอดวงวิญญาณ์ของพี่ท่าน สู่คติสุขทุกสถาน

ยินเสียงอ่านขานกล่าวคราวเผาศพ
ต้นจนจบจับความได้หลายสถาน
หนึ่งในนั้นคือชีพคนใช่ทนทาน
ต้องถึงกาลลาจากเข้าสักวัน
คำกล่าวไว้อาลัยให้ผู้จาก
พร้อมทั้งฝากคติเตือนสอนลูกหลาน
ฝากข้อคิดจิตสำนึกผู้ร่วมงาน
เพื่อเป็นทานสุดท้ายผู้วายชนม์
สอนเราท่านที่ยังมีเวลาเหลือ
รู้จักเผื่อแผ่ทานการกุศล
ละกิเลสตัณหาฉุดคร่าตน
เพื่อหลุดพ้นสู่แสงสว่างเส้นทางธรรม
สิ้นคำกล่าวไว้อาลัยใจสะท้อน
แต่เก่าก่อนเคยสนิท ชิดกับท่าน
สุดอาลัย ใจรักสมัคสมาน
ขอให้ดวงวิญญาณ ท่านพี่เข้าสุขี.

พระครูคุณสารโสภณ
วัดพุทธบารมี นครฮัมบูร์ก ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
ประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรป

คำไว้อาลัย

ขอแสดงความเสียใจในการจากไปของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมภรณ์ ท่านเจ้าคุณได้อุทิศตนรับใช้พระพุทธศาสนา อันมีผลงานปรากฏเด่นชัดอย่างมากมายอาทิเช่น เป็นกรรมการบริหารสพธต.และผู้ช่วยเลขานุการสพธต. เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย เป็นเจ้าอาวาสวัดสิรินธรเทพรัตนารามและด้วยโรคภัยมาเบียดเบียน ท่านจึงมาด่วนจากไปอันเป็นที่น่าเศร้าโศกเสียใจ ที่ต้องสูญเสียบุคลากรอันมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมทั้งทางโลกและทางธรรม

กระผมจึงขอแสดงความอาลัยมา ณ โอกาสนี้

พระครูปริยัติศาสนคุณ

เจ้าอาวาสวัดเมฆธรรมวนาราม

ประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในฮ่องกง-ไต้หวัน

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

คำไหว้อาลัย

พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)

อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

และอดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพมหานคร

นับว่าคณะสงฆ์และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้สูญเสียบุคลากรที่มีคุณค่ายิ่งอีกบุคคลไป ซึ่งเป็นที่เสียดายเป็นอย่างยิ่งที่ท่านยังสามารถที่จะทำคุณประโยชน์ ให้แก่วงการการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรนักศึกษาและนักเรียนมากหลาย รวมทั้งการคณะสงฆ์พระธรรมทูตในต่างประเทศหลายประเทศ ทั้งที่ท่านยังอายุไม่มากเท่าไร ท่านเป็นผู้ที่มุ่งมั่นและจริงจังในการทำงาน จึงได้รับภาระธุระต่างๆ หลายอย่าง นึกไม่ถึงว่าโรคาพาธจะเบียดเบียนท่านได้อย่างรวดเร็วถึงปานนี้ ดังมีคำที่ท่านพูดกันมาว่า ไม่ถึงที่ตายไม่วายชีวาวาตม์ ถึงใครเข่นฆ่าไม่อาสัญ ถึงที่ตายก็วายชีวาวัน ไม้จิ้มฟันแทงเงือกก็เสือกตาย เมื่อได้พบกับท่านเมื่อใด ท่านมักจะพูดให้เกียรติอยู่เสมอว่า “พี่” ในฐานะที่ท่านจบโรงเรียนวชิรมกุฏรุ่นหลังและอายุพรรษาน้อยกว่าด้วย จำได้ว่าได้พบเห็นท่านครั้งแรกเมื่อครั้งที่ท่านเป็นพระครูสมุห์เสรี ทำงานที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ท่านเป็นคนที่มีอารมณ์ดีพูดเสียงดัง มีความเป็นกันเองไม่ค่อยถือยศถือศักดิ์เท่าไร ท่านทำงานแบบเอาเป็นเอาตายให้รู้ดำรู้แดงกันเลย ไม่ยอมแพ้กันง่ายๆ เคยเดินทางไปร่วมประชุมคณะสงฆ์ในต่างประเทศ มีการประชุมกันเป็นเวลานานหลายชั่วโมงตั้งแต่เช้าจนกระทั่งค่ำ บางครั้งมีการประชุมพิเศษเฉพาะกิจอีกท่านก็ยังอดทนเข้าร่วมประชุมอีก หลังจากนั้นแทนที่ท่านจะได้พักผ่อน ยังมีการปรึกษาหารือเรื่องการประชุมและภารกิจต่อไปอีกจึงได้พักผ่อนน้อย ท่านจะไปร่วมประชุมเช่นนี้บ่อยครั้ง ท่านให้ความสนใจในกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศมาก ไปร่วมประชุมให้กำลังใจพระธรรมทูต และช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ อีกด้วย ทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้พระนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น เมื่อมีการประชุมเกี่ยวกับสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธ) และการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธ) ท่านจะให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง และแล้วท่านก็จึงได้มีเวลามีโอกาสพักผ่อนในที่สุด ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ

พระครูสิริปัญญาเมธี (เชาวรา ธมฺมปุญฺโญ)

ผู้ช่วยเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

อาลัย
ท่านเจ้าคุณ "พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)"

การ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นคุณสมบัติติดตัวของคนเราทุกคน ไม่มีใครคนใดที่จะหนีพ้นสิ่งเหล่านี้ได้และท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ก็เช่นกัน

แต่การสูญเสียท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ก็นับว่าเป็นการสูญเสียบุคคลากรที่เป็นทรัพยากรอันล้ำค่าของวงการการศึกษาคณะสงฆ์ โดยเฉพาะงานด้านการเผยแผ่ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งท่านรักและมุ่งมั่นเอาใจใส่ส่งเสริมอย่างจริงจัง

การสูญเสียท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ในครั้งนี้ พระเถรานุเถระ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ศิษยานุศิษย์ มีความอาลัยเสียใจเป็นอย่างมาก

แม้ว่าสังขารร่างกายของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ จักได้ถึงความแตกดับไปแล้วตามกฎของความไม่เที่ยงแท้ (อนิจฺจตา) ก็ตาม แต่คุณธรรมความดีของท่านเจ้าคุณฯ ยังคงประทับอยู่ในจิตใจของพวกเราตลอดไป

ขอให้กุศลผลบุญและคุณงามความดีทั้งหลายทั้งปวง ที่ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์บำเพ็ญมาตลอดชีวิต จงเป็นปัจจัยน้อมนำดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ได้เข้าถึงสุขอันเป็นนิรันดร

พระครูศัพทมงคล
ผู้ช่วยเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)
วัดอาษาสงคราม อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

แด่ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ด้วยความเคารพ

ผมรู้จักท่านเจ้าคุณ พระวิบูลธรรมาภรณ์เมื่อ ปีพ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อเข้ารับการอบรมเป็นพระธรรมทูตไปต่างประเทศรุ่นที่ ๓ วัดพระยายัง กรุงเทพฯ โดยท่านเจ้าคุณอาจารย์เป็นผู้ให้การอบรมพระธรรมทูตวันดังกล่าวจำนวน ๙๒ รูป ตลอดระยะเวลา หนึ่งเดือน จึงมีความรู้สึกเคารพนับถือและศรัทธาในการทำงานของท่านเป็นอย่างยิ่ง ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้ทำงานในสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศติดต่อกันมาโดยตลอดทุกปี จนกระทั่งวาระสุดท้ายก็ยังทำหน้าที่เป็นอาจารย์ฝึกอบรมพระธรรมทูตตลอดมา จนปัจจุบันถึงรุ่นที่ ๑๔ แล้ว

ได้เห็นความตั้งใจทำงานและสละความรู้ความสามารถที่จะผลิตพระธรรมทูตให้ออกไปสู่โลกกว้างเพื่อนำพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเผยแผ่ในหลายทวีปในโลก ถือว่าเป็นผู้ที่เสียสละอย่างสูง เพื่อเทิดทูนพระพุทธศาสนาให้แผ่กระจายไปยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชาวโลกอย่างไม่มีที่สิ้นสุดไม่มีประมาณ อันเป็นคุณูประการแก่พระพุทธศาสนาและเป็นตัวอย่างอันดีอันควรแก่การสรรเสริญ เชิดชูบูชา และถือเป็นแบบอย่างที่ดีของพระธรรมทูตรุ่นต่อๆ ไป

การจากไปของเจ้าคุณ พระวิบูลธรรมาภรณ์ ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียบุคลากรผู้ทรงคุณค่าของคณะสงฆ์ธรรมยุตและของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง แต่เป็นการจากไปย่างมีคุณค่า เพราะท่านได้อุทิศเสียสละทั้งกาย วาจา ใจ เพื่ออุทิศแด่พระพุทธศาสนา แม้ท่านจะสิ้นชีวิตไปแล้วแต่ชื่อเสียงและเกียรติคุณอันงามของท่านยังอยู่ในจิตใจของผมและเพื่อนสหธรรมมิก ตลอดถึงศรัทธาญาติโยมคณะศิษยานุศิษย์ตลอดไปชั่วกาลนาน

กระผมขอตั้งจิตอธิษฐาน และขออุทิศถวายผลบุญที่กระผมได้บำเพ็ญมา ขอน้อมถวายเป็นอาจาริยบูชา แด่ท่านเจ้าคุณ พระวิบูลธรรมาภรณ์ และขอตั้งมโนปณิธานจะสานต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป ขออาราธนาดวงวิญญาณของพระอาจารย์ ที่เคารพได้มุ่งสู่แดนอันเกษมจากทุกข์ทั้งปวง คือ พระนิพพานด้วยเทอญ

ขอน้อมคารวะด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

พระครูใบฎีกาวงศ์สิน ลาภิโก
วัดวิปัสสนา-คราหะ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย
ประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศอินโดนีเซีย

คำไว้อาลัยท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์

ท่านเจ้าคุณพระวิบูลธรรมาภรณ์ นับเป็น ปูชนียบุคคล เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่ควรเคารพนับถือกราบไหว้บูชายิ่ง เป็นที่พึ่งของคณะสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ศิษยานุศิษย์ทั้งในและต่างประเทศ

ท่านเจ้าคุณฯ ได้บำเพ็ญสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ไว้อีกมากมาย สุดที่จะพรรณนาให้หมดสิ้นในที่นี้ได้ ดังจะขอยกศาสนสุภาษิตขึ้นมา กล่าวอ้างบทหนึ่งว่า

อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ โกชญฺญา มรณํ สุเว น หิ โน สงฺครนฺเตน มหาเสเนน มจฺจุนา.

ความว่า ควรรีบทำความเพียรเสียในวันนี้ ใครเลยจะรู้ความตายจะมีมาในวันพรุ่งนี้ เพราะไม่มีใครเลยที่ผัดเพี้ยนต่อพญามัจจุราชผู้มีเสนาใหญ่ได้ ท่านเจ้าคุณฯ จากโลกนี้ไปก็เพียงร่างกาย ส่วนของชื่อเสียง เกียรติยศ คุณธรรมแบบอย่างการเสียสละอุทิศตนให้พระศาสนาทั้งในและต่างประเทศในฐานะพระธรรมทูตตลอดทั้งชีวิต จะสถิตอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ตลอดกาล

ขออำนาจแห่งกุศลผลบุญทั้งหลายและการประพฤติดี ปฏิบัติชอบที่ท่านเจ้าคุณได้บำเพ็ยมาตลอดในเพศบรรพชิต จงเป็นพลวปัจจัย อำนวยอิฏฐวิบากสุขสมบัติในสุคติสัมปรายภพตลอดไปเทอญ

พระครูวิลาสสรธรรม (บรรเจิด กุสโล)
วัดพระศรีมหาธาตุฯ บางเขน กรุงเทพมหานคร
ผู้ช่วยเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

ในความทรงจำ...ก่อนเลือนหายในกาลเวลา

เมื่อผู้เขียนกลับจากการปฏิบัติศาสนกิจในสหรัฐอเมริกา เพื่อเข้ารับการรักษาเปลี่ยนถ่ายไตที่เมืองไทยเมื่อปี ๒๕๔๔ หลังออกจากโรงพยาบาลแล้วได้มาช่วยงานที่สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ณ ตึก สว. ธรรมนิเวศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร จึงได้รู้จักกับท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ (พระครูวิบูลศีลโสภิตในขณะนั้น) และได้ร่วมปฏิบัติภาระงานการพระธรรมทูตทั้งในและต่างประเทศอย่างใกล้ชิดเรื่อยมา กระทั่งท่านเจ้าคุณอาจารย์เข้ารับการรักษาตัวรอผ่าตัดที่โรงพยาบาลศิริราช ยังได้ไปกราบเรียนปรึกษาหารืองานการถึงเตียงพร้อมกราบลาท่านเพื่อเดินทางไปร่วมประชุมสามัญประจำปีของคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรปที่ประเทศเยอรมัน ท่านได้ให้หลักการ หลักคิด วิสัยทัศน์ ทัศนคติและแบบอย่าง ตลอดถึงแรงบันดาลใจแก่ผู้เขียน นับเป็นประสบการณ์และสิริมงคลชีวิตยากจะประเมินค่าได้

"ท่านเจ้าคุณอาจารย์" คือสรรพนามที่พวกเราบรรดาเจ้าหน้าที่และพระธรรมทูตที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเลขานุการ สำนักฝึกอบรม ฯ เรียกท่านด้วยความเคารพรักสนิทสนม และท่านก็ให้ความเป็นกันเองเสมอต้นเสมอปลาย ห่วงใยเอื้อเฟือเผื่อแผ่ ขาดเหลือสิ่งใดท่านขวนขวายหามาให้ตามอัตภาพ ไม่ว่าจะเป็นข้าวสารอาหารแห้งมาม่าปลากระป๋องส้มสุกลูกไม้ชากาแฟเป็นต้น ท่านมีบุคลิกเปิดเผยจริงใจ เป็นผู้ที่พูดตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อมให้เสียเวลา ดีก็บอกว่าดีไม่ดีก็บอกว่าไม่ดี ไม่เกรงใจใครในเรื่องงานที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ทุ่มเทเสียสละอดทน มีอารมณ์ขัน ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล เด็ดเดี่ยวกล้าคิดกล้าทำกล้ารับผิดชอบ ทว่ารอบคอบยืดหยุ่น มุ่งสามัคคีประนีประนอมรอมชอมในเบื้องต้น ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะยืนหยัดตัดสินเพื่อประโยชน์และความเจริญของส่วนรวมในปั้นปลาย คุณลักษณะของท่านเช่นนี้ดูเหมือนจะเป็นภาพรวมของผู้ปฏิบัติงานพระธรรมทูตส่วนกลาง หากแตกต่างในวุฒิภาวะและสถานะตัวตน

ท่านเจ้าคุณอาจารย์เกิดมาเพื่อเป็นนักทำงานโดยแท้ ได้มีโอกาสสนองงานร่วมงานกับท่านในส่วนของพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นงานที่มีขอบข่ายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยงานองค์กรและบุคคลทั้งในและต่างประเทศ ตั้งแต่เริ่มสมัครสอบคัดเลือกพระภิกษุที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ณ สถาบันฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) วัดพระศรีมหาธาตุ การประสานงานส่งพระภิกษุที่สำเร็จการอบรมไปปฏิบัติศาสนกิจ ณ วัดไทยในประเทศต่างๆ การบริหารดำเนินภาระงานต่างๆ ในส่วนกลางกับหน่วยงานองค์พระธรรมทูตทั้ง ๔ ทวีป การเดินทางไปตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และประชุมพบปะปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ร่วมกับคณะสงฆ์พระธรรมทูตหน่วยงานราชการและญาติโยมผู้เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยองค์กร ระบบระเบียบ

บุคลากร การเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลข่าวสารความเร็วสูง การมีส่วนร่วมภายใต้โครงสร้างและการบริหารจัดการที่จะต้องสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมวินัย กฎหมายประเพณีในแต่ละท้องถิ่น จารีตแบบแผนระเบียบข้อบังคับของคณะสงฆ์ไทย ความสัมพันธ์ความเข้าอกเข้าใจไว้วางต่อกันอย่างลึกซึ้งเพื่อเรียนรู้แยกแยะข้อแตกต่างทางข้อกำจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยสัมพันธ์ในแต่ละปริบท สิ่งเหล่านี้เป็นสำนึกพื้นฐานในการดำเนินงานของผู้บริหารและบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่ต่างประเทศ ทว่าในภาพที่เป็นจริง เราทำงานร่วมกันดุจพ่อกับแม่ครูกับศิษย์พี่กับน้อง ร่วมสุขร่วมทุกข์เคียงบ่าเคียงไหล่ แม้ข้อจำกัดขัดแย้งมีมากมายแต่มีทางเลือกทางออกเสมอ

ที่บรรยายมายืดยาวเพื่อที่ให้เห็นภาพการทำงานของพระธรรมทูต โดยเฉพาะเจ้าคุณอาจารย์นั้นท่านทำงานจริงจังจริงใจติดดิน อยากจะเล่าเมื่อครั้งเตรียมงานการประชุมสามัญ ฯ ของคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์และเอเชีย ที่ท่านเจ้าคุณอาจารย์ไปในฐานะผู้บริหารและคณะทำงาน หากจะว่าไปก็ทำงานในฐานะเจ้าของงานและเจ้าของวัดก็ไม่ผิดนัก ในความทรงจำของผู้เขียนในระหว่างการเดินไปปฏิบัติงานในต่างประเทศนั้น ในขณะที่พระเถระพระธรรมทูตและญาติโยมเข้ากราบสนทนาธรรมและความเป็นไปต่างๆ กับเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณวโรดม ส่วนพระเถระที่เป็นพระคณาจารย์ภาคจิตภาวนาของสำนักฝึกฯ เช่นหลวงพ่อเจ้าคุณพระญาณวิศิษฐ์ หลวงพ่อเจ้าคุณพระญาณสิทธาจารย์ หลวงพ่อพระครูพุทธิสารสุนทรเป็นต้น ท่านก็จะสลับสับเปลี่ยนแสดงธรรมเทศนาแก่ญาติโยมที่มาช่วยงานจากหลายเมืองหลายประเทศ ส่วนพวกเราผู้น้อยแยกย้ายกันทำงานด้านต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายหรือความถนัด ผู้เขียนมีหน้าที่ทำเอกสารระเบียบวาระการประชุมและเอกสารต่างๆ โดยมีผู้บริหารใกล้ชิดดูแลกลั่นกรองในภาพรวม หากมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเป็นกรณีพิเศษ ผู้บริหารก็จะประสานงานหาข้อสรุปข้อยุติร่วมกันในเบื้องต้น และวางแผนการประชุมเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย ในกรณีเช่นนี้ท่านเจ้าคุณอาจารย์ดูจะเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานทุกระดับในความรวดเร็วเข้าถึงประเด็นปัญหาสาเหตุอย่างแท้จริง และพร้อมที่จะเสนอทางเลือกสร้างความชัดเจนบนพื้นฐานความเข้าอกเข้าใจคำนึงถึงประโยชน์และการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ท่านจะขวนขวายไม่ทอดทิ้งธุระ เมื่อคราวประชุมที่ออสเตรเลียเมื่อต้นปีที่ผ่านมาเวลาจะล่วงเลยดึกดื่นค่อนคืนท่านก็จะอยู่กับพวกเราตลอดเวลา แม้จะพยายามนิมนต์ขอร้องท่านไปพักผ่อนก็ไม่ไป หรือไปแล้วท่านก็ไม่หลับสักแต่ว่านอน (อยู่ใกล้ๆ ที่เราทำงานกัน) เงี่ยหูฟังเราทำงานกันพอได้ยินว่าอะไรติดขัดมีปัญหาก็ลุกมาสอบถามดูแล เทียววนเวียนไปมาจนแน่ใจว่าทุกอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์จึงพักผ่อน (ถึงตอนนั้นขอบฟ้าก็มีแสงเรือเรืองได้ยินเสียงนกร้องแล้ว) เมื่อครั้งประชุมที่ยุโรปเมื่อปี ๒๕๔๘ ในขณะที่ผู้เขียนทำเอกสารต้นฉบับยังไม่เสร็จ ท่านเตรียมลวดเย็บอะไรต่างๆ ไว้ครบ เรียกง่ายๆ ว่าคอยเป็นลูกมือ

สงสัยว่าคอยนานเห็นท่านหายไป ผู้เขียนออกมายืดเส้นสายข้างนอก ปรากฏว่าเห็นท่านกำลังกุลีกุจอยกโต๊ะเก้าอี้กับพระธรรมทูตสามสี่รูป (ที่จำได้ชัดคือท่านสมบัติ เลขาฯ ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์และพี่เอ๊ด-พระธานินทร์) จัดโต๊ะหมู่บูชาและแจกันดอกไม้ ขนเข้าขนออกจากศาลาไปยังเต็นท์กลางสนามหญ้า ซึ่งท่านบัญชาการตั้งไว้แต่ช่วงบ่ายเพื่อเจริญพุทธมนต์ฉลองเปิดวัดอย่างเป็นทางการ พอถึงวันงานคนมาร่วมงานเยอะมากล้นออกมาถึงถนนหน้าวัด โดยมีท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำเยอรมันคุณชลชินีพันธุ์ ชีรานนท์เป็นประธานฝ่ายฆราวาส (ปัจจุบันเป็นเอกอัครราชทูตประจำเดนมาร์ก) หากไม่ได้ท่านคิดการและลุยงานแล้วเชื่อว่าคงจะยุ่งพอสมควร และย้อนไปในปี ๒๕๔๗ เมื่อคราวประชุมคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหรัฐอเมริกาที่วัดป่าธรรมชาติ นครลอสแอนเจลิส ความที่ผู้เขียนไม่ได้นอนมาหนึ่งวันหนึ่งคืนเต็มๆ คืนที่สองเวลาตีสามเข้าไปแล้ว เอกสารประกอบการประชุมบางส่วนยังไม่เสร็จ จะต้องเสร็จก่อนประชุมพรุ่งนี้เช้าเวลา ๐๘.๓๐ แต่ขณะนั้นสมองผู้เขียนไม่สั่งการอะไรแล้ว จึงกราบเรียนท่านว่า “ผมไม่ไหวแล้ว ขอพักสักสองชั่วโมงได้ไม๊ครับ” ท่านรีบกุลีกุจอจัดที่นอนให้ (บนโซฟา) พอหกโมงเช้าท่านก็ปลุกให้มาทำงานต่อจนแล้วเสร็จ ตกบ่ายผู้เขียนก็หมดฤทธิ์หลับยาวมาตื่นเกือบห้าโมงเย็น ลืมตาขึ้นมาเห็นท่านนั่งอยู่ใกลๆ ท่านบอกว่าไปล้างหน้า เดี๋ยวจะพาไปชมเมือง ยังไม่เคยไปไม่ใช่หรอ ท่านโทรศัพท์เรียกให้ลูกศิษย์เอารถมารับ ทั้งนี้เพราะประชุมเสร็จทางวัดได้จัดรถพาคณะผู้เข้าร่วมประชุมไปทัศนะศึกษาที่ต่างๆ แต่ท่านไม่ไปเพราะไปบ่อยแล้วแต่ยังห่วงใยลูกน้องที่หลับอุตุอยู่ นี่เป็นตัวอย่างสไตล์การทำงานของท่านเจ้าคุณอาจารย์ที่พวกเราคุ้นเคยกันดีและอุ่นใจทุกครั้งที่มีท่านร่วมเดินทางไปด้วย แม้ท่านเองก็เปรยเช่นกันว่า...เอ่อ เห็นหน้าพวกเราแล้วอุ่นใจ อะไรเรียบร้อยหรือไม่เรียบร้อยเครื่องลงแล้วค่อยว่ากัน (ที่จริงพอเครื่องขึ้นแล้ว ก็ลุยงานกันบนเครื่องนั่นแหล่ะ)

ในช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนปรับปรุงหน่วยงานองค์กรธรรมทูต ท่านเจ้าคุณอาจารย์แม้มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากมาย และท่านเองก็เป็นกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการสำนักฝึกฯ อยู่แล้ว กระนั้นท่านเต็มใจรับหน้าที่เมื่อได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน และท่านได้ขอให้ผู้เขียนซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายต่างประเทศมาเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบายและแผนด้วย ซึ่งผู้เขียนมีความเต็มใจอย่างยิ่งและได้สนองงานท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผลจากการที่ท่านเป็นหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผนนั้น ได้ผลักดันให้มีการจัดทำกรอบแผนแม่บทการบริหารงานพระธรรมทูตในต่างประเทศ (ธ) ขึ้นโดยท่านเป็นผู้กำหนดกรอบหลักการ ผู้เขียนลงรายละเอียดให้ท่านแก้ไขปรับปรุงร่วมกับผู้บริหาร และในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสำนักฝึกฯ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ประชุมมีเป็นมติรับหลักการแผนแม่บทดังกล่าว ขั้นตอนต่อมาคือนำแผนแม่บทดังกล่าวให้ผู้บริหารและพระธรรมทูตในแต่ละภูมิภาคได้พิจารณาแสดงข้อคิดเห็น ซึ่งก็คือทำ “Roadmap” และ “สังฆพิจารณ์” นั่นเอง ขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้วในออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ สหภาพยุโรปและ

สหรัฐอเมริกา แผนแม่บทนี้ได้รับการสะท้อนและตอบรับในหลักการเป็นอย่างดี อย่างน้อยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและหน่วยงานราชการไทยในต่างประเทศ ที่อยากจะเห็นการบริหารจัดการงานพระธรรมทูตดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะตอบสนองศาสนกิจขั้นพื้นฐานและเชิงรุกในต่างประเทศได้ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้วแผนแม่บทนี้ไม่ได้ให้รายละเอียดในระดับปฏิบัติการ เพราะอยู่ในขั้นตอนกระบวนการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อจัดวางระบบและสร้างกลไกขับเคลื่อน และรอความชัดเจนจากหน่วยงานและผู้บริหารระดับสูงของคณะสงฆ์ คงไม่ผิดหากผู้เขียนจะกล่าวว่านี้คือผลงานสุดท้ายของท่าน ที่มอบไว้เป็นมรดกสำหรับวงการพระธรรมทูต หากแต่จะมีผลเป็นรูปธรรมอย่างไรหรือไม่นั้น เกินวิสัยที่ผู้เขียนจะคาดการณ์ได้

ก่อนที่ผู้เขียนจะไปร่วมประชุมคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรป ได้พาคณะพระธรรมทูตและเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการฯ ไปกราบลาเมื่อวันที่ ๒๕ เม.ย. ท่านได้ให้ข้อแนะนำด้วยความห่วงใย ช่วงปฏิบัติหน้าที่ยุโรปท่านก็โทรศัพท์สอบถามเสมอและเมื่อผู้เขียนกลับจากประชุมเมื่อ ๒๖ พ.ค. ได้เข้าไปกราบเยี่ยมท่าน ขณะนั้นท่านพักรักษาตัวที่วิทยาเขตสิรินธร ได้นำปัจจัยจำนวนหนึ่งที่พระธรรมทูตและญาติโยมลูกศิษย์ลูกหาในยุโรปฝากถวายเป็นค่ารักษาอาการอาพาธท่าน ท่านพูดกับผู้เขียนว่า “ถ้ายังมีชีวิตอยู่งานธรรมทูตจะให้ช่วยยังไงบอก ผมเต็มที่เลย” ผู้เขียนได้แต่ยิ้มกราบเรียนท่านว่า ไม่ต้องห่วงครับเจ้าคุณอาจารย์พักผ่อนรักษาตัวให้หายก่อนเถอะครับ ท่านรวบตัวผู้เขียนเข้าไปกอดพลางพูดเสียงครือ ๆ แล้วน้ำตาร่วง

มีถ้อยคำมากมายที่อยากจะพูดแต่มิอาจเอื้อนเอ่ย หากท่านสามารถรับรู้ได้ด้วยญาณวิถีใดๆ แล้ว มีเพียงถ้อยคำสั้นๆ ที่อยากจะกราบเรียนท่านว่า เจ้าคุณอาจารย์คือที่หนึ่งในใจของพวกเราเหล่าพระธรรมทูตเสมอมาครับ ขอผลบุญกุศลที่เหล่าพระธรรมทูตได้สั่งสมบำเพ็ญมาแล้วทั้งปวง จงสำเร็จประโยชน์แด่ท่านเจ้าคุณอาจารย์ในสัมปรายภพด้วยเทอญ

พระมหาอรุณ อรุโณ
วัดสันตินานาชาติ/ชัยภูมิ
ผู้ช่วยเลขานุการและหัวหน้าฝ่ายต่างประเทศ
สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

คำไว้อาลัย

พลันที่ได้ทราบข่าวพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) กรรมการบริหาร ผู้ช่วยเลขา นุการและหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มรณภาพด้วยวัยเพียงห้าสิบสี่ปี ความรู้สึกแรกคือรู้สึกใจหาย ที่ท่านเจ้าคุณฯ มาจากไปด้วยวัยที่ยังไม่มากนัก เมื่อครั้งที่พระวิบูลธรรมาภรณ์เป็นวิทยากรอบรมพระธรรมทูตรุ่นที่ ๙ โดยสอนวิชาเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทย ท่านเจ้าคุณใส่ใจในการศึกษาค้นคว้าจนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อพระธรรมทูตเป็นอย่างยิ่ง

หลังจากการสอนในชั้นเรียนแล้วเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ยังทำหน้าที่เป็นเสมือนพี่เลี้ยงของพระธรรมทูตคอยให้คำปรึกษาและแนะนำเท่าที่จะทำได้ ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ ให้ความเป็นกันเองกับเพื่อนสหธรรมิกทุกรูป การมรณภาพของพระวิบูลธรรมาภรณ์นั้นจึงนับเป็นการสูญเสียบุคลากรที่สำคัญในด้านต่างประเทศ และในด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง

แม้เรื่องของความตายจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับพระสงฆ์ที่ต้องฝึกฝนจนคุ้นเคยว่าความตายเป็นธรรมดาของสรรพสัตว์ แต่การจากไปของคนที่ใกล้ตัวนั้นก็เป็นการยากที่ปุถุชนจะทำใจยอมรับได้ แต่นี่คือสัจธรรมแม้ยังเป็นปุถุชนก็ต้องยอมรับให้ได้

ขอให้พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) จงไปสู่สุคติภพตามสมควรด้วยเถิด

พระมหาบุญไทย ปุญฺญมโน
ประธานพระธรรมทูตไปต่างประเทศ รุ่นที่ ๙
รักษาการหัวหน้ากองกลาง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความรักของโยมแม่

ความรัก ความอาลัย ของแม่ที่ผูกพันกับลูกหนักแน่นจนยากที่จะบอกได้ และในเมื่อลูกจากไปอย่างไม่มีวันกลับ และลูกได้ทิ้งความดี ที่ทำไว้ทุกสิ่งทุกอย่างไว้ให้แม่และครอบครัว เพื่อนบ้าน วัด โรงเรียน และทุกๆ อย่าง ทำให้แม่ภูมิใจอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้แม่ลืมไม่ได้ ที่ลูกจากไปนั้น แม่คิดได้ ของธรรมดา เกิด แก่ เจ็บ ตาย สัตว์โลกทั้งหลายเกิดมาแล้ว ย่อมหนีรอดพ้นไปไม่ได้ แต่ความรักแม่ที่มีต่อลูกไม่จากไป และถ้าบุญมีจริง แม่ขอภาวนาให้พบกันทุกๆ ชาติเกิด

นางแช่ม ชื่นชม

อาลัยรักและเคารพ...ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์

ทราบข่าว

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ประมาณเที่ยงๆ เปิด MBUTV ชมบันทึกวีดีโอที่ท่านอธิการบดี มมร. (พระเทพปริยัติวิมล)ให้โอวาทว่าที่บัณฑิตใหม่ ตอนหนึ่งท่านบอกว่า ปีนี้ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ รองอธิการบดีวิทยาเขตสิรินธรฯ อาพาธหนัก ขาดกำลังสำคัญในการจัดงานพิธีประทานปริญญาบัตร ประจำปี ๒๕๕๑... ก็สงสัยว่า เอ๊ะ! ท่านเจ้าคุณวิบูลฯเป็นอะไร? ก่อนหน้านี้ก็โทรคุยกันเป็นระยะๆ ล่าสุดท่านโทรมาหาสองครั้ง แต่ไม่ได้รับสายเพราะไปออกกำลังกาย ไม่ได้นำโทรศัพท์ไปด้วย และกลับมาก็ไม่ได้โทรกลับ ยังคิดว่าท่านคงโทรมาถามสารทุกข์สุกดิบตามปกติ เมื่อทราบว่าอาพาธหนักเช่นนี้ก็รีบโทรหาท่านทันที พระอุปัฏฐากรับสายก่อนและยื่นโทรศัพท์ให้ท่านคุย รีบถามท่านว่า “ทราบจากวีดีโอ มมร. เมื่อกี้ ว่าท่านเจ้าคุณอาพาธหนัก เป็นไรหรือ” ท่านบอกโดยไม่ลังเลและอิดเอื้อนใดๆ เลยว่า “เป็นมะเร็งขั้นสุดท้าย...” “อ้าวเป็นไปได้ไง” ผมพูดแบบแปลกใจมากๆ เพราะก่อนหน้านี้ก็ไม่เห็นมีวี่แววใดๆ เลย และแล้วท่านเจ้าคุณฯก็เมตตาเล่าให้ฟังโดยสังเขป “แล้วท่านเจ้าคุณฯ ยังจำ ยังคิด ยังพูด และรู้สึกเรื่องต่างๆ เป็นปกติไหม” ผมทำหน้าที่เหมือนหมอสอบถามอาการด้วยความห่วงใยจริงๆ ท่านบอกว่าปกติแต่แรงไม่ค่อยมี กราบเรียนต่อไปว่า “นิมนต์ออกกำลังกายบ้างเน้อ และฉันเยอะๆ จะได้สู้โรคได้” ต่อมาทราบจากพระเถระรูปหนึ่งว่าท่านเจ้าคุณฯคงอยู่กับเราภายในสิ้นปีนี้ ผมลองเอานิ้วมานับดู เหลือเวลาประมาณ ๖ – ๗ เดือนโอ้โฮ! ช่างน้อยจริงๆ อดใจหายไม่ได้ และแล้ว ๖ วันต่อมาเท่านั้นเอง (๓๑ พ.ค.๕๑) ขณะเดินกลับหอพักหลังจากออกกำลังกายตีแบดเสร็จ พี่ฉลอง ช้างขวัญยืนโทรมาบอกด้วยเสียงเครือๆ ว่า “ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ มรณภาพแล้วเมื่อหนึ่งชั่วโมงที่ผ่านมานี้เอง” ผมถึงกับอึ้งก้าวขาไม่ออก รู้สึกเย็นวาบไปทั้งตัว สนทนากับพี่ฉลองสักครู่หนึ่ง และท่านมหาสันติก็โทรแจ้งข่าวอีก ยอมรับว่าเศร้าและสูญเสียจริงๆ “บรรดาพระสงฆ์ที่คุ้นเคยและจริงใจต่อกัน ท่านเจ้าคุณวิบูลฯนี้รูปหนึ่งล่ะ” เนื่องจากไม่สามารถมาร่วมงานสรงน้ำศพท่านได้ วันต่อมาเปิดเว็ปไซด์มหามกุฏฯ เห็นภาพพระเถรานุเถระ ศรัทธาญาติโยมมาร่วมสรงน้ำศพกันอย่างคับคั่ง จึงถือโอกาสกราบศพท่านเจ้าคุณฯผ่านคอมพิวเตอร์ภายในห้อง มีความรู้สึกไม่ต่างกับไปร่วมงานท่านเจ้าคุณฯจริงๆ เลย เพราะน้ำตาไหลอาบแก้ม เสียงเครือขณะพึมพำกล่าวขอขมาโทษท่านหากจะพึงมี

ความเป็นมา

ท่านเจ้าคุณฯกับผมรู้จักกันมานาน แต่มาเริ่มคุ้นเคยกันหลังจากผมจบการศึกษาจากต่างประเทศและมาทำงานที่ มมร.ส่วนกลางเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ หน้าที่ภาระงานทั้งในมหาวิทยาลัยและงานศาสนกิจด้านต่างประเทศ ทำให้มีความใกล้ชิดและผูกพันกับท่านมากขึ้นและมากขึ้น

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ ท่านชวนผมเดินทางไปเยี่ยมพระธรรมทูตในต่างประเทศและพี่น้องชาวพุทธในประเทศนิวซีแลนด์ ท่านไม่ชวนเฉยๆ ยังช่วยออกค่าเครื่องบินให้ครึ่งหนึ่งด้วย เพราะท่านรู้ว่าผมไม่ค่อยมีสตางค์ ยังจำน้ำใจครั้งแรกที่ท่านหยิบยื่นให้ไม่ลืมเลย (น้ำใจแบบนี้ไม่ใช่เฉพาะแก่ผม ท่านยังใช้เงินส่วนตัวซื้อตั๋วเครื่องบินถวายพระธรรมทูตไปต่างประเทศหลายครั้งหลายครา) และตั้งแต่นั้นมา ก็เป็น "คู่หู" สนิทชิดเชื้อ รู้ใจกันมากขึ้นอีก คนเราจะเข้ากันได้หรือคบกันได้นาน ต้องมีอุปนิสัยใจคอคล้ายกัน พวกเรามีลักษณะกล้าคิด กล้าพูด และบางครั้งก็ กล้าชน นอกจากนี้ได้ทุ่มเทต่องานส่วนรวมกันอย่างเต็มที่ไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ขอให้งานสำเร็จลุล่วงไปเป็นใช้ได้ นึกถึงคราวใดก็แอบยิ้มอยู่คนเดียว

ลักษณะอุปนิสัย

ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ มีนามเดิมว่า "เสรี" จึงมิแปลกที่ความคิด การพูด และการแสดงออกของท่านจึงอิสระ เสรี กล้าคิด กล้าพูดและกล้าแสดงออก แม้บางครั้งจะมีลักษณะขวานผ่าซากซึ่งบางคนฟังแล้วรู้สึกหนาวๆ ร้อนๆ ไปตามๆ กัน แต่หากเจาะลึกถึงแก่นแท้ในหัวใจท่านแล้ว จะทราบได้อย่างแจ่มชัดว่า ท่านเจ้าคุณฯ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ ทุ่มเทต่อภาระหน้าที่น้อยใหญ่อย่างดียิ่ง เป็นคนไว้ใจได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง พูดง่ายๆ การกระทำและคำพูดของท่านแม้จะก้าวร้าวไปบ้าง แต่เจตนาและจิตใจท่านประเสริฐเลยทีเดียว ภาษิตภาษาฝรั่งเขาว่า "It's the thought that counts." ในฐานะ "คู่หู" ไปไหนมาไหนในต่างแดนด้วยกันหลายครั้งหลายครา เคยปลุกปลอบใจกันเสมอๆ โดยกลอนที่ช่วยกันแต่งว่า

"ชีวิต... มีสุข มีเศร้า เคล้าคลุก
มีลุก มีล้ม มีสมน้ำหน้า
พ้นสุข โศกเศร้า เปล่าอุรา
เดินตาม มรรคา ตถาคต"

ตัวอย่างที่ทำงาน

ครั้งหนึ่ง (๒๗ เมษายน ๒๕๔๔) : เป็นคืนก่อนวันประชุมพระธรรมทูตสายสหภาพยุโรป (ธรรมยุต) ครั้งที่ ๒/๒๕๔๔ ณ วัดธรรมปะทีป ประเทศฝรั่งเศส พวกเรากองงานเลขานุการ สพธต. เตรียมเอกสารและวางแผนการประชุมที่จะมีในวันพรุ่งนี้ ท่านเจ้าคุณพระมหานายก (พระเทพปริยัติวิมล อธิการบดี มมร. ปัจจุบัน) คุมทีมงานและรับผิดชอบภาพรวม พระมหาไพฑูรย์ยกร่างวาระการประชุม พระธรรมทูตและเจ้าหน้าที่ช่วยกันพิมพ์ ส่วนท่านพระครูวิบูลสีลโสภิต(ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ) ตรวจแก้และแสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พวกเราลุยงานกันประเภท "สู้ยิบตา" ช่วยกันทุกอย่าง ไม่มีใครบ่นสักคำ หน้ำซ้ำยังทำงานกันไป คุยกันไปอย่างสนุกสนาน กว่าจะถ่ายเอกสาร เข้ารูปเล่ม และเตรียมเอกสารประกอบการประชุมทุกอย่างก็เช้าพอดี ในการประชุมครั้งนั้นเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ประธาน สพธต. และพระญาณวโรดม(สมเด็จพระญาณวโรดมในปัจจุบัน) เมตตาไปเป็นประธานที่ประชุมในครั้งนี้ด้วย

แม้อีกหนึ่งปีถัดมา (๒๔-๒๕ มกราคม ๒๕๔๕) ได้เดินทางกันไปร่วมประชุมพระธรรมทูตสายออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์(ธรรมยุต) ครั้งที่ ๕/๒๕๔๕ ณ วัดธัมมธโร ประเทศออสเตรเลีย พวกเราลุยงานกันเช่นเดิม รวมเวลาการเดินทางและทำงานกัน ๒ วัน หลับเพียงแค่ ๓ ชั่วโมง ไม่มีใครบ่นสักคำ นอกจากท่านเจ้าคุณวิบูลเปรยๆ ว่า "เรามาทำงานกันหนักๆ แบบนี้ คนที่อยู่เมืองไทยไม่มีใครรู้ คิดว่าเรามาเที่ยวสนุกสนานกัน ".... ตอนนี้เขาคงรู้กันแล้วแหละครับท่านเจ้าคุณ ที่พูดเช่นนี้กำลังจะบอกว่าการทุ่มเทให้หน้าที่การงานเป็นหัวใจของพวกเรา มิได้คิดโอ้อวดประการใด และก็คิดว่าหลายท่านก็คงเป็นแบบนี้

เดินทางทำงานรอบโลก

เป็นความบังเอิญบวกกับความตั้งใจของ "คู่หู" ที่จะเดินทางรอบโลก เนื่องจากกลางเดือนเมษายน ๒๕๔๘ จะต้องไปร่วมงานฉลองวัดและพุทธสังเวชนียสถาน ณ วัดฟลอริดาธรรมาราม ประเทศสหรัฐอเมริกา และปลายเดือนเมษายนศกเดียวกัน มีกำหนดการจะต้องเดินทางไปร่วมประชุมพระธรรมทูตสายสหภาพยุโรป ประจำปี ๒๕๔๘ ประเทศเยอรมนี เมื่อสองเหตุการณ์โคจรมาใกล้กัน จึงถือโอกาสนำมารวมกัน และให้เป็นกำหนดการเดียวกัน จะได้เดินทางครั้งเดียว จุดหมายปลายทางอยู่คนละฟากเหมือนจมูกกับท้ายทอย ย้อนไปย้อนมาแต่ละจุดแต่ละที่ เห็นทีจะเหนื่อย จึงตัดสินใจเดินทางลุยไปข้างหน้า แม้ค่าเดินทางส่วนเกินจะจ่ายกันเองก็ตาม จึงเป็นที่มาของการเดินทางรอบโลก ระหว่างวันที่ ๑๒ เม.ย. – ๓ พ.ค. ๒๕๔๘ โดยใช้เส้นทาง Bangkok - Osaka/Japan – Los Angles / USA - Florida - Verginia - Washington DC - Marryland - Boston - Frankfurt/

Germany - Bangkok โดยพี่ฉลอง ช้างขวัญยืนผู้ชำนาญการณ์กำหนดเส้นทางให้ นอกจากนี้ ล่าสุดยังไปร่วมงานพระศาสนาที่เกาหลีใต้ (ธ.ค.๒๕๔๙)และบังคลาเทศ(พ.ค.๒๕๕๐)ด้วยกัน ท่านเจ้าคุณกับผมเดินทางในแต่ละครั้งมีเรื่องเล่ามากมาย ภาระงานหลักคือเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจพระธรรมทูตในต่างแดน ปัญหาพระธรรมทูตมีเรื่องท้าทายสมองให้แก้ไขอยู่ร่ำไป เพราะภูมิอากาศ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น กฎหมาย ตลอดจนภาษา ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญๆ ทั้งนั้น ส่วนความเพลิดเพลินได้ดูได้เห็นสิ่งต่างๆ ก็เป็นผลพลอยได้ไป ขอนำจริยาวัตรท่านเจ้าคุณ ฯ ขณะเดินทางไปต่างประเทศมาเล่าสู่กันฟังบ้าง

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระที่เมตตา กรุณา : หลายครั้งที่ท่านเห็นพระธรรมทูตมาลำบากในต่างประเทศ ท่านจะให้กำลังใจ และรับปากจะช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะทำได้ โดยเฉพาะเรื่องวิธีการและแนวทางแก้ปัญหา แม้กระทั่งญาติโยมที่ทุ่มเทเสียสละให้กับพระศาสนาท่านจะเมตตาสอบถามพูดคุยอยู่เสมอๆ

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระที่มีน้ำใจ : เป็นประจำที่ท่านแสดงออกถึงน้ำใจต่อบุคคลที่ท่านสามารถช่วยเหลือได้ ทั้งด้านเงินทอง สิ่งของ แม้กระทั่งคนขับรถที่ขับรถพาพระไปหาท่าน ขากลับต้องได้ข้าวสาร ปลากระป๋อง หรือผลไม้ตามฤดูกาลติดไม้ติดมือกลับไปบ้านทุกครั้ง ต่างก็ซึ่งน้ำใจไปตามๆ กัน

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระมีความรู้รอบตัวสูง : เป็นที่ประจักษ์ว่าเวลาไปไหนมาไหนหรือพูดจาเกี่ยวกับเรื่องใดๆก็ตาม ท่านสามารถพูดได้หมด การพระศาสนา การบ้านการเมือง แม้กระทั่งสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ครั้งหนึ่งนั่งรถจากเวียนนา ออสเตรีย ไปเยอรมนี ระหว่างทางมีวิวทิวทัศน์สวยงามมากและประสาทเก่าๆที่น่าเกรงขาม ปรากฏว่าท่านอธิบายเรื่องต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ก็สงสัยกันและแซวท่านว่าท่านเจ้าคุณฯมาบ่อยหรือ ท่านบอกว่าเพิ่งมาครั้งแรกแต่ดูสารคดีเอา พวกเราหัวเราะกันใหญ่

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระที่ถึงไหนถึงกัน : หมายความว่าชอบความเรียบง่าย ไม่มีพิธีรีตรองใดๆ อาหารการฉันก็ไม่เรื่องมาก ที่หลับที่นอนก็กันเองๆ ครั้งหนึ่งไปประชุมพระธรรมทูตที่ไต้หวันปรากฏว่าที่นอนไม่พอสำหรับผู้เข้าร่วมประชุม พวกเราจึงนอนกันที่กระต๊อบเก่าๆ เล็กๆ ถ้าโดนลมพัดมาแรงสักหน่อย มีสิทธิ์พังลงมาเหมือนแผ่นดินไหวในประเทศจีนฉะนั้น ท่านมิได้บ่นสักคำ หนำซ้ำยังแกล้งแซวกันเลยว่า ท่านเจ้าคุณเป็นถึงเจ้าคุณฯ เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตสิริธรฯ มีลูกศิษย์ทั่วบ้านทั่วเมือง ถ้ารู้ว่ามาต่างประเทศแล้วมานอนแบบนี้เขาจะชื่อไหมเนี่ยะ...ว่าแล้วก็มองหน้ากัน หัวเราะหึๆ ในลำคอ

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระที่ใจแกร่ง : ครั้งหนึ่ง (๑๙ เมษายน ๒๕๔๒) ท่านเจ้าคุณฯ กับผมเดินขึ้นภูเขาอีเด็น (Mt. Eden) ชานเมืองโอคแลนด์ นิวซีแลนด์ เป็นภูเขาไฟที่ระเบิดและเย็นเป็นปกติแล้ว บนยอดภูเขาสามารถเห็นวิวทิวทัศน์สวยงาม บรรยากาศก็ดี จากนั้น

ด้วยความอยากรู้อยากเห็นจึงพากันลงก้นภูเขา ทั้งชัน ทั้งลึก มีซากลาวาจำนวนมากบ่งบอกความร้อนแรงคราวครั้งภูเขาไฟระเบิด เมื่อดูชมพอสมควรแล้วก็พากันเดินขึ้นจากก้นลึกถึงปากภูเขา ผมก้าวขาฉับๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่พอหันหลังลงไป เห็นท่านเจ้าคุณฯ ก้าวขึ้นไม่ไหว ขาอ่อนปวกเปียก เหงื่อโซมพร้อมแสดงอาการหายใจไม่ออก หน้าซีด ผมรีบลงไปและช่วยคลี่จีวร ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ให้ดมยา พร้อมพูดให้เข้มแข็ง สู้ๆ ไว้ ท่านอาการดีขึ้นและดีขึ้นโดยลำดับ จากนั้นประคองท่านขึ้นจากก้นภูเขา ท่านถึงกับปรารภกับผมว่า "ถ้าไม่ได้คุณ ผมคงตายไปแล้วล่ะ" ต่อมา เวลาท่านเหนื่อย หรือเมื่อยขาคราวใด มักจะหยอกท่านว่า "ภูเขาอีเด็นน่ะ" ท่านจะมองตาบอกนัยว่า"กูต้องไม่อ่อนแอ จะต้องเข้มแข็ง มีหัวใจที่กล้าแกร่ง" และท่านก็ทำได้เสมอๆ

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระที่ไม่ประมาท : คราวใดที่มีการเดินทางไปต่างประเทศท่านเจ้าคุณฯจะเตรียมพร้อมเสมอ มีครั้งหนึ่งเดินทางแล้วงบประมาณหมด ผมก็ใจเสียไม่มีทุนสำรองทั้งๆที่ยังไม่ถึงจุดหมาย แต่ท่านยิ้มสบายใจ ถามท่านไปว่าไม่กลัวหรอหมดงบแล้ว ท่านบอกว่ามีบัตรเครดิตกลัวทำไม แหม..ใจชื้นไปเลย แม้กระทั่งเวลาเครื่องบินออก ครั้งหนึ่งจะไปอเมริกากัน เครื่องบินจะออก ๙ โมงเช้า ปรากฏว่าท่านพารถมารับผม ตี ๓ หรือที่เกาหลีใต้เครื่องจะออก ๓ โมงเย็น ท่านให้ออกเดินทางไปสนามบินตั้งแต่ ๘ โมงเช้า ผมกลัวใจท่านเลย ท่านไม่อยากประมาทว่างั้นเถอะ แม้กระทั่งในกาลใกล้อวสานแห่งชีวิต ท่านเจ้าคุณฯก็สั่งเสียเป็นคำพูด และลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้ผู้อยู่เบื้องหลังสับสน นับเป็นความไม่ประมาทของท่านเจ้าคุณฯโดยแท้

หวังและภาวนาว่าบุญกุศลที่ท่านทำไว้เป็นอเนกอนันต์นั้นจะส่งผลให้ท่านเจ้าคุณฯ ไปสู่สุคติสัมปรายภพแน่นอน.....ไม่รู้จะจบท้ายด้วยคำพูดใดแทนความรู้สึกที่มีต่อท่านเจ้าคุณฯได้ดีที่สุด นอกจากคำว่า ...ด้วยจิตคารวะอย่างสูงครับ

ดร.ไพฑูรย์ รื่นสัตย์

ท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ ในความประทับใจของผม

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ อย่างค่อนข้างกะทันหันนั้น นำความเศร้าโศกเสียใจให้แก่บรรดาผู้สนิทสนมคุ้นเคยและผู้ที่เคยทำงานร่วมกับท่านเป็นอย่างยิ่ง ท่านเจ้าคุณฯเป็นบุคคลที่ทรงคุณประโยชน์แก่วงการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีคุณภาพและเป็นผู้บริหารที่เป็นกำลังสำคัญของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ(ธรรมยุต) ตั้งแต่เริ่มการอบรมในรุ่นที่ ๑/๒๕๓๘ กระทั่งถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาเกือบ ๒๐ ปี ที่ผมรู้จักท่าน ผมสามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่าท่านเป็นพระที่มีความจริงใจ เสียสละทุ่มเทกำลังกายกำลังใจให้แก่งานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพโดยไม่เห็นแก่ความยากลำบาก เรื่องราวของท่านเจ้าคุณวิบูลธรรมาภรณ์ที่เกี่ยงข้องกับผมที่จะขอถ่ายทอดให้รับทราบต่อไปนี้นั้น เป็นเพียงบางส่วนบางตอน เพื่อเป็นสิ่งพิสูจน์ความคิดความเห็นของผมที่มีต่อท่านเจ้าคุณฯ

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เราได้ร่วมเดินทางไปประชุมใหญ่สามัญฯ ของพระสงฆ์ธรรมยุตในสหรัฐอเมริกา ซึ่งนั่นเป็นครั้งแรกที่รู้จักกัน ท่านเจ้าคุณฯ ไปในฐานะพระอนุจรของพระเถระผู้ใหญ่ (จำไม่ได้ว่าเป็นรูปใด) ส่วนผมไปในฐานะไวยาวัจกร หลังจากเสร็จงานประชุมที่สหรัฐฯ แล้ว คณะของเราโดยเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ขณะนั้น เป็นพระธรรมธัชมุนี) เป็นหัวหน้าคณะ ได้เดินทางต่อไปยังประเทศฝรั่งเศส ตามที่ญาติโยมนิมนต์ การเดินทางครั้งนั้น ทำให้ผมเห็นว่าเจ้าคุณวิบูลฯ เป็นพระที่หนักเอาเบาสู้ ไม่เคยคิดเอาเปรียบผู้อื่น ท่านเป็นผมยกกระเป๋าจำนวนมากของพระเถระผู้ใหญ่ ท่านช่วยยกโดยไม่ต้องร้องขอ และในการเดินทางครั้งนี้เอง ที่มีพระผู้ร่วมเดินทางไปด้วยเกิดอาพาธกะทันหันและหมดลมถึงแก่มรณภาพไปต่อหน้าต่อตาท่านเจ้าคุณฯ มีน้ำใจอยู่เป็นเพื่อน จนกระทั่งติดต่อสถานทูตไทยได้ และจนกระทั่งมีรถพยาบาลมารับศพไป ซึ่งเราไม่ได้นอนกันทั้งคืน

หลังจากครั้งนั้นแล้ว เราก็ได้ร่วมเดินทางไปต่างประเทศด้วยกันอีกหลายครั้ง เคยไปตกระกำลำบากมาด้วยกันในต่างประเทศ ครั้งใดที่เดินทางไปต่างประเทศพอเห็นชื่อผู้ร่วมเดินทาง มีชื่อพระครูวิบูลศีลโสภิต ผมจะรู้สึกสบายใจและไม่วิตกกังวลในหน้าที่ เพราะท่านเจ้าคุณฯ จะช่วยงานทุกอย่าง ประเด็นสำคัญเรารู้ใจกัน ทัศนคติต่อการทำงานตรงกัน จนถึงปี พ.ศ.๒๕๔๓ ท่านเจ้าคุณฯ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารและผู้ช่วยเลขานุการฯ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ส่วนผมได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการที่ปรึกษาฯ และได้เริ่มเป็นวิทยากรบรรยายถวายพระธรรมทูตด้วยกัน นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการบริหารสำนักงาน

เลขานุการ สพธต. การฝึกอบรมพระธรรมทูตในแต่ละปี และการเดินทางไปร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของประเทศต่างๆ ทั้งสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ สหภาพยุโรป และเอเชีย บางครั้งบางปี ท่านไม่ได้เดินทางไปร่วมประชุมด้วย ผมถามท่านว่าพระครูฯ ปีนี้ไปด้วยกันไหม? ท่านบอกว่าคราวนี้ไม่มีสตางค์ ผมจ่ายค่าตั๋วเครื่องบินให้พระธรรมทูตไปนิวซีแลนด์หมดแล้ว ไม่เหมือนพี่หลองนี่ มีตั๋วฟรี ไปได้ทุกครั้ง (ท่านเรียกผมว่าพี่หลองเสมอเมื่ออยู่กันสองคน หรือในหมู่พระที่สนิทสนมกัน และท่านจะใช้สรรพนามแทนตัวท่านเองว่า ผมแทนที่จะใช้คำว่า อาตมา)

ขอออกนอกเรื่องในประเด็นที่ต้องจ่ายค่าตั๋วเครื่องบินถวายพระธรรมทูต สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ในระยะเริ่มก่อตั้งจนกระทั่งถึงปัจจุบันนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะในการฝึกอบรมพระธรรมทูตในแต่ละปีเท่านั้น แม้กระนั้นก็ยังไม่พอเพียง โชคดีที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยบ้าง จากผู้บริจาคบ้าง สำนักฝึกอบรมฯ จึงเป็นองค์กรหน่วยงานที่ไม่มีรายได้หรืองบดำเนินการของตัวเอง แต่มีภาระงานและหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบดำเนินการ ประสานงานกับองค์กรหน่วยงานในเครือข่าย วัดต่างๆ และพระธรรมทูตทั้ง ๔ ทวีปกว่า ๒๐ ประเทศ รายจ่ายที่จำเป็นจะต้องใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ในแต่ละปีตลอดถึงการเดินทางไปร่วมประชุมของกรรมการ สพธต. และเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นจะต้องเดินทางไปช่วยจัดงานประชุมใหญ่สามัญประจำปี ณ ประเทศต่างๆ จึงต้องเสียสละจ่ายค่าตั๋วเครื่องบินเอง แม้แต่ในปัจจุบันพระธรรมทูตที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเลขานุการฯ ล้วนแต่ต้องช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติงาน หากว่าเงินที่เหลือจากการรับบริจาคการฝึกอบรมพระธรรมทูตพอมีอยู่ ก็นำมาตั้งเป็นงบดำเนินการด้านต่างๆ ถ้าบางปีมีเงินเหลือน้อย (ส่วนมากจะไม่เหลือหรือติดลบ) ทั้งกรรมการและเจ้าหน้าที่ก็ต้องเสียสละกันมากขึ้น มุ่งแต่สนองงานทั้งในและต่างประเทศอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ไม่มีลาภสักการะยศถาบรรดาศักดิ์ พวกเราทำงานกันมาอย่างนี้ตลอดไม่มีใครรู้ใครทราบ ถามท่านๆ ก็บอกว่า ทำถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ทำเพื่อหมู่เพื่อคณะ

สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) โดยเฉพาะในระดับกรรมการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเป็นไปอย่างใกล้ชิด มีวัฒนธรรมองค์กรที่ค่อนข้างแตกต่างไปจากองค์กรอื่นๆ ของคณะสงฆ์โดยทั่วไป มิใช่ว่าผู้บริหารว่าอย่างไรจะต้องเป็นไปอย่างนั้น หรือองค์ประธานขององค์กรจะสามารถชี้นำและผู้น้อยต้องปฏิบัติตามโดยไม่สามารถโต้แย้งได้ แต่ในที่ประชุมของสพธต. ไม่ว่าจะเป็นคณะใหญ่หรือเล็กก็ตาม กรรมการทุกรูป/คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ชี้แจงกันด้วยเหตุด้วยผลด้วยข้อมูลตามความเป็นจริง มีระบบระเบียบและการมีส่วนรวมจากผู้ร่วมงานผู้

เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ประชุมจะยอมรับฟังกันด้วยดี และพระเถระผู้ใหญ่ผู้เป็นองค์ประธานไม่เคยชี้นำ แต่ท่านจะเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ ชี้แนะทางเลือกต่างๆ และคอยให้ข้อคิดเป็นกำลังใจเมตตาปราณีแก่ผู้ปฏิบัติงานธรรมทูตทุกระดับไม่เลือกหน้าอาจเป็นเพราะเนื่องจากท่านเหล่านั้นที่ได้รับการแต่งตั้งมา และพระเจ้าหน้าที่ที่อาสามาทำงานในสำนักงานเลขานุการ สพธต. นั้นทำงานด้วยความเสียสละไม่ต้องกังวลกับสมณศักดิ์พัดยศตำแหน่งหรือสิ่งตอบแทนใดๆ จึงสามารถอุทิศตนทำงานธรรมทูตได้อย่างเต็มกำลังสติปัญญา

เรื่องที่ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ ออกค่าใช้จ่ายเป็นค่าตั๋วเครื่องบินถวายพระธรรมทูตที่เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจที่ประเทศนิวซีแลนด์นั้น ก็เป็นเพราะท่านเป็นพระที่เสียสละ มีความรับผิดชอบสูง และมุ่งที่จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ท่านได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบภาคพื้นออสเตรียและนิวซีแลนด์ ซึ่งระยะนั้นเป็นช่วงที่วัดในประเทศนิวซีแลนด์ก่อร่างสร้างตัว วัดไม่ได้มีทุนที่จะออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้พระธรรมทูตไปปฏิบัติศาสนกิจได้ ถ้าวัดไม่มีพระธรรมทูตไปอยู่ประจำอย่างต่อเนื่อง การสร้างวัดในประเทศนั้นก็ไม่สามารถสืบสานต่อไปได้ ท่านเจ้าคุณวิบูลฯก็เป็นธุระเสียสละปัจจัยถวายพระธรรมทูตฯหลายต่อหลายครั้ง บางครั้ง ท่านเจ้าคุณฯจำเป็นต้องเดินทางไปนิวซีแลนด์เพียงเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ นานาให้วัดและเป็นกำลังใจแด่บรรดาพระธรรมทูตที่ปฏิบัติศาสนากิจ ณ ประเทศนั้น เรียกได้ว่าวัดธรรมยุตในประเทศนิงซีแลนด์ก่อสร้างตัวเป็นปึกแผ่นได้อย่างดีในปัจจุบันนั้น ก็เพราะท่านเจ้าคุณวิบูลฯ ได้วางรากฐานและมีส่วนอุปถัมภ์เป็นอย่างมาก

ปลายเดือนมกรคมปีนี้ ท่านเจ้าคุณฯ ได้รับมอบหมายให้เดินทางไปจัดประชุมและเป็นเลขาฯที่ประชุมใหญ่สามัญฯ ของคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ณ วัดป่าสุญญตาราม เมืองบันดานูน ประเทศออสเตรียเลีย ซึ่งท่านได้ไปปฏิบัติหน้าที่เรียบร้อยเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ แต่ก่อนที่จะเริ่มวันประชุมนั้น ท่านได้ทุ่มเทกำลังกายและสติปัญญาเพื่อให้การประชุมดังกล่าวสำเร็จลุล่วงโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย สถานที่จัดประชุมนั้นเป็นวัดป่า อยู่ห่างจากเมืองและชุมชน เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดเตรียมเอกสารสำหรับประชุมค่อนข้างจะอัตคัด ที่พักอาศัยภายในวัดไม่สะดวกเจ้าภาพจึงได้จัดเตรียมที่พักเอาไว้เป็นบ้านหลังใหญ่มีหลายห้องนอนสำหรับพระธรรมทูตและพระเถระที่เข้าร่วมประชุม แต่ท่านเจ้าคุณฯไม่ยอมไปพัก ขออยู่กับพระที่เป็นทีมงานทั้งจากเมืองไทยและพระธรรมทูตในพื้นที่ ช่วยกันพิมพ์ ตรวจแก้เข้าเล่ม จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมไม่ได้หลับไม่ได้นอนกันทั้งคืน ผมพยายามขยั้นคะยอให้ท่านไปพักผ่อนบ้างแต่ท่านไม่ยอม ท่านบอกว่างานยังไม่เสร็จ จะทิ้งลูกน้องไปนอนได้อย่างไร พี่หลองไปก่อน เดี๋ยวผมตามไป ซึ่งปรากฏว่าท่านไม่ยอมทิ้งลูกน้องไปพักเลย แม้ท่านเจ้าคุณฯ จะเป็นคนที่มีความคิดมุ่งมั่นตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แต่ท่านเป็นพระที่มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตนเอง

เราเคยได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ไปหาข้อมูลและข้อเท็จจริงกรณีข้ออุปสรรคปัญหาในต่างประเทศ ตามที่มีข้อร้องเรียนมา ถ้าเป็นไปได้ให้หาข้อยุติตัดสินความได้ตามสมควร ท่านเจ้าคุณฯ ได้รับฟังความทั้งสองอย่างด้วยเหตุด้วยผล จนเป็นที่พอใจและหาข้อยุติได้ดีในระดับหนึ่ง

ความประทับใจของผมที่มีกันท่านพระเจ้าคุณวิบูลฯ อีกเรื่องหนึ่งก็คือ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกาย ๒๕๕๐ หลังจากเสร็จงานพระกฐินพระราชทานที่วัดพุทธบารมี เมืองฮัมบูร์กแล้ว เราได้เดินทางไปเยี่ยมวัดป่าภูริทัตตาราม เมืองกีเซ่น ช่วงนั้นอากาศหนาวมาก ตอนเช้าเจ้าอาวาสชวนออกไปบิณฑบาต ผมท้วงท่านว่า ท่านเจ้าคุณจะไหนหรือ ตอนนี้อุณหภูมิศูนย์องศานะครับ รองเท้าก็ไม่ได้ใส่ ท่านตอบว่า ต้องไหว พระอยู่ที่นี่เขายังไหว เราก็ต้องไหว จะได้รู้ว่าพระธรรมทูตที่อยู่ต่างประเทศเขาลำบากกันอย่างไร พี่หลองรีบใส่เสื้อแล้วไปถ่ายวีดีโอตอนผมรับบาตร (วีดีโอ ชุดนั้นคาดว่ายังอยู่ในกล้องของท่าน น่าจะเอามาดูกัน)

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๕/๒๕๕๑ ของคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรป ณ วัดพุทธบารมี เมืองฮัมบูร์ก ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ พฤษภาคม ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ พร้อมเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการ สำนักฝึกอบรมฯ (พระมหาอรุณ) ได้รับมอบหมายให้ไปจัดเตรียมงานประชุมและเป็นเลขาที่ประชุม ท่านตระเตรียมงานไว้เป็นอย่างดี ท่านเจ้าคุณบอกผมว่า รับปากกับพระครูคุณสารโสภณ (ประธานคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหภาพยุโรป) ไว้แล้วว่าผมจะไปช่วย ประมาณวันที่ ๒๐ เมษายน ท่านเจ้าคุณฯ ได้พาพระมหาแม้น (รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดป่าชัยรังสี) ไปที่บ้านผม บอกให้ช่วยทำวีซ่าเข้าประเทศเยอรมนีถวายพระมหาแม้นด้วย ท่านบอกว่าไม่แน่ใจว่าจะไปได้ด้วยหรือไม่เพราะหมอนัดตรวจใหญ่ ถ้าไม่มีอะไรก็จะไปด้วย (ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ ท่านเป็นคนที่เกรงใจคน ทั้งๆ ที่เราสนิทกันมาก ถ้าท่านมีธุระกับผมท่านจะเป็นฝ่ายไปหาผมที่บ้าน ไม่ให้ผมไปหาท่านที่วัด) แต่ก่อนถึงกำหนดวันเดินทางของท่านเพียงไม่กี่วัน ท่านโทรศัพท์บอกผมว่าไปด้วยไม่ได้ซะแล้ว หมอสั่งให้นอนโรงพยาบาลเพื่อผ่าตัดทั้งๆ ที่ท่านซื้อตั๋วเครื่องบินเตรียมไว้แล้วทั้งของท่านและของพระมหาแม้น และตลอดเวลาพวกเราปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการจัดประชุมอยู่ที่ยุโรป ท่านเจ้าคุณวิบูลฯ ยังได้โทรศัพท์ไปสอบถามพระมหาอรุณ ซึ่งรับภาระหน้าที่แทนท่าน สอบถามผมและพระมหาแม้นด้วยความเป็นห่วงอยู่ตลอดด้วยเกรงว่าจะมีปัญหาเพราะท่านไม่ได้เดินทางไปด้วย ไม่นึกเลยว่าหลังจากที่ผมกับจากยุโรปเพียงไม่กี่วัน ท่านก็ด่วนจากไป ช่างรวดเร็วเหลือเกิน

ตลอดเกือบ ๒๐ ปี ที่ผมรู้จักกับพระวิบูลธรรมาภรณ์ ถ้าจะให้เล่าความประทับใจของผมที่มีต่อท่านเจ้าคุณฯหรือสาธยายคุณงามความดีของท่าน คงจะต้องเขียนกันมากกว่าสิบหน้ากระดาษ ผมเป็นฆราวาสและในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง ผมมีความเชื่อ

และมีทัศนคติในเรื่องความตายของพุทธศาสนิกชนอย่างแน่วแน่ว่า พระภิกษุสงฆ์มรณภาพนั้นดวงวิญญาณของท่านจะต้องสู่สรวงสวรรค์และไปสู่ภพที่ดีกว่าเดิม ถ้าดวงวิญญาณของท่านเจ้าคุณฯ สถิตย์อยู่ ณ สรวงสวรรค์ชั้นใด ขอท่านโปรดได้รับรู้เถิดว่า พวกผมจะสืบสานเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณฯ ต่อไปอย่างเต็มกำลังและอย่างสุดความสามารถ

ฉลอง ช้างขวัญยืน

มิถุนายน 2551

สุดอาลัย

ในแนวความคิดที่ได้รู้จักกับพระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ) ตั้งหลายปี (พ.ศ. ๒๕๔๐) แต่ไม่ได้ใกล้ชิดเหมือนปัจจุบัน ๓-๔ ปีที่ผ่านมาได้พบกับพระอาจารย์อยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้เข้ามาดูแลศูนย์การเรียนของวัดญาณประทีป นครโอ๊คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งศูนย์การเรียนนี้ได้ถูกจัดตั้งขึ้นจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพราะพระอาจารย์เสรีเป็นผู้ดำเนินการติดต่อประสานงานเพื่อให้มีศูนย์การเรียนขึ้นในต่างประเทศ พระอาจารย์ได้เห็นความสำคัญว่าลูกหลานชาวไทยที่เกิดและเติบโตในต่างประเทศน่าจะต้องได้รับการปลูกฝังความเป็นไทย และให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ จนปัจจุบันศูนย์การเรียนนี้มีจำนวนของเยาวชนเพิ่มมากขึ้นทุกปีก็ด้วยความใส่ใจของท่านทั้งให้กำลังใจแก่ผู้ทำงานด้วยดีตลอดมา

ในสายตาของข้าพเจ้าจะมองพระอาจารย์ว่าควรเอาเป็นตัวอย่างในการทำงาน ข้าพเจ้าเห็นท่านทำงานทุกอย่าง ดูแลงานทั้งในและนอกประเทศยังไม่เคยเห็นท่านบ่นเลยแม้สักครั้งเดียว แต่แล้วข้าพเจ้าก็ไม่เคยคิดว่าท่านจะต้องจากไปในเวลาอันสั้นแบบนี้ เพราะครั้งสุดท้ายที่ข้าพเจ้าไปกราบท่านที่โรงพยาบาลศิริราช ท่านยังพูดคุยสนุกสนาน หน้าตาแจ่มใส แต่กฎของสังขารไม่มีใครรู้ ท่านได้จากไปด้วยอาการสงบนิ่งเหลือแต่คุณความดีที่ไม่อาจพรรณนาให้หมดได้ ต้องให้รู้ได้ด้วยตนเอง

ขอดวงวิญญาณของพระอาจารย์จงสู่สุคติแห่งความสงบในสัมปรายภพเบื้องหน้าเทอญ

กราบนมัสการด้วยความเคารพยิ่ง

ครูอ้อย

ประสานสุข สุชาตานนท์

ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนไทยในต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อาลัยถึงคนจริงที่จากไป

"เอ้านี่... ๐๘๑ ๘๕๗๓๔๗๑ เขียนตัวโตๆ ไว้ที่ประตูบ้าน เป็นยัญกันผีไปในตัว" ข้าพเจ้าแอบนึกในใจว่าผีฝรั่งมันจะกลัวไหมนี่ หากมีอะไรให้ผีฝรั่งโทรไปหาท่านเจ้าคุณเสรีโดยตรงก็แล้วกัน ไม่ต้องผ่านเรา...

"ทำอะไรน่ะติ๊บ ไปล้างมันทำไม ขี้ดินสกปรก เดี๋ยวแห้งมันก็หลุดออกไปเองล่ะ ช่างมันเถอะ." "ทั้งชีวิตจะได้ล้างรองเท้าให้สักกี่ครั้ง? รีบขึ้นไปเถอะค่ะ หลวงพ่อ (ท่านเจ้าคุณพระสาสนโสภณ) ท่านขึ้นไปแล้ว" เกือกแตะของท่านพี่สีน้ำตาลเข้ม คู่เล็กจิ๋วเบอร์สี่นอกจากจะกรังไปด้วยโคลน มอมแมมพอๆ กันกับคู่ของท่านเจ้าคุณเทพปริยัติวิมล แถมยังขาด มีรอยทั้งปะทั้งชุนอีกนับครั้งไม่ถ้วน ข้าพเจ้าก็เหลือบไปดูที่บันไดว่ามีอีกกี่คู่ที่จะล้างถวาย (จริงๆ แล้วข้าพเจ้าเคยเช็ดเคยจัดรองเท้าพระหลายคู่ที่ถอดวางไว้ที่ประตูวัดธัมมธโรที่กรุงแคนเบอร์รา เมื่อพระเดชพระคุณท่านไปเยือนออสเตรเลีย บางคู่ใหม่เอี่ยม บางคู่สมบุกสมบัน บางคู่เก่าสนิทใส่สบาย บางคู่จะวางหลบแยกไว้จากของรูปอื่นเพื่อจะได้ฉวยใส่ได้ทันทีโดยไม่ต้องคอยเล็ง เช่น ของท่านเจ้าคุณธรรมเจติยาจารย์และพระครูพุทธิสารสุนทร วัดพระศรีมหาธาตุ) ที่แปลกคือ คู่ของหลวงพ่อพระสาสนโสภณนั้นไม่เปื้อนเลย ขณะที่ไปลงต้นไม้ชื่อต้นโมกมัน เป็นไม้ประจำจังหวัดราชบุรีและเดินดูบริเวณสถานที่ก่อสร้าง ท่านระมัดระวังเมื่อจะย่างก้าวไปทางไหน ด้วยสายตายังดีจึงมองเห็นหลุมบ่อร่องดิน ร่องทรายแฉะจึงเดินเลี่ยงไปได้ แต่ท่านเจ้าคุณเทพฯ และท่านเจ้าคุณเสรี ซึ่งคอยถวายคำอธิบายพัฒนาการก่อสร้างอาคารต่างๆ ของศาลายา บางครั้งก็เดินลงปลักโคลนอย่าง "ชำนาญ" นั่นคงมิใช่ท่านไม่ได้ดู ไม่ได้ระวัง แต่คงเป็นเพราะความคุ้นเคยสภาพ ความเสียสละ ความติดดิน ยอมเปื้อน และคอยระวังทางให้ผู้ใหญ่ท่านได้เดินผ่านไป ส่วนข้าพเจ้ารั้งท้ายจึงเลือกเดินตามทางของหลวงพ่อท่านได้ เป็นอันว่าวันนั้นได้คุกเข่านั่งล้างเกือกไปห้าข้าง (เก็บตกของท่านเจ้าคุณแสวงที่ติดปลักอยู่กลางทุ่งอีกหนึ่งข้าง) แล้วก็เอาไปพิงผึ่งแดดบ่ายไว้ที่บันไดหน้าตึกเล็กๆ ที่เป็นสำนักงานชั่วคราวของมหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ นั่นเอง ก่อนตามท่านขึ้นไปก็ได้มองย้อนดูอาณาบริเวณอันเวิ้งว้างและใหญ่ยักษ์ ซึ่งขณะนั้นคนงานเพิ่งเริ่มเทเสา จะต้องเทกันอีกกี่ต้น จะต้องก่ออิฐกันอีกกี่ก้อน จะต้องเดินตรวจงานกันหัวแดงอีกนานเท่าไรจะต้องทำอะไรอีกมากแค่ไหน จึงจะมีชีวิต มีระเบียบใหม่ "สมมติ" ให้เป็นมหาวิทยาลัยได้ ท่านพี่เสรีท่านสอนว่าอย่าไปตั้งข้อสงสัยเลย ทุกอย่างจะเป็นไปตามทางของมันเอง ปจฺจตฺตํ ตกลง... ข้าพเจ้าก็ได้เรียนท่านไว้ว่าสักวันหนึ่งจะนำต้นไม้จากออสเตรเลียมาปลูกเป็นที่ระลึกไว้ที่นี่

"ไปขออนุญาตท่านพ่อก่อนซิ นานๆ มาเมืองไทยจะพาไปกราบหลวงพ่อวัดไร่ขิงอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี และไปดูพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ยังไม่เคยไปมิใช่หรือ?" ท่านพี่และทิดวันชัยจากนิวซีแลนด์ ไปรับที่พุทธมณฑลด้วยรถเบนซ์วินเทจชื่อ "เจ้ามังกร" หลวงพี่อธิบายว่าหลวงพ่อวัดไร่ขิงท่านเป็นนักบริหาร มีโครงการต่างๆ มากมาย ตรงข้ามวัดมีโรงเรียนใหญ่ มีโรงพยาบาล เป็นระเบียบ สะอาดสะอ้าน วัดดูแลชุมชน ชุมชนดูแลวัด ระบบนิเวศสมบูรณ์ หลังจากนั้นไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ฯ ข้าพเจ้าตื่นเต้นกับผลงานและฝีมือของช่างศิลป์คนไทยซึ่งมีความอุตสาหะอย่างยิ่งยวด สร้างงานที่มีคุณภาพมากมาย ท่านพี่ชี้ชวนให้ดูเด็กนักเรียนและผู้มาชมงานหุ่นทำจากขี้ผึ้งหรือไฟเบอร์กลาสซึ่งกำลังก้มลงกราบหุ่นครูบาอาจารย์เพราะคงจะเหมือนตัวจริงมาก น่าปลื้มใจ ข้าพเจ้าบ่นว่ายังไม่ทันไรเวลาก็หมดแล้ว นี่คือธรรมชาติของเวลา

"เมื่อวันก่อนไปเยี่ยมโยมพ่อและโยมแม่ที่ปักษ์ใต้ ได้กอดพ่อ อบอุ่นมาก เวลาไปบ้านแม่จะตำน้ำพริกถวาย แม่ชอบหาผักหญ้าและ ลูกไม้แปลกๆ ให้ฉันเสมอ แม่ทำกับข้าวเก่ง เมื่ออยู่ที่วิทยาเขตจะฉันพร้อมกันในโรงฉัน ไม่ได้ฉันอะไรพิเศษ เขาจัดอะไรมาให้ก็ฉันไป" ท่านเคยปรารภให้ฟัง ต่อจากนั้นไม่นานท่านพี่ก็บ่นว่าปวดท้องบ่อยๆ สงสัยอาหารไม่ย่อย ข้าพเจ้าก็เป็นห่วงเกรงว่าจะเป็นโรคกระเพาะ ทำงานหนัก เครียด ไม่ค่อยได้พักผ่อน หมดแรงจึงจะหยุดจริงๆ ท่านเป็นผู้มีความอดทนสูง ไม่ย่อท้อ ท่านทุ่มแทและต่อสู้เพื่อลูกศิษย์ ลูกน้อง รักเจ้านาย รักสถาบัน รักครอบครัว ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย จะคิดทำอะไรให้ใคร มักจะทำทันที และจะทำอย่างจริงๆ และจริงใจ ข้าพเจ้าเองได้มีโอกาสรับใช้ท่านเมื่อท่านเดินทางไปร่วมหรือจัดประชุมพระธรรมทูตออสเตรเลียและนิวซีแลนด์หลายครั้ง เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ท่านได้ส่งข้อความไปทางอีเมล์มีความว่า

"ถึงน้องสาว พี่ขอลำดับเหตุการณ์ ปวดท้องมาประมาณ ๒ เดือน ไปหาหมอหลายครั้งไม่ได้เรื่อง จนถึงวันที่ ๒๓ เข้าส่องกล้องในลำไส้ใหญ่ เจอก้อนมะเร็งที่ ลำไส้ใหญ่ที่รพ.มหาชัย ๒ วันที่ ๒๔ ไปพบหมอที่ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลธนบุรี ที่โรงพยาบาลธนบุรี หมอนัดให้ไปพบที่ รพ.ศิริราช วันที่ ๒๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. ไปตรวจ และได้ห้องพิเศษในวันนั้นก็เข้านอนเลย ผ่าตัดในวันที่ ๒๘ เมษายน วันที่ ๑ พ.ค.เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ วันที่ ๔ หมอให้ออกจากโรงพยาบาล วันที่ ๘ หมอนัดตัดไหม ตรวจแผลและทำการนัดเพื่อทำการฉายแสงและเคมีบำบัด กันต่อไป ก็แค่นี้ ท่านเจ้าคุณเทพปริยัติวิมลเมตตาไปเยี่ยมถึงสองครั้ง" ข้าพเจ้ารู้สึกใจหายเหมือนร่มหุบ ไม่อยากรับข่าวร้าย คิดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นกับท่าน อะไรกันเพิ่งจะย่างเข้า ๕๕ ไม่อยากให้ท่านเจ็บ ยังไม่อยากให้ท่านตาย กราบเรียนท่านว่าขออย่าให้ท่านได้เจ็บหรือทรมานเลย ท่านเป็นคนร่างเล็ก จะทนต่อความโหดร้ายของโรคนี้ได้หรือ ท่านว่าหมอศิริราชของท่านเก่งไม่ต้องเป็นห่วง เคยเรียนท่านไปว่า

หลวงพ่อบางขวาง (ท่านเจ้าคุณเทพวรเมธี) ท่านก็กำลังเข้าโรงพยาบาลตอนนี้เหมือนกัน ท่านไปผ่าตา แต่ท่านเป็นเบาหวานและยังเป็นโรคหัวใจอีกด้วย ท่านพี่ตอบไปว่า "หลวงพ่อวัดบางขวางเป็นโรคหลายโรค แต่ก็อาจควบคุมได้ แต่พี่เป็นโรคเดียวก็คุ้มค่า เป็นมิตรแท้อยู่กับเราจนตาย ตอนนี้กลางคืนปวดมากๆ ก็ต้องเดินจงกรมเพื่อลดการปวด ถ้าไม่ปวดก็ดี แต่โรคนี้คือโรคที่ปวดมากๆ" สงสารท่านจับใจ

เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ได้ไปเป็น "เจ้าภาพ" สวดอภิธรรมถวายท่านที่วัดธัมมธโร โดยมีพระธรรมทูต ๔ รูป คือ ท่านเจ้าคุณพระปรีชาญาณวิเทศ (ท่านเจ้าอาวาส) ท่านเจ้าคุณพระโสภณธรรมาภรณ์ (หลวงปู่นิล) ท่านสมบัติและท่านธนาวัฒน์ จัดเตรียมรูปท่านพี่ใส่กรอบทองเรียบๆ ตัดดอกไม้จากสวนที่บ้านชื่อดอกโพรเทีย ใหญ่ประมาณเท่าๆ ดอกบัวมีสีชมภูแซมดำ กลีบเหมือนขนนกซึ่งอุตส่าห์ออกดอกกลางฤดูหนาวหลายดอกเหมาะที่จะนำมาถวายพระได้ พอจะเริ่มพิธีก็หันไปรอบตัวเห็นจะมีเพียงเราคนเดียว หลายคนไม่ทราบและวันนั้นเป็นวันอาทิตย์จึงไม่มีใครไปร่วมด้วย ข้าพเจ้าจึงอาราธนาศีล อาราธนาธรรม เป็นมรรคทายก เบ็ดเสร็จ สำรวมจิตถวายเป็นกุศลแด่ท่านเจ้าคุณเสรี พอพระท่านเริ่มสวด เหลือบไปพิจารณารูปก็เห็นเปลวเทียนไหวสะท้อนอยู่ที่อกท่านเจ้าคุณเสรี น้ำตาก็ไหลเป็นทาง จึงหลับตาไม่กล้าลืมตาขึ้นมองอีกเกรงว่าจะพาท่านผู้สวดเสียสมาธิไปด้วย

เนื่องด้วยมีความจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ที่แคนเบอร์รา จึงไม่สามารถมาร่วมงานพระราชทานเพลิงท่านเจ้าคุณเสรีได้ จึงขอส่งดอกไม้จันซึ่งลูกศิษย์ในธรรมและตัวข้าพเจ้าเองได้ร่วมกันมัดช่อมาจากดอกไม้ ใบหญ้าแห้งแปลกๆ ที่หาได้ในประเทศออสเตรเลียและรอบ ๆ บ้านมาถวายเพื่อเป็นเครื่องสักการะ และแสดงกตัญญุตาต่อท่าน และยังเป็นขั้นตอนของกระบวนการทำใจจากการที่พบแล้วต้องพรากจากกัน

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านเจ้าคุณเสรีหรือที่ท่านเคยอนุญาตเมตตาให้เรียกอย่างคุ้นเคยว่า "พี่เส" ไปสู่สุขคติโลกสวรรค์ด้วย เทอญ

ติ๊บ (สุทธินี เมืองแสน)

มิถุนายน ๒๕๕๑

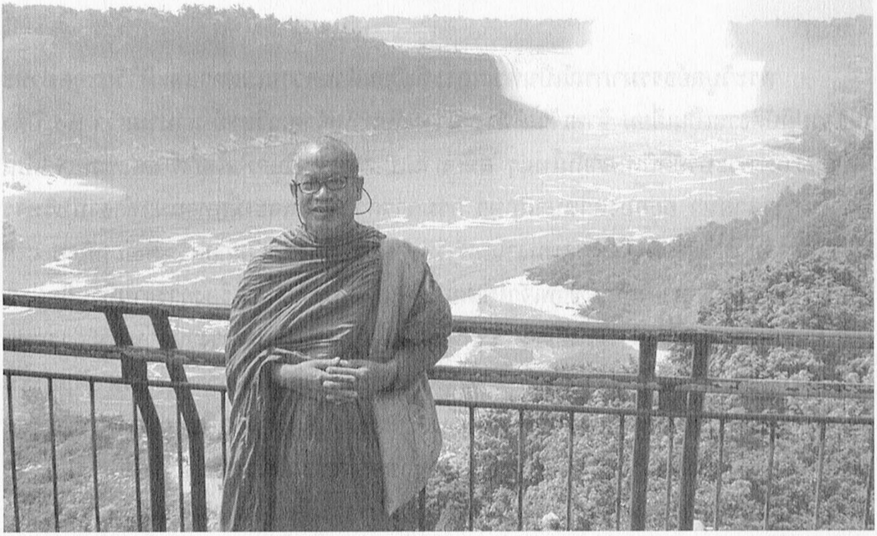
กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย

คำไว้อาลัย

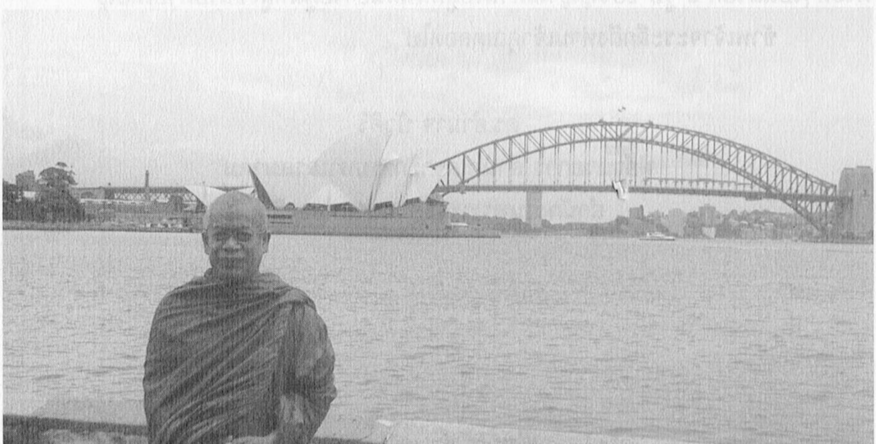
พระวิบูลย์ธรรมาภรณ์เป็นพระเถระที่เปี่ยมด้วยความเมตตาและมีวิริยะอุตสาหะในการปฏิบัติงานเป็นเยี่ยม ข้าพเจ้าได้ทำงานร่วมกับท่านเจ้าคุณวิบูลย์ มานานกว่า ๒๐ ปีตั้งแต่เริ่มงาน พระปริยัตินิเทศก์กันใหม่ๆ สมัยท่านเป็นพระครูวิบูลศีลโสภิต และข้าพเจ้าเป็นนักวิชาการศาสนา อยู่กองศาสนาศึกษา กรมการศาสนา และเมื่อท่านมาทำงานบริหารมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าก็ได้สนับสนุนงานมหาวิทยาลัยสงฆ์ตั้งแต่เริ่มก่อสร้างที่อ้อมน้อย เมื่อใดที่ได้มีโอกาสปรึกษางานกัน ข้าพเจ้าไม่เคย ได้ยินท่านบ่นท้อถอยเรื่องการงานที่รับผิดชอบเลย มีแต่คิดว่า จะทำอย่างไรให้ก้าวหน้าพัฒนาขึ้นไป และเมื่อมาทำงานด้านพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ก็ได้ทำงานร่วมกันอีก งานสุดท้ายที่ไปด้วยกันคือ การประชุมสามัญประปีของคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และนัดกันว่าจะไปร่วมประชุมสามัญใหญ่ประจำปีของ คณะสงฆ์ธรรมยุตในทวีปยุโรปกันอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๑ ข้าพเจ้าได้รับทราบอาการเจ็บป่วยของท่านเจ้าคุณก่อนเดินทางไปยุโรปเพียง ๒-๓ วัน ทำให้ท่านเจ้าคุณไม่ได้เดินทางไปด้วย แต่ก็ได้ฟังท่านคุยเรื่องงานพระธรรมทูตในยุโรปให้ฟังมากมาย นึกไม่ถึงว่าท่านจะมาละสังขารไปโดยด่วนเช่นนี้ นึกเสียดายพระเถระที่อุทิศตนทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง คณะธรรมยุตได้ขาดพระดีๆไปแล้วอีก ๑ รูป ขอวิญญาณท่านไปสู่ดินแดนอารยภูมิที่สูงขึ้นไปด้วยเทอญ

ข้าพเจ้าจะระลึกถึงท่านเจ้าคุณตลอดไป

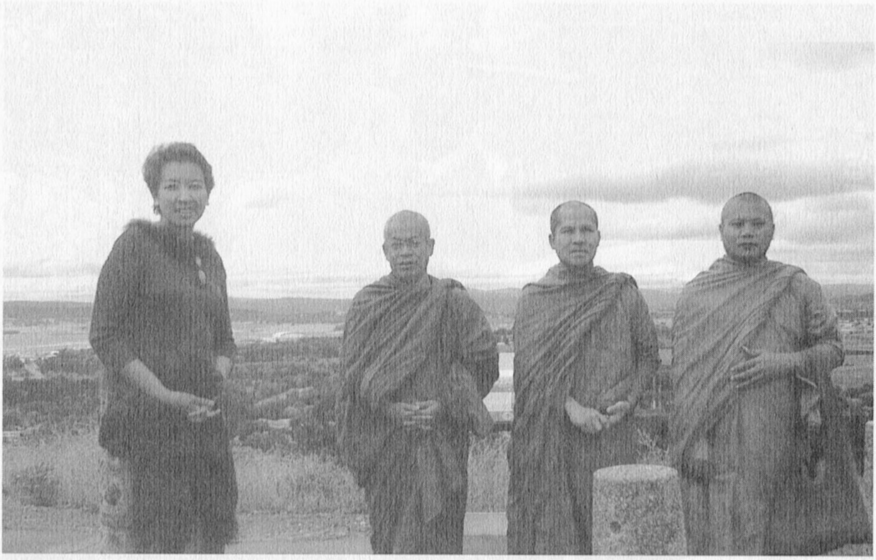
ดร.อำนาจ บัวศิริ
ผู้อำนวยการ สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

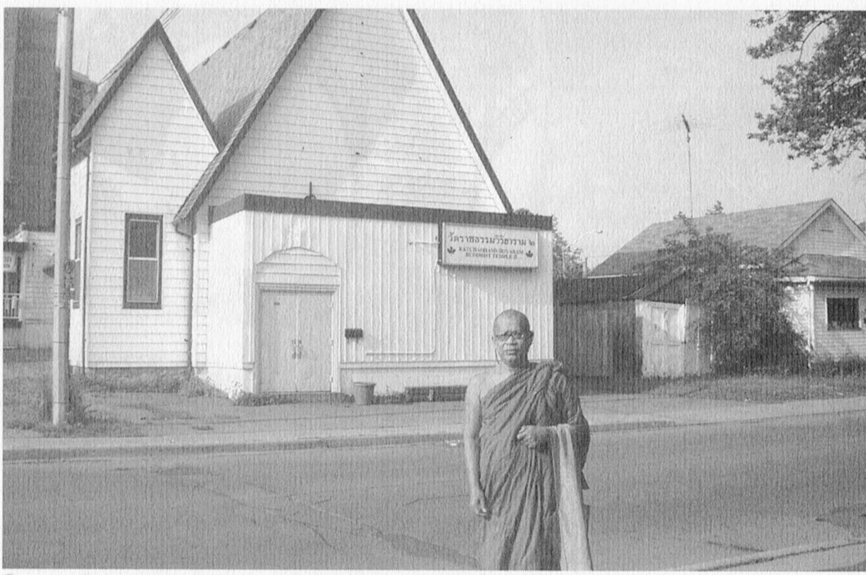
น้ำตกไนแองการ่า (Niagara Falls) U.S.A.

ถ่ายที่ Sydney Harbour Bridge และ Opera House

ณ กรุงแคนเบอร์ร่า ออสเตรเลียกับคุณกิ๊ป-สุทธินี, พระกวีวรญาณ และพระมหาประเสริฐ

ถ่ายภาพหน้าวัดราชธรรมวิริยาราม ๒ ประเทศแคนาดา

สื่อสารด้วยหัวใจแห่งพระธรรมทูต

ชมหอไอเฟล กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส คราวไปประชุมคณะสงฆ์ในสหภาพยุโรป

ความหมายของพระธรรมทูต/นิยามของพระธรรมทูต

"พระธรรมทูต" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ผู้นำธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าไปสู่ประชาชน ทั้งใกล้และไกล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาจเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ก็ได้ นอกจากนี้ยังมีคำว่า "พระธรรมกถึก" หรือ "พระธรรมจาริก"ที่สามารถใช้ในความหมายทำนองเดียวกันกับ "พระศาสนทูต" และ "พระสมณทูต" หรือ "พระธรรมทูต" ดังนี้

สมดังพระพุทธนโยบาย ว่า

จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ มา เทวฺ อคมิตฺถ เทเสถ ภิกฺขเว ธมฺมํ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสถ (วิ มหา. ๔/๓๒/๓๙)

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะครบบริสุทธิ์บริบูรณ์

นิยามและความหมายของคำว่า "พระธรรมทูต"

พระธรรมทูต คือ ทูตแห่งธรรมนำธรรมะคำทรงสั่งสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเผยแผ่แก่ชาวต่างประเทศ ให้ได้รับแสงสว่างแห่งธรรมอันพระบรมศาสดาตรัสไว้ดีแล้วโดยให้สมควรแก่การปฏิบัติ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ประทานไว้แก่พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๒/๒๕๔๙

พระธรรมทูต คือ ทูตผู้นำพระธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสดงนั้น ต้องมิใช่เพียงด้วยวาจาเท่านั้น แต่ควรประกอบด้วยกิริยา ควรปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างที่งดงามและถูกต้อง เพื่อประกาศพรหมจรรย์คือพระพุทธศาสนาในต่างแดนให้คนทั้งหลายได้รับรู้ และพระธรรมทูตต้องประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา หรือพยายามให้เกิดให้มีในตนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้...

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ วัดมกุฏกษัตริยาราม ได้ประทานไว้แก่พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๐/๒๕๔๗

พระธรรมทูต คือ พุทฺธาทิปูชนตฺถาย พุทฺธศาสนวุฑฺฒิยา
หิตสุขาย โลกานํ ปรตฺถจริยาย จ
สชีวิตมฺมิ จาเคน ธมฺมทูตกิจฺจการิโน
เอวณฺหิ โน สิกฺขิตพฺพํฯ

เราทั้งหลายเพื่อพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา เพื่อความเจริญแพร่หลายของพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก และเพื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น จึงทำหน้าที่เป็นธรรมทูต ด้วยการเสียสละทุกอย่างแม้แต่ชีวิตของตน...

สมเด็จพระญาณวโรดม วัดเทพศิรินทราวาส ได้ประทานไว้แก่พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๐/๒๕๔๗

ความเป็นมาของพระธรรมทูต
สมัยพุทธกาล

หลังจากตรัสรู้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อทรงตัดสินพระทัยจะประกาศสัจธรรมที่พระองค์ทรงค้นพบ ทรงดำริถึงอาฬารดาบส และอุทกดาบส เจ้าลัทธิที่พระองค์เคยอยู่ในสำนักศึกษาเรื่องสมาธิมาก่อน แต่ท่านทั้งสองได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว จึงทรงระลึกถึงเบญจวัคคีย์ที่เคยอุปัฏฐาน พระองค์เมื่อครั้งทรงบำเพ็ญทุกขกิริยา คือ อัญญาโกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ทรงแสดงธรรมจักร คือ การบอก การแสดง การบัญญัติ การแต่งตั้ง การเปิดเผย การจำแนก และการทำให้ตื้นหรือง่าย ซึ่งความจริงอันประเสริฐ คือทุกข์ สมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์ และมรรค การปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ พระอัญญาโกณฑัญญะ บรรลุพระโสดาบัน และได้ทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระพุทธองค์ได้ทรงประทานอุปสมบทให้ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ จึงนับว่าพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระภิกษุรูปแรกและเป็นพระธรรมทูตรูปแรกในบวรพุทธศาสนาโดยหน้าที่ ส่วนเบญจวัคคีย์ที่เหลือได้บรรลุธรรมในเวลาต่อมาภายหลังได้ฟังอนันตลักขณสูตร ก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ต่อมาทรงแสดงโมเนยยปฏิปทาแก่พระนาลกะเถระที่ออกบวชเป็นดาบสรอคอยการตรัสรู้ของพระองค์ตามคำแนะนำของอสิตดาบสผู้เป็นลุง ต่อมาทรงแสดงธรรมโปรดยสกุลบุตรให้บรรลุอรหัตผลแล้วทรงอนุญาตให้อุปสมบท และสหายของพระยสะ ๔ คน คือ วิมล สุพาหุ ปุณณชิ และควัมปติ และสหายคนอื่นๆ อีก ๕๐ คน ได้ขอบรรพชาอุปสมบทและได้บรรลุอรหัตผลในเวลาต่อมา กำเนิดพระธรรมทูตชุดแรกขึ้นในพระพุทธศาสนา จำนวน ๖๐ รูป

ครั้นออกพรรษาแล้ว พระองค์ได้ส่งพระอรหันตสาวกทั้ง ๖๐ รูป ให้จาริกไปตามที่ต่างๆ เพื่อประกาศพระศาสนา โดยรับสั่งกับภิกษุเหล่านั้นว่า “จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ มา เทว อคมิตฺถ เทเสถ ภิกฺขเว ธมฺมํ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสถ” (วิ มหา. ๔/๓๒/๓๙)

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์”

นี่คือพุทธนโยบาย ในการพระธรรมทูตชุดแรกออกไปประกาศพระศาสนาเป็นครั้งแรกของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อช่วยทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลายที่ยังมีทุกข์ ยังไม่

พ้นจากความทุกข์ การแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด คือการแสดงธรรมเกี่ยวกับเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา นับแต่นั้นมา พระพุทธองค์และพระสาวกได้จาริกไปยังคามและนิคมต่าง ๆ เพื่อประกาศพระศาสนา สั่งสอนมหาชนจนมีผู้เลื่อมใสขอบวชเป็นพระภิกษุบรรลุอริยมรรค อริยผลจนตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์

พระธรรมทูตสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

ประมาณ พ.ศ. ๒๑๘ พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นกษัตริย์ครองเมืองปาฏลีบุตร แคว้นมคธ ทรงศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้ทรงอุปถัมภ์การทำสังคยนาครั้งที่ ๓ เมื่อทำสังคยนาเสร็จแล้ว พระโมคคัลลีบุตรทราบโดยอนาคตังสญาณว่าภายภาคหน้าพระพุทธศาสนาจะหารุ่งเรืองอยู่ในชมพูทวีปไม่ แต่จักไปตั้งมั่นรุ่งโรจน์อยู่ ณ ประเทศแว่นแคว้นอื่นๆ จึงขอพระบรมราชานุภาพของพระเจ้าอโศกมหาราชอุปถัมภ์จัดส่งสมณทูตให้นำพระพุทธศาสนาไปสั่งสอนยังนานาประเทศและแว่นแคว้นอื่น ๆ รายนามสมณทูตที่ปรากฏในปกรณ์บาลี มีดังนี้

๑. คณะพระมัชฌันติกะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกาศมีระและคันธาระ ปัจจุบันได้แก่ ดินแดนตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย กินเข้าไปจนถึงบางส่วนของอัฟกานิสถาน

๒. คณะพระมหาเทวะ ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ณ แว่นแคว้นมหิสมณฑล ปัจจุบันได้แก่ แคว้นไมซอร์ และดินแดนแถบลุ่มแม้น้ำโคธาวารี อยู่ทางใต้ของอินเดีย

๓. คณะพระรักขิตะ ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ได้แก่ แว่นแคว้นนกนกราเหนือ ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดีย ในมหาวังศะกล่าวไว้ว่า ครั้งนั้นมีวัดทางพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ณ ดินแดนนั้นถึง ๕๐๐ อาราม

๔. คณะพระธรรมรักขิต ท่านผู้นี้เป็นฝรั่งชาติกรีก และดูเหมือนจะเป็นฝรั่งคนแรกที่บวชในพระพุทธศาสนา ได้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ อปรันตชนบท มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นแถวชายทะเลเหนือเมืองบอมเบย์หรือมุมไบในปัจจุบัน

๕. คณะพระมหาธรรมรักขิต ไปเผยแผ่พระพุทธิศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ ปัจจุบันเป็นดินแดนแถบประวันตกเฉียงเหนือห่างจากเมืองบอมเบย์

๖. คณะพระมหารักขิต ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ โยนกประเทศ ได้แก่ แว่นแคว้นของพวกฝรั่งชาติกรีกในทวีปเอเชียตอนกลางเหนือประเทศอิหร่านต่อขึ้นไปถึง เตอร์กีสถาน

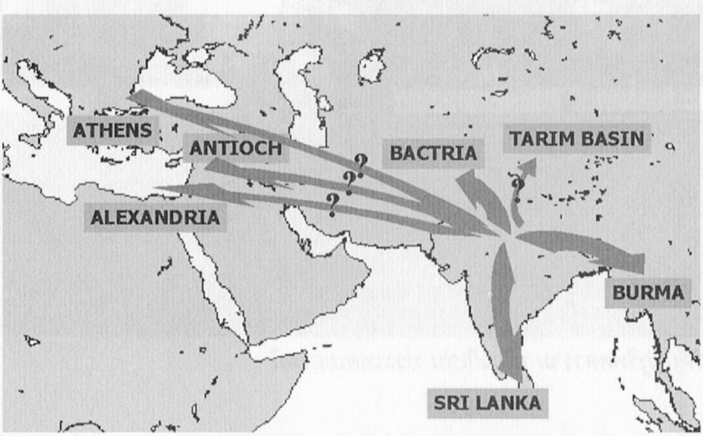
๗. คณะพระมัชฌิมะและพระมหาเถระอีก ๔ รูป คือ พระกัสสปะโคตตะ พระมูลกะเทวะ พระทุนทภิสสระ และพระเทวะ รวม ๕ รูป ไปเผยแผ่พระศาสนา ณ แคว้นดินแดนแถบภูเขาหิมาลัย

๘. คณะพระโสณะและพระอุตตระไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ สำหรับสุวรรณภูมินี้นักโบราณคดีมีมติเป็น ๔ สาย คือ พวกหนึ่งเห็นว่าได้แก่แคว้นเล็กๆ ในประเทศอินเดียตะวันออกเฉียงใต้ สายหนึ่งเห็นว่า คือเกาะสุมาตรา อินโดนีเซีย สายหนึ่งเห็นว่า ดินแดนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้ของประเทศไทย มติของสองสายหลังเป็นที่ยอมรับกันมากกว่า โดยเฉพาะความเห็นที่ว่า สุวรรณภูมิคือดินแดนตอนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาภาคใต้

๙. คณะพระมหินทเถระไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาณเกาะลังกา ในรัชสมัยพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ พระเจ้าแผ่นดินลังกา และพระมหินทเถระชักนำให้พระเจ้าเทวานัมปิยติสสะเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา สำเร็จปักหลักของพระพุทธศาสนาได้มั่นคง ณ ประเทศนั้นสืบมาจนปัจจุบัน การส่งพระธรรมทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช มีหลักฐานแสดงถุงความสำเร็จที่ชัดเจน ๒ คณะ คือ คณะของพระมหินทเถระ ที่ได้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา และอีกคณะหนึ่งของพระโสณะเถระและพระอุตตระเถระ เป็นหัวหน้าเดินทางไปสุวรรณภูมิ

การส่งพระธรรมทูตในครั้งนี้ถือว่าเป็นการส่งพระธรรมทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้จัด อาจจะเป็นไปได้ว่าอาจจะมีพระธรรมทูตก่อนหน้านี้แล้ว แต่ไม่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้อย่างปรากฏชัดเจน ผลงานของพระธรรมทูตเหล่านี้คงจะเจริญรุ่งเรืองอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตามหลักฐานที่ปรากฏทางโบราณคดีที่สันนิษฐานว่า มีการสร้างขึ้นในยุคสมัยนั้น

นี้แสดงให้เห็นว่าพระธรรมทูตในชมพูทวีปเริ่มมีบทบาทเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด ในการไปประกาศพระพุทธศาสนานอกเหนือดินแดนในชมพูทวีป จึงถือว่าเป็นพระธรรมทูตรุ่นบุกเบิก ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน

ถ่ายภาพหน้าวัดไทยกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อครั้งไปประชุมที่สหรัฐอเมริกา

ณ วัดป่าภูริทัตตาราม เมืองกีเซ่น ประเทศเยอรมนี

เดินทางไปร่วมประชุมสัมมนาที่ประเทศเวียตนาม
เนื่องในงาน Buddhism in the New Era: Chance and Challenges

ถ่ายภาพร่วมกับพระธรรมทูตในสหภาพยุโรป ในการประชุมสามัญประจำปี
โดยมีสมเด็จพระญาณวโรดมเป็นประธาน ณ วัดป่าภูริทัตตาราม ประเทศเยอรมนี

เยี่ยมพระธรรมทูต วัดมอนท์โกเมอรี่พุทธาราม อลาบามา สหรัฐอเมริกา

เยี่ยมพระธรรมทูต วัดสันติธรรม จอร์เจีย สหรัฐอเมริกา

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรก ได้มีหลักฐานที่พอเชื่อได้ว่าได้เข้ามาก่อน พ.ศ. ๕๐๐ คือเข้าสู่ดินแดนที่เรียกว่า สุวรรณภูมิ อันได้แก่ดินแดนตอนใต้ของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา คือ พื้นที่ของจังหวัด นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี และกาญจนบุรี โดยได้มีหลักฐานทางโบราณคดี หลายอย่างเช่นองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

ในพุทธศตวรรษที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราช แห่งราชวงศ์ เมาระยะ ซึ่งตั้งราชธานีอยู่ที่ กรุงปาฏลีบุตร แคว้น มคธ ในประเทศอินเดีย พระองค์ได้ทรงเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนามาก และโดยการแนะนำของพระเถระรูปหนึ่ง คือ พระโมคคัลลีบุตรติสสะ พระมหาราช จึงทรงโปรดให้ทรงส่งพระธรรมทูต อัญเชิญพระพุทธศาสนา จารึกแพร่หลายไปทั่วทิศานุทิศ ทั้งในอินเดียและประเทศอื่นๆ

ปรากฏว่า คณะพระธรรมทูตชุดหนึ่ง ซึ่งมีพระโสณะและพระอุตตระเป็นหัวหน้า ได้มาสู่สุวรรณภูมิ และตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นที่นั้น ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระโสณะและพระอุตตระในดินแดนสุวรรณภูมินั้น สันนิษฐานว่า น่าจะใช้ล่ามซึ่งเป็นพ่อค้าชาวอินเดีย ที่เคยได้เดินทางไปมาค้าขายติดต่อกับสุวรรณภูมิอยู่เสมอและยังมาตั้งรกราก แพร่อารยะธรรมแก่ชาวพื้นเมืองในดินแดนแถบเอเชีย อาคเนย์นี้แต่โบราณนานไกลแล้ว ช่วยให้ชาวพื้นเมืองในสมัยนั้น คือ พวกละหว้าหรือมอญโบราณนั่นเอง

ในเวลานั้น ชนเผ่าไทยยังอยู่ในอาณาเขตระหว่างประเทศจีนกับประเทศธิเบต ตั้งแต่ พ.ศ. ๔๐๐ เป็นต้นมา พวกจีนมีอำนาจมากขึ้น จึงบุกรุกดินแดนไทย คนไทยสู้ไม่ได้ ก็ถอยร่นเรื่อยมา พวกที่อยู่ลุ่มแม่น้ำสาละวิน เรียกว่า ไทยใหญ่ ส่วนพวกที่มาตั้งบ้านเมืองอยู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เรียกว่า ไทยน้อย เมื่อพวกไทยน้อยถอยร่นมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยานั้น ปรากฏว่า พระพุทธศาสนา ได้แพร่หลายทั่วไปในดินแดนสุวรรณภูมิแล้ว ชาวไทยจึงได้ยอมรับนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาของตน

จึงเป็นอันยุติได้ว่า จำเดิมแต่พระพุทธศาสนามาตั้งมั่นลง ณ ภาคกลางของประเทศไทย ก็ได้เจริญงอกงามพัฒนาตลอดมาไม่ขาด อนึ่งพระพุทธศาสนาซึ่งพระโสณะและพระอุตตระนำเข้ามานั้น เป็นพระพุทธศาสนาสาวกนิกายเถรวาท ซึ่งเป็นนิกายดังเดิมเคารพมติของพระอรหันต์ ครั้งปฐมสังคยานา โดยการรักษาพระธรรมวินัย ของพระพุทธองค์ได้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ดี.

พระอุบาลี : ปฐมบทงานพระธรรมทูตไทยในต่างประเทศ

สำนักงานเลขานุการ สพธต.

บทนำ

พระอุบาลี เป็นชื่อที่เราชาวพุทธชาวไทยส รับรู้กันเป็นอย่างดีในมิติของพระพุทธศาสนา แต่พระอุบาลีที่จะนำมากล่าวถึงนี้ มิใช่พระอุบาลีผู้ทรงพระวินัย ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาครั้งพุทธกาล **แต่เป็นพระอุบาลีที่เป็นคนไทยส เป็นพระธรรมทูตไปต่างประเทศของไทย** สมัยอยุธยาที่ไปสร้างสายสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนากับศรีลังกา ในฐานะ "ทูตแห่งธรรม" หรือเป็นผู้นำพระพุทธศาสนากลับไปศรีลังกา **"สยามวงศ์หรืออุบาลีวงศ์"** เหมือนเมื่อครั้งสมัยสุโขทัยที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงอาราธนานิมนต์พระมหาสวามีหัวหน้าคณะสงฆ์ศรีลังกาจากนครศรีธรรมราช มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาและได้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ (ใหม่) อยู่ในสุโขทัย และสืบต่อมาจนถึงประเทศไทยปัจจุบัน ในบทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นคุณค่าของพระอุบาลี "สยามวงศ์" ในมิติที่ว่า **งานเผยแผ่เป็นงานที่มีความสำคัญในการสืบต่อและรักษาอายุพระพุทธศาสนา** งานเผยแผ่จึงไม่ได้จำกัดอยู่ด้วยหลักเขตแดนเหมือนงานสายการปกครอง (ผู้ปกครองปกครองได้เฉพาะในเขตแดน) แต่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้จำกัดด้วยพื้นที่ และกาลเวลา เช่นเมื่อครั้งพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงส่งสาวกไปประกาศพระศาสนายังดินแดนต่าง ๆ ทำให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคงในดินแดนชมพูทวีป จนถึงสมัยพระเจ้าอโศกกับผลงานที่ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ก็คือการส่ง **"สมณทูต"** ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนอื่นนอกเหนือจากอาณาจักรของพระองค์ ซึ่งส่งผลให้พระพุทธศาสนาถูกส่งผ่านไปยังดินแดนอื่นด้วยธัมมาวุธ คือ อาวุธแห่งธรรมส ซึ่งเป็นหลักการแห่งสันติเพื่อการอยู่ร่วมกัน ทำให้พระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิที่ถูกบันทึกโดยนักการศึกษาประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในภูมิ

ภาคอุษาคเนย์ ซึ่งหมายถึงการยอมรับถึงการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในช่วงเวลานี้

ประเด็นของ "สยามวงศ์ในลังกา" ในบทความนี้ต้องการบอกว่าพระอุบาลี คือพระธรรมทูตไทยไปต่างประเทศที่ทำงานเผยแผ่อย่างได้ผล คือเป็นผู้สืบต่อพระพุทธศาสนาแบบ**"สยามวงศ์"**ในศรีลังกา **ประเด็นที่สอง**งานเผยแผ่มีความสำคัญที่จะช่วยจรรโลงและรักษาพระพุทธศาสนา โดยไม่ได้จำกัดด้วยเขตแดน ดังนั้นงานเผยแผ่จึงมีความสำคัญเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะรักษาพระพุทธศาสนาในระยะยาวได้ **ประการสุดท้าย**หากเสนอถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐที่ไปพร้อม "สยามวงศ์" คือความเหมือนทางวัฒนธรรม มาเป็นความร่วมมือทางการทูตระหว่างรัฐไทย และรัฐศรีลังกาในเชิงวัฒนธรรมพุทธร่วมกัน ซึ่งหมายถึงการทูตที่มีพระพุทธศาสนาเป็นตัวนำเป็นการอาศัยผลจากอดีตมาต่อยอดเป็นความร่วมมือในปัจจุบัน ซึ่งอาจทำให้ความเหมือนทางวัฒนธรรมพุทธ ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการเดินไปร่วมกันบนเวทีโลก บนวิถีแห่งวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศพุทธศาสนาด้วยกัน เช่น กัมพูชา ลาว เวียดนาม และพม่า หรือประเทศอื่นใดที่นับถือพุทธศาสนาร่วมกันได้

พระธรรมทูตไปต่างประเทศองค์แรกของไทย

หากจะนับว่าพระธรรมทูตไปต่างประเทศของไทยอย่างแท้จริง **"พระอุบาลี"** ก็ต้องถือว่าเป็นผู้บุกเบิกงานแห่งพระธรรมทูตอย่างแท้จริงในประวิติศาสตร์ของพระธรรมทูตไปต่างประเทศก็ต้องเป็นท่านเราคงปฏิเสธไม่ได้หรอกว่างานพระธรรมฑูตคือผู้นำทางสันติของการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างที่ควรจำเป็น งานเผยแผ่คือการทำเงินเชิงรุกที่มี **"ธัมมาวุธ"** เป็นปราการหรืออุปกรณ์ที่ถูกใช้เป็นใบเบิกทางในการนำพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนอื่นๆ ของพระธรรมทูตในครั้งปฐมกาล และในครั้งอดีต

ในมิติหนึ่งทางประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาเราให้ความสำคัญกับพระโสณะและพระอุตตระ ในฐานะผู้ที่นำพระพุทธศาสนามาเผยแผ่ยังดินแดนอุษาคเนย์ ในฐานะพระธรรมทูต หรือพระสมณทูตแล้ว เราก็ต้องย้อนกลับมาในฐานะพระธรรมทูตไทย ที่นำพระพุทธศาสนาไปประกาศยังดินแดนอื่น ตามหลักเขตแดน ก็ต้องนับว่าท่านอยู่ในฐานะผู้บุกเบิก ที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมกันนั้นท่านยังได้ชื่อว่าเป็นพระธรรมทูตไทยไปต่างประเทศรุ่นแรกด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นอีกเกือบสองร้อยปี งานพระธรรมทูตไทยไปต่างประเทศจึงได้ถูกยกขึ้นมาเป็นบริบทของงานเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังดินแดนอื่น ซึ่งทำให้เราเห็นว่าการเริ่มต้นของพระอุบาลีในฐานะพระธรรมทูตต่างประเทศของไทยรูปแรกได้ถูกหยิบขึ้นมา และสานต่อเป็นภาระงานเชิงรุกของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

"ธรรมทูต" การทูตที่มีศาสนานำ

ผลของการนำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในลังกาครั้งนั้น ได้ปรากฏผลเป็นความดีงามอย่างน้อย ๒ ประการ ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัฐลังกา และรัฐไทยอยุธยาในครั้งนั้นได้เริ่มขึ้น ซึ่งส่งผลเป็นความสัมพันธ์ในเชิงการทูตระหว่างรัฐเกิดขึ้น และประการที่สองความสัมพันธ์ในเชิงพุทธศาสนาส หรือมิติของทูตแห่งธรรมได้เกิดขึ้นร่วมกัน และในความสำคัญดังกล่าวทำให้เราได้พบว่าฐานของการรักษาและส่งเสริมพระพุทธศาสนาก็คือรัฐ

เหมือนเมื่อครั้งที่ไทย-ศรีลังกาได้ร่วมกันฉลองครบ ๒๕๐ ปี ในการนำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานยังลังกาย่อมเป็นเครื่องยืนยันว่าเป็นการทูตที่มีพระพุทธศาสนาเป็น "ศูนย์กลางนำ" ในการประสานความร่วมมือกัน และเป็นการยืนยันถึงความเหมือนในเชิงอุดมการณ์ทางสังคม แม้จะต่างกันในเชิงชาติพันธุ์ก็ตาม ซึ่งหมายถึงความสวยงามของความสัมพันธ์ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นตัวนำยืนยันถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ สดังที่ Hewa S. Palihakkara เอกอัครราชทูตศรีลังกาประจำเทศไทยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า "ชาวศรีลังกามีมิตรไมตรีจิตกับชาวไทยมากส เนื่องจากทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่พิเศษต่อกัน...ทั้งสองประเทศช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อครั้งที่ประเทศไทยมีปัญหาเราชาวศรีลังกาได้ส่งคณะสงฆ์มาช่วยเหลือ และเมื่อเรามีปัญหาส ชาวไทยก็ได้ส่งคณะสงฆ์มาช่วยเหลือเราเช่นกัน"

ซึ่งหากเอาแนวคิดของอดีตมาร่วมมือกันในปัจจุบัน เอกภาพของระบบเครือข่ายชาวพุทธย่อมเกิดขึ้นและกลายเป็นความร่วมมือที่เข้มแข็งมากขึ้นอย่างที่ควรเป็น และจะกลายเป็นสัมพันธภาพที่มีพลังในอนาคตอันใกล้นี้ระหว่างพุทธด้วยกันโดยมิได้เฉพาะแต่ลังกาเท่านั้น

หากพิจารณาถึงผลจากความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลังกาในทางพระพุทธศาสนาทำให้เราพบปรากฏการของมิตรภาพที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ทำให้พระพุทธศาสนาของทั้งสองประเทศนับแต่พระอุบาลีนำพระพุทธศาสนากลับคืนไปลังกานั้น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนคณะสงฆ์สืบต่อมากันจนกระทั่งปัจจุบันส ซึ่งถ้าเราจะนำมิตรภาพของความสัมพันธ์อันเป็นแนวคิด และแนวปฏิบัติไปปฏิบัติต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศพุทธด้วยกันก็จะทำให้พระพุทธศาสนามีความเข้มแข็งในเชิงของสัญลักษณ์ต่อประชาคมโลก และในเวลาเดียวกัน ก็เป็นการลดความคลางใจในทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม คือปรับทัศนคติโดยเอาความเหมือนมาเป็นบาทฐานของการร่วมมือกันในประเทศนับถือพุทธด้วยกัน เช่นสพม่า ลาว เขมร เวียดนาม หรือจีนเป็นต้น

บทสรุป

เมื่อวิเคราะห์ดูบทบาทความเป็นพระธรรมทูตของพระอุบาลีจะทำให้เราพบว่างานเผยแผ่เป็นงานที่มีผลเป็นการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา เพราะงานเผยแผ่หากพิจารณาในอดีตจะพบว่าเมื่อพระพุทธศาสนาหมดไปจากดินแดนพุทธภูมิ แต่กลับไปมั่นคงในที่อื่นๆ เช่น ไทย พม่า ลาว เขมร เวียดนาม มอญ หรือส จีน เป็นต้น ซึ่งก็คือคำตอบของงานเผยแผ่ว่าเป็นงานของการงานรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา แม้จะไม่ใช่ในดินแดนเดิมก็ตามเหมือน "ลังกาวงศ์"ในไทยสมัยสุโขทัย หรือ "สยามวงศ์"โดยพระอุบาลีในลังกาเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมกำแพงของเขตแดนมิได้กั้นหลักการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในแนวทางของพระพุทธศาสนาได้เลย ผลจึงทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงสืบต่อมาในประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบันและเป็นกระแสธารไหลคืนกลับไปยังลังกา นั่นก็คือคำตอบในความสำคัญของพระอุบาลี และความสำคัญของงานเผยแผ่ของพระธรรมทูต ชี้เฉพาะไปที่งานพระธรรมทูตในต่างประเทศของพระสงฆ์ไทย ที่ควรค่าแก่การรำลึกและการจารึกในเชิงประวัติศาสตร์ของการสืบสานจากสมัยอยุธยาเรื่อยมาจนมาถึงพระราชวราจารย์แห่งรัตนโกสินทร์ และจะขับเคลื่อนต่อไปในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาสู่อนาคต จากรุ่นสู่รุ่นเรื่อยไปไม่ขาด ดังที่เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณวโรดม ประธานกรรมการที่ปรึกษาสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ได้ให้โอวาทแด่พระธรรมทูตในหลายวาระว่า "ขอให้ท่านทั้งหลาย พึงตระหนักว่า ท่านกำลังบันทึกประวัติศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยตัวของท่านเอง"

งานของพระธรรมทูตนั้นมิได้จำกัดด้วยเขตแดน และนอกเหนือจากเขตแดนแล้วทำให้เราพบว่า มันคือนัยยะของการสร้างเอกภาพร่วมกัน ความร่วมมือร่วมกัน และความสมานฉันท์ในบริบทของการอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งนี้ ในอีกความหมายหนึ่งทำอย่างไรที่จะใช้การทูตเชิงสันติที่มีพระพุทธศาสนา หรือลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องนำ หรือเป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงอย่าง พม่า ลาว เขมร เวียดนาม ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักใหญ่ในการดำเนินชีวิต คือ ดึงลักษณะร่วมมาประสานเป็นความร่วมมือ ซึ่งอาจจะนอกเหนือจากการได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมแล้วยังได้ใจ และได้การรักษาความเหมือนอันเป็นประดิษฐกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นสมบัติ หรือมรดกทางวัฒนธรรมแก่โลกด้วย

ถือเทียนธรรมคัมภีร์พระไตรปิฎก
คือพุทธสาวกผู้อาจหาญ
เผยแผ่พุทธธรรมสืบตำนาน
สืบสานพุทธศาสน์ประกาศไกล

หนึ่งหัวใจหยุดหายใจใช่สิ้นสุด
แสนพระธรรมทูตมิเคยหยุดความฝันใฝ่
ควันธูปดอกไม้จันทน์และผ้าไตร
จะสืบต่อหัวใจแห่งพระศาสดา

ประวัติความเป็นมาสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) และการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศรุ่นแรก

พระพุทธศาสนาได้เป็นที่สนใจของบุคคลในประเทศต่างๆ ทั้งฝ่ายตะวันตกและฝ่ายตะวันออกมากขึ้น นักเรียนไทยและข้าราชการไทยในต่างประเทศ ได้ถูกถามเรื่องพระพุทธศาสนาและเชิญให้ไปแสดงเรื่องพระพุทธศาสนาผู้สนใจ พระพุทธศาสนาได้ร่วมกันตั้งสมาคมหรือโครงการทางศาสนาขึ้นในประเทศต่างๆหลายแห่ง และบางแห่งก็ได้ติดต่อนิมนต์พระภิกษุ ออกไปก็มี นอกจากนี้ก็ได้มีพระภิกษุไทย เดินทางออกไปต่างประเทศเองโดยเฉพาะประเทศใกล้เคียง ได้มีพระภิกษุไทยเดินทางไปอยู่ประจำในที่ต่างๆ เป็นเวลานานมาแล้ว แต่ยังไม่มีระเบียบเข้มงวดต่อพระภิกษุ ผู้ที่จะเดินทางออกไปมากนัก ต่อมาเมื่อปรากฏว่า พระภิกษุผู้เดินทางออกไปมากขึ้น และปรากฏผลบางอย่าง แสดงว่าควรมีการควบคุม ทางคณะสงฆ์จึงได้วางระเบียบควบคุมรัดกุมขึ้น ดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พระสงฆ์ไทยเห็นว่านอกจากจะต้องมีการควบคุมการเดินทางของพระภิกษุดังกล่าวแล้ว ยังควรมีการเตรียมการฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้สามารถเดินทางออกไปประกาศพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ อีกด้วย

กรมการศาสนากระทรวงศึกษา ซึ่งมี พันเอกปิ่น มุทุกันต์ เป็นอธิบดี ได้ดำริว่าการที่รัฐบาลตั้งงบประมาณให้ทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ต่างประเทศ ที่เข้ามาศึกษาปริยัติธรรมในราชอาณาจักรนั้นก็ด้วยปรารถนาที่จะประกาศพุทธศาสนา และเกียรติคุณของชาติให้แผ่ไปนานาประเทศ หากได้แบ่งงบประมาณนั้นสักส่วนหนึ่ง มาทำการฝึกอบรมพระสงฆ์ไทยให้สามารถประกาศพระพุทธศาสนาในต่างประเทศก็จะเป็นการดี

อนึ่ง จากการที่รัฐบาลอนุมัติให้กรมการศาสนาจัดส่งพระธรรมทูตไปประกาศพระพุทธศาสนา ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นเหตุให้มีการสร้างวัดพระพุทธศาสนา คือวัดพุทธปทีปขึ้น ณ ประเทศอังกฤษ และได้มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๐๙ ดังกล่าวมาแล้วนั้น กรมการศาสนาเห็นว่าควรจักได้มีการจัดฝึกอบรมพระธรรมทูตสำหรับไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศเพื่อรับโครงการจัดตั้งวัดพระพุทธศาสนาในต่างประเทศดังกล่าวแล้ว ต่อมากรมการศาสนาจึงได้ดำเนินการขออนุมัติคณะรัฐมนตรีจัดตั้งโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ภายใต้การควบคุมดูแลของมหาเถรสมาคมขึ้น คณะรัฐมนตรีก็ได้อนุมัติในหลักการให้กรมการศาสนาดำเนินการได้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยให้มีคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมฯ คณะหนึ่ง ประกอบด้วยกรรมการทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีหน้าที่จัดการฝึกอบรมพระสงฆ์เป็นพระธรรมทูต เพื่อส่งไปปฏิบัติศาสนกิจประกาศพระศาสนาในต่างประเทศ ครั้น ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๐๙ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก องค์ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม จึงทรงมีพระบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

พระบัญชา

แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ด้วยเลขาธิการมหาเถรสมาคมได้เสนอให้มหาเถรสมาคมทราบ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๐๙ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ ว่า คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กรมการศาสนาดำเนินการฝึกอบรมพระธรรมทูต ซึ่งจะส่งไปประกาศพระศาสนาในต่างประเทศ ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล และมหาเถรสมาคมเห็นชอบที่จะแต่งตั้งพระสาสนโสภณ กรรมการมหาเถรสมาคม รับภาระเป็นประธานกรรมการ นั้น

บัดนี้ พระสาสนโสภณ ได้คัดเลือกพระเถระจากคณะสงฆ์กับคฤหัสถ์ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ และกรรมการมหาเถรสมาคมได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงขอประกาศนามคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ดังนี้

<u>กรรมการฝ่ายสงฆ์</u>

๑. พระสาสนโสภณ	(เจริญ สุวฑฺฒโน)	วัดบวรนิเวศวิหาร	ประธานกรรมการ
๒. สมเด็จพระมหาวีรวงศ์	(พิมพ์ ธมฺมธโร)	วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๓. พระราชชัยกวี	(เงื่อม อินฺทปญฺโญ)	วัดพระบรมธาตุไชยา	"
๔. พระราชสิทธิมุนี	(โชดก ญาณสิทฺธิ)	วัดมหาธาตุ	"
๕. พระปัญญานันทมุนี	(ปั่น ปญฺญานนฺโท)	วัดชลประทานรังสฤษดิ์	"
๖. พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน		วัดป่าบ้านตาด อุดรธานี	"
๗. เลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย			"
๘. เลขาธิการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย			"

<u>กรรมการฝ่ายคฤหัสถ์</u>

๑. ดร.ดิเรก ชัยนาม	กรรมการ
๒. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	"
๓. นายสัญญา ธรรมศักดิ์	"
๔. พันเอก ปิ่น มุทุกันต์	"
๕. นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	"
๖. พันโท ประสาร ทองภักดี	กรรมการและเลขานุการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๐๙

สำหรับที่ตั้งของสำนักฝึกอบรมธรรมทูตไปต่างประเทศนั้น กรรมการมหาเถรสมาคมอนุมัติให้ตั้งที่วัดบวรนิเวศวิหาร ทางวัดจึงได้กำหนดให้ตั้งที่ตำหนักล่าง อันเป็นตำหนักเดิมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวิชรญาณวโรรส และสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น เคยทรงพระอนุญาตให้ใช้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมของวัดบวรนิเวศวิหารมาสมัยหนึ่ง ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้นเมื่อ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) ก็ใช้ตำหนักล่างนี้เป็นที่ตั้งสำนักงานของมหามกุฏราชวิทยาลัยในยุคเริ่มแรก ส่วนโรงเรียนของมหามกุฎฯนั้น ตั้งอยู่ที่ตำหนักทรงพรตและหอสหจร ฉะนั้น จึงเห็นว่าตำหนักล่างเป็นสถานที่อันเหมาะที่จะตั้งเป็นสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ เพื่อฝึกอบรมพระภิกษุเป็นพระธรรมทูตไปประกาศพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพราะเป็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ผู้ทรงสถาปนาความรุ่งเรืองให้แก่การศึกษาและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาคือสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ทั้งเป็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชั้นสูงทางพระพุทธศาสนามาแต่อดีต

การฝึกอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศได้จัดขึ้นร่วมกันทั้งสองนิกายในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๙ – ๒๕๑๒ และได้หยุดลงด้วยเหตุปัจจัยจำเป็นบางประการ ในขณะเดียวกัน งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปต่างประเทศกลับมีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมกันจัดตั้งวัดขึ้นทั้งในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย อเมริกา และยุโรป ได้ขอพระธรรมทูตออกไปอยู่ประจำวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้นโดยลำดับ บทบาทของวัดนั้น ๆ จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีพระสงฆ์ที่มีคุณภาพหลาย ๆ ด้านไปอยู่ประจำเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ

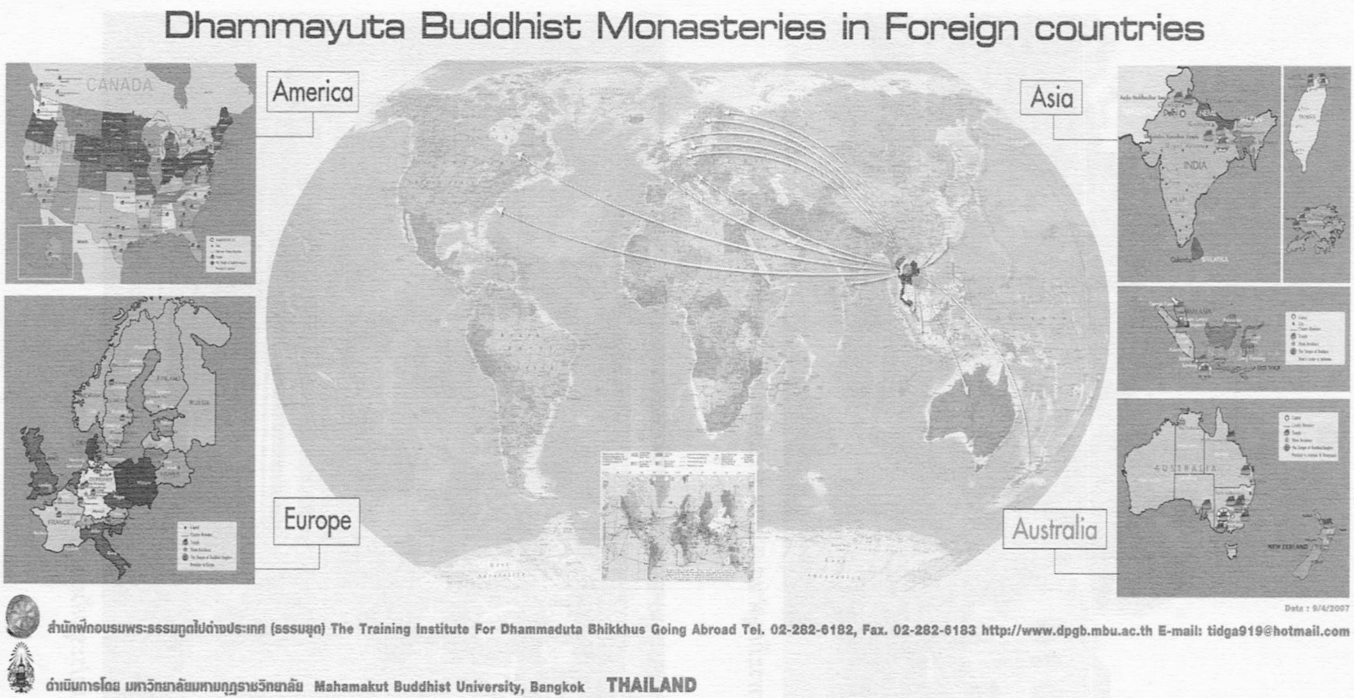
เมื่อพระสงฆ์ไทยไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างแดนมากขึ้น แต่ทว่าการจัดฝึกอบรมได้ชะงักลงไปแล้ว มหาเถรสมาคมภายใต้การสนับสนุนของกรมการศาสนา จึงให้มีการรื้อฟื้นโครงการนี้ขึ้นมาใหม่ มอบให้สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) กรรมการมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระสงฆ์มหานิกาย และสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนฺตาจาโร) กรรมการมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย พระมหาเถระทั้งสองได้มอบภาระงานนี้ แก่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยลำดับเป็นหน่วยงานดำเนินการ สำนักงานงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนาเดิม) สนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการ โครงการนี้ จึงเริ่มมีการฝึกอบรมเป็นรูปธรรมอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมฝึกอบรมไปแล้ว ๑๔ รุ่น ในส่วนของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย

มหากุฏราชวิทยาลัย ทำการฝึกอบรมไปแล้วจำนวน ๘๙๕ รูป

หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมครั้งนี้ มีทั้งภาควิชาการ ภาคจิตภาวนา และภาคนวกรรม ภาควิชาการมีรายวิชา ๑๔ วิชา เช่น พระไตรปิฎกสังเขป พุทธปรัชญา ศาสนาทั่วไป ธรรมนิเทศภาษาอังกฤษ เป็นต้น ส่วนภาคจิตภาวนานั้น ได้กำหนดให้ผู้เข้ารับการอบรมไปฝึกในสำนักกรรมฐานในต่างจังหวัดเป็นเวลา ๑๕ วัน โดยมีพระเถราจารย์ทางฝ่ายวิปัสสนากรรมฐานให้การฝึกฝนอบรมอย่างเข้มงวด

พระธรรมทูตที่สำเร็จการฝึกอบรมจากสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศนี้ ได้ไปปฏิบัติศาสนกิจประจำอยู่ ณ วัดไทยในประเทศต่างๆ ทั้ง ๔ ทวีป คือ ทวีปเอเชีย ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปยุโรปและทวีปออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ นับว่าการดำเนินงานของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศเท่าที่ได้ดำเนินการมาแล้ว บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์เป็นอันดีควรที่จักได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้น เพื่อผลอันดีแก่พระพุทธศาสนาและประเทศชาติสืบไป

ปัจจุบันนี้ งานพระธรรมทูตของคณะสงฆ์ได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับในประเทศต่างๆทั้ง ๔ ทวีป คือ ทวีปอเมริกาเหนือ ๕๖ วัด พระธรรมทูต ๒๒๐ รูป ทวีปยุโรป ๑๗ วัด พระธรรมทูต ๕๓ รูป ทวีปออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ๑๓ วัด พระธรรมทูต ๕๐ รูป ทวีปเอเชีย ๑๖ วัด พระธรรมทูต ๕๕ รูป

เส้นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสู่ทวีปและประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน

ถ่ายภาพร่วมกับพระภิกษุฝ่ายมหายาน ประเทศเวียตนาม

อีกมุมหนึ่งในงานประชุมสัมมนาฯ ประเทศเวียตนาม

ชีวิตนี้น้อยนัก

พระธรรมเทศนา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

พุทธศาสนาสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า **อปฺปกญฺจิทํ ชีวิตมาหุธีรา** – ปราชญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนักทุกชีวิต ไม่ว่าคนไม่ว่าสัตว์ มิได้มีเพียงเฉพาะชีวิตนี้ คือมิได้มีเพียงชีวิตในชาตินี้ชาติเดียว แต่ทุกชีวิตมีทั้งชีวิตในชาติอดีต ชีวิตในชาติปัจจุบัน และชีวิตในชาติอนาคต "ชีวิตนี้น้อยนัก" หมายถึงชีวิตในชาติปัจจุบันน้อยนัก สั้นนัก

ชีวิตคืออายุ ชีวิตในปัจจุบันชาติของแต่ละคนอย่างยืนนานก็เกินร้อยปีได้ไม่เท่าไหร่ ซึ่งก็ดูราวเป็นอายุที่ไม่ยืนมากนัก แม้ไม่นำไปเปรียบเทียบกับชีวิตที่ต้องผ่านมาแล้วในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วนนับปีไม่ได้ และชีวิตที่จะต้องเวียนวนเกิดตายต่อไปอีกในอนาคตที่จะนับชาติไม่ถ้วน นับปีไม่ได้อีกเช่นกัน

ที่ปราชญ์ท่านว่า "ชีวิตนี้น้อยนัก" นั้น ท่านมุ่งให้เปรียบเทียบกับชีวิตนี้กับชีวิตในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วน และชีวิตในอนาคตที่จะนับชาติไม่ถ้วนอีกเช่นกัน สำหรับผู้ไม่ยิ่งด้วยปัญญา ไม่สามารถพาตนพ้นทุกข์สิ้นเชิงได้

ทุกชีวิตก่อนแต่จะได้มาเป็นคนเป็นสัตว์อยู่ในปัจจุบันชาติต่างเป็นอะไรต่ออะไรมาแล้วมากมาย แยกออกไม่ได้ว่ามีกรรมดีกรรมชั่วอะไรบ้าง ทำกรรมใดก่อน ทำกรรมใดหลัง ทั้งกรรมดีกรรมชั่วที่ทำไว้ในชาติอดีตทั้งหลาย ย่อมมากมายเกินกว่าที่ได้มากระทำในชาตินี้ชีวิตนี้อย่างประมาณไม่ได้ และกรรมดีกรรมชั่วทั้งหลายเหล่านั้นย่อมให้ผลตรงตามเหตุทุกประการ แม้ว่าผลจะไม่อาจเกิดขึ้นพร้อมกันทุกสิ่งทุกอย่าง และไม่อาจเรียงลำดับตามเหตุที่ได้กระทำแล้วก็ตาม แต่ผลทั้งหลายย่อมเกิดแน่ แม้เหตุได้กระทำแล้ว

เมื่อมีเหตุย่อมมีผล เมื่อทำเหตุย่อมได้รับผล และผลย่อมตรงตามเหตุเสมอ ผู้ใดทำผู้นั้นจักเป็นผู้รับผล เที่ยงแท้แน่นอนเมื่อใดกำลังมีความสุข ไม่ว่าผู้กำลังมีความสุขนั้นจะเป็นเราหรือเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริง ว่าเหตุดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ ว่าทำเหตุดีหรือกรรมดีใดไว้ แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจ ว่าเหตุแห่งความสุขที่กำลังได้เสวยอยู่เป็นเหตุดีแน่ เห็นกรรมดีแน่ ผลดีเกิดแต่เหตุดีเท่านั้น ผลดีไม่มีเกิดแต่เหตุไม่ดีได้เลย

เมื่อใดที่กำลังมีความทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ว่าผู้กำลังมีความทุกข์ความเดือดร้อนนั้นจะเป็นเราหรือเป็นเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริง ว่าเหตุไม่ดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุไม่ดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ ว่าทำเหตุไม่ดีหรือกรรมไม่ดีใดไว้ แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจว่าเหตุแห่งความทุกข์ความเดือดร้อนที่กำลังได้เสวยอยู่ เป็นเหตุไม่ดีแน่ เป็นกรรมไม่ดีแน่ ผลไม่ดีเกิดเกิดแต่เหตุไม่ดีเท่านั้น ผลไม่ดีไม่มี

เกิดแต่เหตุดีได้เลย

เมื่อใดมีความคิดว่า เราทำดีไม่ได้ดี หรือเขาทำดีไม่ได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดไปจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำดีต้องได้ดีเสมอ ไม่มียกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้นเมื่อใดมีความคิดว่า เราทำไม่ดีแต่กลับได้ดี หรือเขาทำไม่ดีแต่กลับได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำไม่ดีต้องได้ไม่ดีเสมอ ไม่มียกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

ชีวิตในชาตินี้ชาติเดียวย่อมน้อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตในอดีตชาติ ซึ่งนับชาติหาถ้วนไม่ ดังนั้น กรรมคือการกระทำ ที่ทำในชีวิตนี้ชาตินี้ชาติเดียวจึงน้อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับกรรมหรือการกระทำที่ทำไว้แล้วในอดีตชาติ อันนับจำนวนชาติไม่ถ้วน

การเขียนหนังสือด้วยปากกาหรือดินสอลงบนกระดาษแผ่นเดียวนั้น เขียนลงครั้งแรกก็ย่อมอ่านออกง่าย อ่านเข้าใจได้ง่าย แต่ยิ่งเขียนทับเขียนซ้ำลงไปบนกระดาษแผ่นเดียวกันนั้น ตัวหนังสือย่อมจะทับกันยิ่งขึ้นทุกที การอ่านก็จะยิ่งอ่านยากขึ้นทุกทีจนถึงอ่านไม่ออกเลย ไม่เห็นเลยว่าเป็นตัวหนังสือ จะเห็นแต่รอยหมึกหรือรอยดินสอทับกันไปทับกันมาเป็นสีสันเท่านั้น ให้เพียงรู้เท่านั้นว่าได้มีการเขียนอะไรลงบนกระดาษแผ่นนั้น หาอ่านรู้เรื่องไม่และหาอาจรู้ได้ได้ ว่าเขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง นี้ฉันใด การทำกรรมหรือการทำดีทำชั่วก็ฉันนั้น ต่างได้ทำกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ทับถมกันมายิ่งกว่าตัวหนังสือที่อ่านไม่ออกหารู้ไม่ว่าได้เขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง ทำกรรมแบบใดไว้ก็ไม่รู้ ไม่เห็น แยกไม่ออกว่าทำกรรมใดก่อนทำกรรมใดหลัง ทำดีอะไรไว้บ้าง ทำไม่ดีอะไรไว้บ้าง มากน้อยหนักเบากว่ากันอย่างไร มาถึงชาตินี้ไม่รู้ด้วยกันทั้งสิ้น เป็นความซับซ้อนของกรรมที่แยกไม่ออก เช่นเดียวกับความซับซ้อนของตัวหนังสือที่เขียนทับกันไปทับกันมา

ความซับซ้อนของกรรมแตกต่างกับความซับซ้อนของตัวหนังสือ ตรงที่ตัวหนังสือเขียนทับกันมาก ๆ ย่อมไม่มีทางรู้ว่าเขียนเรื่องดีหรือเรื่องไม่ดีอย่างไร แต่กรรมนั้นแม้ทำซับซ้อนมากเพียงไร ก็มีทางรู้ว่าทำกรรมดีไว้มากน้อยเพียงไร หรือกรรมไม่ดีไว้มากน้อยเพียงไร โดยมีผลที่ปรากฏขึ้นของกรรมนั้นเองเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็น

ชีวิตหรือชาตินี้ของทุกคนมีชาติกำเนิดไม่เหมือนกัน เป็นคนไทยก็มี จีนก็มี แขกก็มี ฝรั่งก็มี มีชาติตระกูลไม่เสมอกัน ตระกูลสูงก็มี ตระกูลต่ำก็มี มีสติปัญญาไม่ทัดเทียมกัน ฉลาดหลักแหลมก็มี โง่เขลาเบาปัญญาก็มี มีฐานะต่างระดับกัน ร่ำรวยก็มี ยากจนก็มี ความแตกต่างห่างกันนานาประการ เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องชี้ให้ผู้เชื่อในกรรมและผลของกรรมเห็นความมีภพชาติในอดีตของแต่ละชีวิตในชาติปัจจุบัน เกิดมาต่างกันในชาตินี้เพราะทำกรรมไว้ต่างกันในชาติอดีต

ความแตกต่างของชีวิตที่สำคัญที่สุด ที่แสดงให้เห็นอำนาจที่ใหญ่ยิ่งที่สุดของกรรม

คือความได้ภพชาติของพรหมเทพ ความได้ภพชาติของมนุษย์ กับความได้ภพชาติของสัตว์ เทวดาอาจมาเป็นมนุษย์ได้ เป็นสัตว์ได้ มนุษย์อาจไปเปิดเทวดาได้ เป็นสัตว์ได้ และสัตว์ก็อาจไปเป็นเทวดาได้ เป็นมนุษย์ได้ ด้วยอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรมอันนำให้เกิด นี้เป็นความจริงที่แม้จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ความจริงนี้ก็ย่อมเป็นความจริงเสมอไป ไม่มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงให้ผิดไปจากความจริงได้ เชื่อหรือไม่เชื่อก็ควรกลัวอย่างหนึ่ง คือกลัวการไม่ได้กลับมาเกิดเป็นคน ไม่ได้ไปเกิดเป็นเทวดา

เทวดามาถือภพชาติเป็นมนุษย์เป็นที่ยอมเชื่อถือกันมากกว่าเทวดาจะไปเป็นอะไรอื่น จึงมีคำบอกเล่าหรือสันนิษฐานกันอยู่เสมอ ว่าผู้นั้นผู้นี้เป็นเทวดามาเกิด ทั้งนี้ก็โดยสันนิษฐานจากความปราณีตงดงามสูงส่งของผู้นั้นผู้นี้ บางรายก็มีพร้อมทุกประการ ทั้งชาติตระกูลที่สูง ฐานะที่ดี ผิวพรรณวรรณะที่งาม กิริยาวาจามารยาทที่สุภาพอ่อนโยนไพเราะสเรียบร้อย เฉลียวฉลาด บางผู้แม้ไม่พร้อมทุกประการดังกล่าว ก็ยังได้รับคำพรรณนาว่าเป็นเทวดา นางฟ้ามาเกิด เพราะผิวพรรณ มารยาทงดงาม อ่อนโยน นุ่มนวล นี้ก็คือการยอมรับอยู่ลึก ๆ ในใจของคนส่วนมาก ว่าเทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ เทวดามาเกิดปืนมนุษย์มีตัวอย่างสำคัญยิ่งที่พึงกล่าวถึงได้เป็นที่ยอมรับทั่วไป โดยเฉพาะในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย นั่นคือ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจากสวรรค์ชั้นดุสิตเสด็จลงโลกมนุษย์ประสูติเป็นพระสิทธัตถะราชกุมาร พระราชโอรสพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา

เรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่รู้จักกันกว้างขวาง คือ เรื่องของเทพธิดาเมขลา เทพธิดาองค์นี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์รักษามหาสมุทร มีหน้าที่คอยคุ้มครองช่วยเหลือมนุษย์ผู้ถือไตรสรณาคมน์ มีศีลสมบูรณ์ ปฏิบัติชอบต่อมารดาบิดา พราหมณ์โพธิสัตว์เดินทางไปเรือแตกกลางมหาสมุทร พยายามว่ายเข้าฝั่งอยู่ถึง ๗ วัน เทพธิดาเมขลาจึงแลเห็น ได้ไปแสดงตนต่อพระมหาสัตว์ทันที รับรองจะให้ทุกอย่างที่พระมหาสัตว์ปรารถนา และได้เนรมิตสิ่งที่พระมหาสัตว์ขอทุกอย่าง คือเรือทิพย์และแก้วแหวนเงินทอง พระมหาสัตว์พ้นจากมหาสมุทร ได้บำเพ็ญทานรักษาศีลจนตลอดชีวิต ครั้นสิ้นชีวิตแล้วได้ไปบังเกิดในเมืองสวรรค์ พระมหาสัตว์ครั้งนั้นต่อมาคือพระพุทธเจ้า เทพธิดาเมขลาต่อมาคือ พระอุบลวัณณาเถรี และผู้ดูแลช่วยเหลือพระมหาสัตว์ต่อมาคือพระอานนท์ นี้คือเทวดาถือภพชาติเป็นมนุษย์ได้ อย่างน้อยก็ตามความเชื่อถือ จึงมีการเล่าเรื่องเทพธิดาเมขลาดังกล่าว

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ และมนุษย์ก็เกิดเป็นเทวดาได้ ดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวันได้ทรงนำเรื่องในอดีตมาสาธกว่า เมื่อทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์หัวหน้าพ่อค้าเกวียน ได้ทรงซื้อสินค้าในนครพาราณสีบรรทุกเกวียนนำพ่อค้าจำนวนมากเดินทางไปในทางกันดาร เมื่อพบบ่อน้ำก็พากันขุดเพื่อให้มีน้ำดื่มได้พบรัตนะมากมายในบ่อนั้น พระโพธิสัตว์ทรงเตือนว่า ความโลภเป็นเหตุแห่งความพินาศ

แต่ไม่มีผู้เชื่อฟัง พวกพ่อค้ายังขุดบ่อต่อไปไม่หยุด หวังจะได้รัตนะมากขึ้น บ่อนั้นเป็นบ่อที่อยู่ของพญานาค เมื่อถูกทำลาย พญานาคก็โกรธใช้ลมจมูกเป่าพิษถูกพ่อค้าเสียชีวิตหมดทุกคน เหลือแต่พระโพธิสัตว์ที่มิได้ร่วมการขุดบ่อด้วย จึงได้รัตนะมากมายถึง ๗ เล่มเกวียน ท่านนำออกเป็นทาน และได้สมาทานศีล รักษาอุโบสถจนสิ้นชีวิต ได้ไปเกิดในสวรรค์ เป็นมนุษย์ผู้หนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นเทวดาได้

มนุษย์มีบุญกุศลและความดีพร้อมทั้งกายวาจาใจมากเพียงไร ก็จะเกิดเป็นเทวดาได้เพียงนั้น คือสามารถขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นสูงได้เมื่อละโลกนี้แล้ว มนุษย์เกิดเป็นเทวดาได้ และเกิดเป็นสัตว์ก็ได้ ในสมัยพุทธกาลชายผู้หนึ่งโกรธแค้นรำคาญสุนัขตัวหนึ่งที่ติดตามอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าทรงทราบก็ได้ตรัสแสดงให้รู้ว่า บิดาที่สิ้นไปแล้วนั้นมาเกิดเป็นสุนัข และได้ทรงให้พิสูจน์ โดยบอกให้สุนัขนำไปหาที่ซ่อนทรัพย์ ซึ่งไม่มีผู้ใดรู้นอกจากผู้เป็นบิดาของชายผู้นั้น และสุนัขก็พาไปขุดพบสมบัติที่ฝังไว้ก่อนสิ้นชีวิตได้

สัตว์ไปเกิดเป็นเทวดาได้คงจะมีเป็นอันมาก มีเรื่องต่างๆ ในพระพุทธศาสนาที่เล่ากันสืบมา คือในสมัยพุทธกาล มีสัตว์ได้ยินเสียงพระท่านสวดมนต์ก็ตั้งใจฟังโดยเคารพ ตายไปก็ได้ไปบังเกิดเป็นเทพในสวรรค์ ด้วยอานุภาพของการให้ความเคารพในพระธรรมของพระพุทธเจ้า

สัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้ นี้ต้องเป็นที่เชื่อถืออยู่ลึกๆ ในจิตสำนึก จึงแม้เมื่อพบมนุษย์บางคนบางพวกก็ได้มีการแสดงความรู้สึกจริงใจออกมาต่างๆ กัน เช่น ลิงมาเกิดแท้ๆ สัตว์นรกมาเกิดแน่ๆ สทั้งนี้ก็เห็นจากหน้าตาท่าทางบ้าง กิริยามารยาท นิสัยใจคอความประพฤติบ้าง ซึ่งโดยมากผู้ที่พบเห็นด้วยกันก็จะมีความรู้สึกตรงกันดังกล่าว เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความเชื่อนั่นเอง ว่าสัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้ หรือมนุษย์เกิดมาจากสัตว์ได้

สมัยพุทธกาลมีเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งมีจิตหวงห่วงผ้าสบงจีวรที่เพิ่งได้มาใหม่ซักตากไว้บนราว มรณภาพไปขณะผ้านั้นยังไม่แห้ง จิตที่ผูกพันในผ้าสบงจีวรนั้นทำให้ไปเกิดเป็นตัวเล็นเล็กๆ เกาะติดอยู่กับผ้า พระภิกษุอีกรูปหนึ่งเห็นผ้าสบงจีวรนั้นไม่มีเจ้าของแล้วก็จะนำไปใช้ พระพุทธเจ้าทรงทราบได้ทรงมีพระพุทธดำรัสห้าม ตรัสให้รอ เพราะพระภิกษุรูปนั้น จะสิ้นภพชาติของการเป็นเล็นในเวลาไม่กี่วัน ถ้านำสบงจีวรนั้นไปในขณะที่ยังเป็นเล็นอยู่ ก็จะโกรธแค้น จะไม่ได้เสวยผลแห่งกุศลกรรมที่ได้ประกอบกระทำไว้เป็นอันมาก นี้เป็นเรื่องหนึ่งที่ทรงรับรองว่าอำนาจจิตจะทำให้มนุษย์ไปเป็นสัตว์ได้

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ มนุษย์ไปเกิดเป็นเทวดาได้ เทวดามาเกิดเป็นสัตว์ได้ สัตว์เกิดเป็นเทวดาได้ มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ได้ และสัตว์ก็กลับเกิดเป็นมนุษย์ได้ อำนาจอันยิ่งใหญ่ของกรรมเท่านั้นที่ตกแต่งชีวิตให้เป็นไปได้อย่างไม่น่าเชื่อถึงเพียงนี้ กรรมจึงน่ากลัวจริงๆ น่าหนีให้พ้นอำนาจกรรมจริงๆ ทั้งกรรมในอดีตและกรรมในปัจจุบัน

กรรมอันเป็นเหตุนำให้เกิด คือชนกกรรม เป็นกรรมสุดท้ายก่อนชีวิตจะขาดจากภพภูมินี้ กรรมสุดท้ายหรือเรื่องสุดท้ายที่จิตผูกพันคิดถึงอยู่ คือ ชนกกรรมอันนำไปเกิด นึกถึงความดีที่เป็นบุญเป็นกุศลในขณะก่อนจะดับจิต จิตก็จะไปสู่สุคติ นำกายไปสุคติด้วย นึกถึงความไม่ดีที่เป็นบาป เป็นอกุศลในขณะก่อนจะดับจิต จิตก็จะไปสู่ทุคติ นำกายไปทุคติด้วยจิตที่ใกล้จะแต่ดับนั้นปกติเป็นจิตที่อ่อนมาก ไม่มีกำลังที่จะต้านทานใดๆ ทั้งนั้น คุ้นเคยกับความรู้สึกใดเกี่ยวกับเรื่องใด ความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้นก็จะเข้าครอบงำจิต มีอำนาจเหนือจิต ทำให้จิตเมื่อใกล้ดับผูกพันอยู่กับความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้น เมื่อจิตดับคือจากร่าง ก็จากไปพร้อมกับความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้น นำไปก่อเกิดกายที่ควรแก่สภาพจิตทุกประการ

ผู้ที่หวงสมบัติ กลัวจะมีผู้มานำไป ก่อนจะดับจิต มีใจผูกเฝ้าสมบัติอย่างหวงแหน เมื่อดับจิตไปก็เคยมีไปเกิดเป็นงู เฝ้าอยู่ที่สมบัตินั้น ผู้ใดเข้าไปใกล้ก็จะแสดงตัวให้เป็นเป็นงูใหญ่ เช่นที่เล่ากันถึงเรื่องที่เกิดขึ้นไม่นานมานี้ ว่าข้าราชการผู้หนึ่งมีพระพุทธรูปที่หวงมากอยู่องค์หนึ่ง เมื่อละโลกนี้ไป สหายไปเยี่ยมศพได้ขอดูพระองค์นั้น ขณะกำลังดูอยู่ ก็มีงูตัวหนึ่งมาจากไหนไม่ปรากฏ มาแผ่แม่เบี้ยอยู่ใกล้ๆ ผู้มาขอดูไหวทันเข้าใจทันทีว่าเจ้าของได้เฝ้าพระอยู่ด้วยความหวงแหน จึงพูดกับงูดังๆ ว่าไม่ได้คิดจะนำพระไปไหน เพียงมาขอดูเท่านั้น อย่าเป็นห่วง เพียงเท่านั้นงูก็เลื้อยห่างหายไป นี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงเมื่อไม่นานมานี้ ที่เชื่อกันว่าผู้ที่หวงสมบัติมากๆ ตายไปขณะที่จิตผูกพันเช่นนั้น ต้องไปเกิดเป็นงู ต้องเฝ้าสมบัติ ไม่ได้ไปเสวยผลของกรรมดีใดๆ ที่ได้กระทำไว้ จนกว่าใจจะปล่อยวาง ละความยึดถือความหวงแหนสมบัตินั้นๆ

ด้วยผู้ใหญ่ผู้มีสัมมาทิฐิสัมมาปัญญาแต่ไหนแต่ไรมา ท่านเชื่อในเรื่องอำนาจความยึดมั่นของจิต ท่านจึงสอนลูกหลานไว้ว่าก่อนจะหลับไปให้ภาวนาพุทโธ นึกถึงพระพุทธเจ้า และให้ตั้งใจปรารถนาว่า เมื่อจากโลกนี้ไปเมื่อใดก็ตาม ขอให้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ทันที ให้ได้พบพระพุทธศาสนา ท่านสอนกันให้ตั้งใจเช่นนี้ก่อนจะหลับไป และท่านสอนว่า ถ้าการหลับครั้งนั้นจะไม่ได้กลับมาตื่นอีก ก็จะได้ไปดี เป็นไปดังแรงปรารถนา การได้เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานั้นเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต ผู้มีสัมมาทิฐิจึงตั้งจิตปรารถนาอย่างจริงจัง

ผู้อธิษฐานจิตปรารถนากลับมาเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานั้น คือผู้รับรองความ สำคัญของชีวิตนี้ แม้จะน้อยนัก ว่าชีวิตนี้เท่านั้นที่จะนำไปสู่ความสวัสดีมีสุขได้อย่างแท้จริง เพราะชีวิตนี้เท่านั้นที่พร้อมสำหรับบำเพ็ญบุญกุศลทุกประการ จะทำดีเพียงไรก็ทำได้ในชีวิตนี้ ทำดีสูงสุดจนเกิดผลสูงสูง คือการปฏิบัติได้สำเร็จมรรคผลนิพพาน พ้นทุกข์สิ้นเชิง ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ก็ทำได้ในชีวิตนี้ หรือทำดีเพียงเพื่อได้ถึงสวรรค์พ้นนรก ก็ทำได้ในชีวิตนี้ การตั้งจิตอธิษฐานไม่ให้หลงไปภพภูมิอื่นหลังละโลก

นี้ไปแล้ว แต่ให้กลับมาสู่ภพภูมิของมนุษย์โดยเร็ว ได้พบพระพุทธศาสนา จึงเป็นความถูกต้อง พึงทำอย่างยิ่ง

แม้ไม่ต้องการมีความทุกข์ในภพชาติข้างหน้า ก็ต้องทำใจให้ไม่มีความทุกข์ตั้งแต่ในภพชาติปัจจุบันนี้ ไม่ปรารถนาเป็นอะไร ไม่ปรารถนาเป็นอย่างไร ในชาติหน้า ก็ต้องทำใจคือทำใจไม่ให้เกาะเกี่ยวข้องอยู่กับอะไรนั้นกับอย่างนั้น สตั้งแต่ในปัจจุบันชาติ จึงจะสมปรารถนา ไม่เช่นนั้นก็จะสมปรารถนาไม่ได้

การจะทำใจให้เป็นสุขปราศจากทุกข์ แม้พอสมควรขณะใกล้ดับจิต คือการเลือกชีวิตในภพชาติใหม่ให้มีความสุข ปราศจากความทุกข์ได้พอสมควร แต่การจะสามารถทำใจให้เป็นเช่นไรในเวลาใกล้จะดับจิตนั้น ก็มิใช่จะทำได้ทันทีโดยมิได้มีความคุ้นเคยกับความรู้สึกเช่นนั้นมาก่อน ความคุ้นเคยกับความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง คือมีความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอๆ หรือบ่อยๆ เนืองๆ เช่นการท่องพุทโธไว้ในใจเสมอ นั่นคือความคุ้นเคยกับ "พุทโธ"

ความคุ้นเคยกับบุคคลใดที่เคยให้ความเมตตาอุปการะช่วยเหลือ จะทำให้ใจนึกถึงบุคคลนั้นโดยอัตโนมัติเมื่อถึงคราวคับขัน ความคุ้นเคยกับความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งก็เช่นกัน อบรมไว้คุ้นเคยกับความรู้สึกใด เช่นคุ้นเคยกับอารมณ์มีพระพุทโธ หรือคุ้นเคยกับการท่องพุทโธ เมื่อถึงเวลาคับขัน ใจจะไม่ไปยึดมั่นเกาะเกี่ยวกับอะไรที่ไม่คุ้นเคย แต่จะไปเกาะอยู่กับพระพุทโธที่เป็นยอดของสิริมงคลทั้งปวง ย่อมได้รับสิริมงคลนั้นอันจักนำให้พ้นพาลภัยใหญ่น้อย ความคุ้นเคยกับสิ่งที่ดีมีมงคลจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

ทุกคนผ่านชีวิตในอดีตชาติมาแล้วเป็นอันมาก นับภพชาติไม่ถ้วน มีความคุ้นเคยกับเรื่องราวกับอารมณ์ต่างๆ มาแล้วมากมาย คุ้นเคยกับเรื่องราวหรืออารมณ์ใดมาก ใจยึดมั่นผูกพันข้องติดอยู่กับเรื่องใดอารมณ์ใดมากมาแต่อดีต ผลของความยึดมั่นถือมั่นผูกพันนั้นจะนำมาสู่ภพปัจจุบัน ดูภพชาติของตนในปัจจุบัน ก็พอจะเข้าใจว่า อดีตนั้นตนผูกพันกับเรื่องใดอารมณ์ใดมามาก ดีหรือว่าไม่ดี

ผู้ที่มีใจผูกผันอยู่กับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทำทานการกุศลมามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะสมบูรณ์พูนสุขด้วยทรัพย์สินเงินทอง ผู้ที่มีใจผูกพันกับการเอื้ออาทรดูแลรักษาให้ข้าวปลาอาหาร ยารักษาไข้ และเงินทองเพื่อผู้เจ็บไข้ได้ป่วยมามากในอดีตชาติ ไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายผู้อื่นสัตว์อื่น ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะสมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มีพลานามัยดีอันนับเป็นลาภอย่างยิ่ง

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการระวังรักษากายวาจาใจของตนให้สุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมยกย่อง ไม่ล่วงเกิดดูหมิ่น ผูกพันเช่นนี้มามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้อยู่ในตระกูลสูง อันผู้อยู่ในตระกูลสูงย่อมเป็นผุ้ได้รับความอ่อนน้อมยกย่อง ไม่ถูกล่วงเกินดูหมิ่นเป็นไปเช่นเดียวกับที่ตนเองได้ปฏิบัติไว้ต่อผู้อื่น

เป็นอันมากในอดีตชาติ ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการช่วยประคับประคอง รักษาชีวิตผู้อื่นสัตว์อื่นมามากในอดีตชาติ ไม่เบียดเบียนตัดรอนทำลายชีวิตอื่น ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีอายุยืน ไม่ถูกตัดรอนเบียดเบียนทำลายด้วยเหตุใดทั้งสิ้น ไม่ให้ต้องเป็นผู้มีชีวิตน้อยชีวิตสั้น

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการรักษากาย วาจา ใจ อยู่ในศีลบริสุทธิ์มามากในอดีตชาติ มีจิตใจผ่องใสไม่เศร้าหมอง ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือ ปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีผิวพรรณงดงาม หน้าตาผ่องใส เป็นที่เจริญตาเจริญใจผู้พบเห็นทั้งหลาย ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการปฏิบัติธรรมมามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด ศึกษาปฏิบัติธรรมเข้าใจง่าย เจริญดีในธรรม

ผู้ที่กำลังเสวยผลของกรรมดีในอดีตชาติต่างๆ กัน เช่นได้เกิดในตระกูลสูง หรือสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง หรือมีร่างกายแข็งแรงไม่ถูกเบียดเบียนด้วยโรคภัยไข้เจ็บ หรืออายุยืนหรือหน้าตาผิวพรรณงามผ่องใส หรือมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพึงน้อมใจเชื่อว่าเป็นผลแห่งกรรมดีที่ได้ประกอบกระทำไว้แล้วเป็นอันมากในอดีตชาติแน่นอน และแม้ปรารถนาจะเสวยผลดีแห่งกรรมดีนั้นสืบต่อไปในอนาคต ทั้งในอนาคตของปัจจุบันชาติและทั้งในอนาคตของภพชาติเบื้องหน้าที่พ้นจากภพชาติปัจจุบันไปแล้ว ก็พึงตั้งใจประกอบกรรมดีอันเป็นเหตุดี ต่อไปให้มั่นคงสม่ำเสมอ

ผลของกรรมดีที่ได้กระทำกันมา ที่เป็นความคุ้นเคยกันมา แม้จะสงวนรักษาไว้ให้สืบต่อกันนานแสนนานต่อไป ก็ต้องพยายามหนีผลของกรรมไม่ดี ที่ต้องได้กระทำมาแล้วทุกคนในอดีตชาติซึ่งมากมายนับภพชาติไม่ถ้วน และกรรมนั้นกำลังตามมา

ทุกคนกำลังมีผลของกรรมดีและกรรมไม่ดีติดตามมา เป็นผลของเหตุที่ได้ทำกันไว้ในอดีตชาติที่สลับซับซ้อนนับไม่ได้ ลองนึกถึงภาพของรถบรรทุกขนาดใหญ่กำลังแล่นไล่ทับเราอยู่ ขณะเดียวกันก็มีรถบรรทุกแก้วแหวนเงินทองคันใหญ่กำลังแล่นตามเพื่อจะยกแก้วแหวนเงินทองเหล่านั้นให้เราด้วย รถทั้งสองคันนั้นกำลังขับแซงกันอย่างรวดเร็ว ผลัดกันนำผลัดกันตาม นึกภาพนี้ แล้วก็นึกถึงตนเอง ว่ายังมีใจที่จะต้องการแก้วแหวนเงินทองหรือ ยังมีใจอยากได้อะไรอีกหรือ ในเมื่อรถล่าชีวิตกำลังขับตะบึงติดตามมาอย่างมุ่งมาดปรารถนาตัวเราเป็นเป้าหมาย

กรรมไม่ดีกำลังตามส่งผลแก่เราทุกคนแน่นอน เปรียบผลไม่ดีนั้นดังรถบรรทุกที่กำลังตะบึงไล่กวดเราอยู่จริงๆ ที่ยังไม่บดขยี้เราก็เพราะกรรมปัจจุบันของเราที่เรากำลังกระทำกันอยู่ อาจจะมีแรงพาเราหนีไปได้ทัน จะอย่างหวุดหวิดน่าเสียวไส้เพียงไรเราผู้ไม่มีตาพิเศษก็หารู้ไม่ กรรมดีเท่านั้นที่เป็นแรงพาเราวิ่งหนีกรรมไม่ดีที่กำลังส่งผลติดตามเราอยู่ในขณะนี้

เปรียบกรรมไม่ดีดั่งมือมารที่ใหญ่โตมโหฬารทรงพลังมากมาย มือนั้นกำลังเอื้อมมาจะตะปบเราเพื่อลากเข้าไปขยี้ให้แหลกเหลว หวุดหวิดจะจับปลายผมเราได้ไม่รู้กี่ครั้งกี่หน แต่เราก็ยังพ้นอยู่ได้เพราะความบังเอิญ คือ เพราะบังเอิญได้ทำกรรมดีไว้มากพอเป็นกำลังพาให้หลบหลีกพ้นมือมารไปได้ มีความสวัสดีอยู่ชั่วครั้งชั่วคราว แต่ใช่ว่ามือมารนั้นจะหยุดตามตะครุบเราก็หาไม่ กี่วันกี่เดือนกี่ปีกี่ภพกี่ชาติ มือมารจะติดตามตะครุบเราอย่างไม่ท้อแท้เหน็ดเหนื่อย คว้าผิดคว้าถูกก็จะตามคว้าไม่ลดละ ถ้าปรากฏเป็นภาพก็จะเป็นภาพที่น่ากลัวที่สุด

เด็กที่ยังไร้เดียงสา เพิ่งจะลืมตาเห็นโลก เคยถูกนำไปฆ่าด้วยความเข้าใจผิด ที่ปรากฏเป็นข่าวเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้มารดาผู้รักลูกเป็นชีวิตจิตใจแทบเป็นบ้าน ทำให้ผู้ที่นำไปฆ่าเพราะเข้าใจผิดต้องได้รับโทษหนัก ได้รับทั้งอาญาบ้านเมืองและทั้งด้วยความโกรธแค้นชิงชังของผู้คนมากมาย เรื่องนี้ชี้ชัดให้เห็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรม แม้ไม่นำกรรมมาร่วมพิจารณา ก็จะเข้าใจไม่ได้เลยว่าเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

เด็กคนหนึ่งถูกมุ่งทำลาย แต่เด็กคนนั้นกลับอยู่รอดปลอดภัย เด็กอีกคนหนึ่งเป็นที่ห่วงใยทะนุถนอมดังแก้วตาดวงใจ แต่กลับถูกทำลายตายไป ทั้งสองยังบริสุทธิ์ไร้เดียงสาเพิ่งมีเวลาเห็นโลกไม่กี่วัน มือของกรรมนำเด็กที่มิได้เป็นที่มุ่งร้ายในปัจจุบันไปสู่อำนาจแห่งกรรมในอดีต ซึ่งมิใช่เป็นกรรมของใครอื่น แต่เป็นกรรมของเด็กนั้นเอง ที่ต้องได้กระทำไว้แน่นอนในชาติใดชาติหนึ่งในอดีตที่พ้นความรู้เห็นของปุถุชนทั้งหลาย แต่หาได้พ้นความรู้เห็นของท่านผู้พ้นแล้วจากความเป็นปุถุชน

กรณีที่มีเด็กถูกฆ่าผิดตัวนั้น เด็กตายแล้ว พ้นแล้วจากความเข้าใจของคนทั้งหลายว่าเด็กนั้นไปได้สุขได้ทุกข์อยู่ในภพภูมิใด แต่เขาก็ได้เป็นอีกที่หนึ่งที่เตือนใจอย่างแรงให้กลัวกรรม เมื่อกรรมจะให้ผล คือเมื่ออกุศลกรรมตามทัน ก็ต้องกุศลกรรมที่ใหญ่ยิ่งกว่าเท่านั้นที่จะตัดรอนอกุศลกรรมได้ ช่วยให้สวัสดีไปได้ครั้งหนึ่งคราวหนึ่ง เรื่องเด็กคนหนึ่งถูกมุ่งร้ายให้ถึงตาย แต่เด็กอีกคนหนึ่งที่เป็นความรักสุดจิตใจของแม่พ่อกลับต้องตายแทน แม่คนหนึ่งที่เป็นฆาตรกรต้องรับอาญาแผ่นดิน มีชีวิตที่ทรมานในที่คุมขัง แม่คนหนึ่งที่ต้องเสียลูกรักเพียงชีวิต เพราะถูกเอาไปฆ่าผิดตัว ต้องเศร้าโศกสุดแสนไปนาน เด็กคนที่รอดตายอย่างอัศจรรย์ทั้งที่ตนนั้นถูกมุ่งร้ายคงเป็นที่รังเกียจของคนจำนวนไม่น้อยว่าเป็นเลือดเนื้อ เชื้อไขหญิงใจดำอำมหิต ดูผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องทั้งหมดถึง ๔ ชีวิต จะเห็นได้ชัดแจ้งว่ากรรมมีอำนาจใหญ่ยิ่งนักทุกชีวิตถูกอกุศลกรรมตามทันแน่แท้ และไม่มีกุศลกรรมความดีเพียงพอจะตัดรอนอกุศลกรรมได้ทันเวลา จึงประสบความทุกข์ เดือดร้อนแสนสาหัสไปตามเรื่อง

นี่ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ พึงรอบคอบพิจารณาด้วยปัญญาของผู้นับถือพระพุทธศาสนา ให้เห็นความน่ากลัวของกรรม ให้เห็นความน่าสลดสังเวชเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งต้องตกอยู่

ในอุ้งมือที่แรงร้ายแห่งกรรม และเราเองก็มีมือกรรมตามตะครุบอยู่เหมือนกัน ไม่อาจเห็นได้ด้วยตา ก็พึงใช้ปัญญาให้เห็นได้ด้วยใจ และพยายามหนีให้เต็มสติปัญญาความสามารถ อย่าให้ถึงวันที่น่าสยดสยองอย่างยิ่ง คือวันที่ต้องตกอยู่ในอุ้งมือที่แข็งแกร่งแห่งกรรมร้าย

ผู้ที่เกิดมาดีมีสุขสมบูรณ์ในภพชาตินี้ ก็มิใช่ว่าไม่มีมือแห่งอกุศลกรรมตามตะครุบอยู่ มีแน่ ทุกคนมีมือแห่งอกุศลกรรมตามตะครุบอยู่แน่ แต่ในขณะเดียวกันทุกคนก็มีมือแห่งกุศลกรรมเป็นผู้ช่วยอยู่ มือแห่งกุศลกรรมนั้นถ้าจะเปรียบให้เห็นง่าย ๆ ก็ต้องเปรียบกับเท้ามีมือผู้ร้ายติดตามตะครุบอยู่ จะหนีพ้นก็ต้องอาศัยเท้าพาวิ่งให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ นั่นก็คือต้องทำบุญทำกุศลคุณงามความดีให้มากที่สุด ให้เต็มสติปัญญาความสามารถเสมอ ความดีเท่านั้นจะช่วยให้พ้นมือแห่งกรรมร้าย แม้จะพ้นอย่างหวุดหวิดก็ต้องดีกว่าไม่พ้น

ทุกคนมีมือแห่งอกุศลกรรมที่น่ากลัวที่สุดตามตะครุบอยู่ ไม่มีใครไม่มี และมีกันคนละไม่น้อยด้วย เพราะทุกคนได้ผ่านภพชาติมาแล้วนับไม่ถ้วน ยาวนานหนักหนา ทำอะไรต่อมิอะไรกันมาเสียนักต่อนัก ทั้งกรรมดีกรรมชั่วสลับซับซ้อนกันอยู่ และลืมกันเสียสิ้นแล้ว ทั้งบางคนก็ยังไม่อยากจะเชื่อว่าได้เคยเกิดมาแล้วในอดีตชาติมากมายหลายชาติจนนับไม่ได้ จึงยิ่งไม่นึกเลยว่าได้เคยทำกรรมดีกรรมชั่วมาก่อนจะมาเกิดเป็นมนุษย์ในปัจจุบันชาตินี้ การไม่นึกนี้แหละจะทำให้ประมาท ไม่พยายามหนีผลแห่งกรรมไม่ดี เมื่อกรรมไม่ดีตามมาทันถึงตัวก็จะใช้อำนาจที่ร้ายแรงอย่างไม่เมตตาปราณีเลย

ก่อนจะมาเป็นเราแต่ละคนในภูมิมนุษย์นี้ ต่างก็ได้เป็นอะไรต่อมิอะไรมาแล้วมากมาย นับชนิดนับชาติไม่ได้ เป็นกันทั้งเทวดาสัตว์ใหญ่เล็ก รวมทั้งมนุษย์ชายหญิง คนดีคนจน คนสวยคนไม่สวย คนพิการคนไม่พิการ ขาวดำ ไทยจีน แขกฝรั่ง ต่างเคยมีเคยเป็นกันมาแล้วทั้งนั้น แม้เป็นผู้ระลึกชาติได้ก็จะสลดสังเวชยิ่งนัก และอาจจะสละละวางความโลภความโกรธความหลงได้เป็นอันมาก เห็นสุนัขขี้เรื้อนสักตัว แล้วลองนึกว่าครั้งหนึ่งเราก็เคยเป็นเช่นเดียวกัน เคยกระเซอะกระเซิงเที่ยวหาอาหารกิน ถูกคนตี ถูกสุนัขด้วยกันกัด ถูกใครทั้งหลายที่ได้มาประสบพบผ่านแสดงกิริยาวาจารังเกียจเกลียดชัง ไม่ยอมแม้แต่จะให้เข้าไปใกล้เพื่ออาศัยร่มเงากันแดดกันฝน ก้อนอิฐก้อนหินก็ถูกทุ่มขว้างใส่ให้ต้องถึงเลือดตกยางออก ตกใจกลัวภัยนานา แต่จะบอกกล่าวอ้อนวอนให้ผู้ใดเห็นใจก็ทำไม่ได้ อย่างมากก็เพียงเปล่งเสียงโหยหวนที่หามีผู้เข้าใจในความทุกข์ร้อนไม่ แม้นึกไปในอดีตเช่นนี้ สมมุติตัวเองว่าในภพชาติหนึ่งเป็นเช่นนี้ นึกให้จริงจังเช่นนี้ จะเกิดความกลัวกรรมเพราะย่อมได้ความเข้าใจว่า กรรมไม่ดีแน่แท้ที่ทำให้ชีวิตต้องเป็นเช่นนั้น

อย่าเป็นผู้ปฏิเสธเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมอย่างปราศจากเหตุผล คือ อย่าปฏิเสธดื้อ ๆ ว่าใครจะเคยเกิดเป็นอะไรมาก่อนก็ตาม ก็ไม่ใช่เรา เราไม่เคยเกิดเช่นนั้นแน่ คนจะเกิดมาแต่สัตว์ไม่ได้ สัตว์จะไปเกิดเป็นคนก็ไม่ได้ ไม่มีเหตุผล เป็นความเชื่อ

ที่ปราศจากเหตุผล เป็นคนสมัยใหม่แล้วจะเชื่ออย่างนั้นไม่ได้ เพื่อความไม่ประมาท จงอย่าปฏิเสธโดยไม่รู้จริงเช่นนี้ เพราะวันหนึ่งจะหนีไม่พ้นผลที่น่ากลัวนักของกรรม

เด็กบางคนวิ่งเล่นอยู่อย่างสนุกสนานในโรงเรียน อยู่ๆ ก็มีลูกปืนแล่นเข้าตัดชีวิตปลิดชีพจากโลกนี้ไปอย่างง่ายดาย เด็กตายไปแล้ว ไปเป็นสุขไปเป็นทุกข์ก็เรื่องหนึ่ง แต่มารดาบิดาผู้ต้องสูญเสียลูกไปปุบปับเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่พึงพิจารณาให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรมต้องเคยไปทำความทุกข์แสนสาหัสให้เกิดแก่ผู้ใดมาก่อนแล้วในอดีต จึงต้องมาได้รับความทุกข์แสนสาหัสจากผู้ที่ไม่รู้จักหน้าตา ผู้ที่ไม่ปรารถนาจะก่อทุกข์โทษภัยใดๆ เลย และทุกคนมีโอกาสที่จะประสบเหตุการณ์เช่นนั้น เป็นไปได้ที่อยู่ดีๆ จะต้องสูญเสียยิ่งใหญ่ เช่นมารดาบิดาที่เสียลูกไปอย่างไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ รู้ได้แน่นอนเพียงว่าเป็นผลของกรรมไม่ดี ที่ต้องได้กระทำไว้ในภพชาติใดชาติหนึ่งแน่นอน

พระสำคัญองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นพระดีพระสำคัญยิ่ง คือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม มีเรื่องเล่าถึงท่านว่า ครั้งหนึ่งพระในวัดของท่านตีเพื่อนพระด้วยกันจนหัวแตก ท่านชำระความด้วยการพระที่เป็นเจ้าทุกข์ว่าเป็นฝ่ายผิด เพราะเป็นผู้ทำเขาก่อน เมื่อเป็นที่พิศวงสงสัยที่ท่านตัดสินเช่นนั้น ท่านก็อธิบายว่าพระองค์ที่ถูกตีหัวแตกในชาตินี้ต้องได้ตีพระอีกองค์มาก่อน ไม่ในชาติใดก็ชาติหนึ่ง ถ้าจะให้รับโทษที่ทำในชาตินี้ก็จะไม่สิ้นสุดเวรกรรมต่อกัน ถ้าไม่ถือโทษความผิดในชาตินี้ก็จะเป็นอันเลิกแล้วต่อกัน ท่านได้ถามความสมัครใจของพระองค์ที่ถูกตีหัวแตกว่าต้องการอย่างไร พระองค์นั้นก็ยินดียกโทษ ไม่เอาความ เป็นอันเลิกแล้วต่อกัน ท่านว่าจะได้ไม่มีการจองเวรกันต่อไป เรื่องนี้สมเด็จพระพุฒาจารย์ท่านสอนเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ให้เห็นว่าเมื่อทำกรรมใดแล้วจักต้องได้รับผลตอบแทนแน่ แม้ข้ามภพข้ามชาติ ทำกรรมใดจักได้รับผลนั้น ผู้ใดทำผู้นั้นจักได้รับ ไม่ช้าก็เร็วจะต้องได้รับและจะไม่จบสิ้นแม้ไม่มีการเลิกผูกเวร แต่ถ้าเลิกผูกเวรก็จะจบสิ้นเพียงนั้น การให้อภัยด้วยใจจริงในความผิดของผู้อื่นที่ทำต่อตนจึงเป็นความสำคัญเป็นสิ่งที่ควรอบรมให้ยิ่ง

คนระลึกชาติได้ทุกวันนี้ยังมีอยู่ บางคนก็ระลึกได้ตั้งแต่อายุยังน้อย พอพูดได้ก็บอกได้เป็นเรื่องเป็นราว ขอให้ไปหาแม่เก่าพ่อเก่า ที่บ้านนั้นบ้านนี้ บางคนเห็นรูปใครบางคนก็สนใจมากมายถามชื่อ และบางรายก็บอกเล่าเรื่องอดีต เคยใกล้ชิดกับผู้นั้นผู้นี้เคยเป็นทหารไปร่วมรบในอดีตการนานไกล ที่น่าอัศจรรย์ก็คือที่เด็กชายเล็กๆ บางคนเล่าว่าเคยเป็นทหารร่วมรบด้วยกันกับสมเด็จพระบุรพบรมกษัตริยาธิราชเจ้าบางองค์ ทั้งที่เขายังเป็นเด็กชายไร้เดียงสา เขายังไม่ทันจะรู้ว่าพระมหากษัตริย์ของเขาพระองค์นั้นทรงเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่ และเขาก็ยังบริสุทธิ์เกิดกว่าจะคิดแต่งเรื่องราวขึ้นหลอกลวงเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ได้ฟังเขาพูดอย่างเด็กทารกไร้เดียงสาจึงยอมรับว่า เขากำลังระลึกได้ถึงในอดีตชาติของเขา นี่

เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงความมีภพชาติในอดีตของคนทั้งหลายสัตว์ทั้งหลายในปัจจุบันชาติ

ท่านพระอาจารย์สำคัญองค์หนึ่งที่เป็นพระปฏิบัติ ท่านเดินป่าอยู่เป็นประจำในชีวิตของท่าน โดยเพื่อนปฏิบัติธรรมร่วมทางไปด้วยบ้างเป็นครั้งคราว เป็นที่รู้กันดีว่าเมื่อพบช้างในระหว่างทาง ท่านพระอาจารย์พระองค์นั้นก็จะต้องเป็นผู้นำเจรจาปราศรัยกับช้าง ท่านจะพูดจากับช้างใหญ่ด้วยภาษามนุษย์ และท่านจะใช้วาจาไพเราะอ่อนโยนยิ่งนัก เป็นที่เจริญหูเจริญใจ ช้างก็ฟังท่านโดยดี เมื่อท่านขอให้หลีกก็จะหลีก ขอให้หลบก็จะหลบ ขอให้ไปให้พ้นก็จะไปจนพ้น

ท่านทำได้เช่นนี้โดยที่องค์อื่นทำไม่ได้เพราะอะไร น่าจะตั้งปัญหานี้ขึ้น และผู้ไม่ปฏิเสธว่าผู้อยู่ในปัจจุบันชาตินั้นมีอดีตชาติ ย่อมจะยอมคิดว่า ท่านพระอาจารย์องค์นั้นคงจะมีอะไรเกี่ยวข้องกับช้างมาแล้วในอดีตชาติ และจะต้องเกี่ยวข้องอย่างสำคัญด้วย ในชาตินี้ท่านจึงสามารถพูดจากับช้างได้รู้เรื่อง และช้างก็ยินดีอ่อนให้กับท่านอย่างน่าอัศจรรย์นัก

เมื่อคิดเช่นนี้ก็น่าจะคิดต่อไปได้ว่าจากช้างก็มาเป็นมนุษย์ได้ สำหรับผู้มีญาณหยั่งรู้ไปในอดีตย่อมรู้ได ว่าท่านพระอาจารย์องค์นั้นอาจจะเคยเกิดเป็นช้างสำคัญก่อนจะมาเป็นมนุษย์ในภพชาตินี้ก็เป็นได้ และก็เป็นได้อีกเช่นกันที่ท่านอาจจะเกิดเป็นช้างอยู่หลายภพหลายชาติในบรรดาภพชาติที่นับไม่ถ้วนของท่านในอดีต

เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ในภพชาตินี้ และสามารถมีญาณหยั่งรู้ภพชาติในอดีตของตนที่เป็นสัตว์ เช่น ท่านพระอาจารย์องค์สำคัญที่ท่านเล่าไว้ว่าเคยเกิดเป็นไก่ ย่อมรู้ชัดถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นคนกับเป็นสัตว์ ย่อมได้ความสลดสังเวชและย่อมได้ความหวาดกลัวความต้องเวียนว่ายตายเกิดเป็นที่สุด เพราะได้รู้ชัดด้วยตนเองแล้ว ว่าการพลาดพลั้งทำกรรมไม่ดีไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ คือการนำไปสู่ทุคติต่างๆ อันไม่เป็นที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง อันจะก่อให้เกิดความทุกข์ร้อนนานาประการ

การที่อยู่ดี ๆ ก็ถูกจี้ถูกปล้นจนถึงชีวิต เป็นการต้องตายจากผู้เป็นที่รักสิ่งที่เป็นที่รักอย่างไม่รู้ตัว อย่างไม่อาจขอความช่วยเหลือจากผู้ใดได้ ผู้นับถือพระพุทธศาสนารู้ว่านั่นเป็นผลของกรรมที่ต้องได้กระทำไว้แล้วในภพชาติใดภพชาติหนึ่ง ซึ่งปุถุชนคนไม่มีญาณพิเศษทั้งหลายหาอาจรู้ชัดไม่ ว่าได้มีการทำกรรมอันเป็นอกุศลเหตุนั้นตั้งแต่เมื่อใด และจะส่งผลเมื่อใด แต่ผู้ปฏิบัติธรรมจนสามารถมีความรู้พิเศษจะรู้ได้ และบางทีก็ได้แสดงให้รู้ล่วงหน้าเช่นที่พระอาจารย์สำคัญองค์หนึ่ง ท่านได้ปรารภให้ได้ยินกันเนืองๆ ว่าในอดีตท่านเคยขับเกวียนทับเด็กตาย โดยจงใจเจตนา ดังนั้นท่านจะต้องได้รับผลของกรรมนั้น คือจะต้องถูกรถทับจนเสียชีวิตแน่ในภพชาตินี้ ท่านปรารภอยู่นานปี และแล้ววันหนึ่งท่านก็เตรียมตัวออกเดินทางจากวัด เมื่อถูกทักท้วงว่ารุ่งขึ้นจึงจะถึงวันที่ท่านได้รับอาราธนาไปในการทำบุญที่บ้านหนึ่ง ท่านก็ตอบง่ายๆ ตรงไปตรงมา ว่าถึงเวลาวันนั้นแหละถูกแล้ว ไม่มีผู้เข้าใจความหมายของท่าน

และในวันนั้นเอง เมื่อออกไปพ้นวัดเพียงไม่นาน รถที่ท่านนั่งไปก็คว่ำ ทับร่างท่านมรณภาพทันที ท่านมรณภาพองค์เดียว คนอื่นทุกคนปลอดภัย หลังจากนั้นไม่กี่วันได้มีการทำศพท่าน ปรากฏว่าอัฐิของท่านที่ยังไม่ทันเย็นสนิทได้กลายเป็นมณีสีสวยงามต่างๆ กัน ที่รู้จักกันดีในบรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลายว่า นั่นคือพระธาตุ นั่นคือเครื่องหมายแสดงความไกลกิเลสสิ้นเชิงแล้ว พระอาจารย์องค์นี้ท่านไม่เพียงแสดงให้เห็นอำนาจของกรรม ที่ผู้ใดได้ทำแล้วจักต้องได้รับผล แม้จะปฏิบัติธรรมสูงสุดก็ยังหนีไม่พ้น ท่านยังแสดงให้เข้าใจด้วยว่าทุกชีวิตผ่านภพชาติในอดีตมาแล้ว จะต้องผ่านมามากมายด้วยกันทั้งนั้น

เป็นที่เห็นกันอยู่ ว่าทุกคนมีชีวิตที่มิได้ราบรื่นเสมอไป ไม่มีสุขตลอดชีวิต ไม่มีทุกข์ตลอดชีวิต ไม่พบแต่สิ่งดีงามตลอดชีวิต ไม่พบแต่สิ่งชั่วร้ายตลอดชีวิต แต่ละคนพบอะไรๆ ทั้งดีทั้งร้าย หนักบ้างเบาบ้าง โดยที่บางทีก็ไม่เป็นที่เข้าใจว่าทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น เช่นบางคนเกิดในครอบครัวที่ต่ำต้อยลำบากยากจน พอเกิดได้ไม่นาน เงินทองจำนวนมากก็เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นลาภลอยของมารดาบิดาบ้าง เป็นความได้ช่องได้โอกาสทำธุรกิจการงานบ้าง ใครๆ ก็จะต้องพูดกันว่าลูกที่เกิดใหม่นั้นเป็นผู้มีบุญ ทำให้มารดาบิดามั่งมีศรีสุข ถ้าไม่คิดให้ดี ก็เหมือนจะเป็นการพูดไปเรื่อยๆ ไม่มีมูลความจริง และทั้งผู้พูดผู้ฟังก็มักจะไม่ใส่ใจพิจารณาให้ได้ความรู้สึกลึกซึ้งจริงจัง แต่ถ้าพิจารณากันให้จริงด้วยคำนึงถึงเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ก็น่าจะเชื่อได้ว่าเด็กที่ที่เกิดใหม่นั้นเป็นผู้มีบุญมาเกิด ผู้มีบุญคือผู้ที่ทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดีไว้มากในอดีตชาติ อันความเกิดขึ้นของผู้มีบุญนั้น ย่อมเกิดขึ้นพร้อมกับมีบุญห้อมล้อมรักษา แม้ชนกกรรมนำให้เกิดจะนำให้เกิดลำบาก แต่เมื่อบุญที่ทำไว้มากกว่า กรรมไม่ดีที่นำให้ลำบากก็จะต้องถูกตัดรอนด้วยอำนาจของกุศลกรรม คือบุญอันยิ่งใหญ่กว่า คือเกิดมามารดาบิดายากจน มือแห่งบุญก็จะต้องเอื้อมมาโอบอุ้ม ให้พ้นจากความลำบากยากจน ให้มั่งมีศรีสุข ควรแก่บุญที่ได้ทำไว้

ผู้ที่เกิดในที่ลำบากยากจน แต่เมื่อมีบุญเก่าได้กระทำไว้มากมายเพียงพอ มือแห่งบุญก็จะเอื้อมมาโอบอุ้มให้พ้นจากความยากลำบากได้อย่างรวดเร็ว พ้นจากความยากจนดังปาฏิหาริย์ มีตัวอย่างให้เห็นอยู่ เด็กบางคนทำบุญทำกุศลไว้ดี แต่ชนกกรรมนำให้เกิดกับมารดาบิดายากแค้นแสนสาหัส พอเกิดมารดาบิดาก็หาทางช่วยให้ลูกพ้นความเดือดร้อน นำไปวางไว้หน้าบ้านผู้มั่งมีศรีสุขที่รู้กันว่าเป็นผู้มีเมตตา แล้วเด็กนั้นก็ได้เป็นสุขอยู่ในความโอบอุ้มของมือแห่งบุญ ควรแก่บุญที่เขาได้กระทำไว้

แต่เด็กบางคนเกิดในที่ต่ำต้อยยากไร้ และเป็นผู้ที่มิได้ทำบุญทำกุศลมาในอดีตชาติเพียงพอ ย่อมไม่มีมือแห่งบุญมาโอบอุ้มเขาให้พ้นความลำบากยากจน แม้เมื่อมารดาบิดาจะพยายามเสี่ยงนำเขาไปวางไว้ในที่ที่หวังว่าจะมีผู้ดีมีเงินมานำไปอุปการะเลี้ยงดู ความไม่มีบุญทำไว้ก่อน ทำให้ไม่เป็นไปดังความปรารถนาของผู้เป็นมารดาบิดา เขาอาจจะถูกทิ้งอยู่

ตรงที่ที่ถูกนำไปวางและสิ้นชีวิตไป ณ ที่นั้น อย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย อาจจะทรมานด้วยความหนาวความร้อนความหิว โดยหาผู้ช่วยเหลือไม่ได้ และผู้เป็นมารดาก็อาจจะถูกจับได้รับโทษทางอาญา นั่นก็เป็นเรื่องอำนาจอันยิ่งใหญ่นักของกรรมอย่างแท้จริง

อดีตชาติของทุกคนมีมากมายนัก จึงได้ทำกรรมกันไว้มากมายนัก กุศลกรรมบ้าง อกุศลกรรมบ้าง ชีวิตในปัจจุบันจึงมีดีบ้างไม่ดีบ้าง สุขบ้างทุกข์บ้าง คนมั่งมีเป็นมหาเศรษฐีก็ด้วยอำนาจของกุศลกรรมคือการบริจาคช่วยเหลือเจือจุนผู้อื่น ที่ได้กระทำไว้ในอดีตชาติ เมื่ออกุศลกรรมคือการคนโกงเบียดเบียนทรัพย์สินให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนที่ได้กระทำไว้ในอดีตชาติตามมาส่งผลและเมื่อเป็นผลที่แรงกว่ามีกำลังกว่ากุศลกรรมที่กำลังเสวยผลอยู่ อกุศลกรรมก็จะตัดรอนกุศลกรรม ส่งผลไม่ดีของอกุศลกรรมให้เกิดแทน ความมั่งมีก็จะกลับเป็นความไม่มีเงินทองของมีค่าก็จะสูญหายหมดไป อกุศลกรรมแรงมากก็จะสามารถทำให้มหาเศรษฐีสิ้นเนื้อประดาตัวได้ กำลังเป็นสุขก็จะกลับเป็นทุกข์เดือดร้อน อำนาจของกรรมเป็นเช่นนี้จริง

ผู้มีปัญญาจึงกลัวกรรมยิ่งกว่ากลัวอะไรอื่น กลัวเพราะรู้ว่า เมื่อทำกรรมไม่ดีไว้แล้วต้องได้รับผลไม่ดี และเมื่อถึงเวลาที่กรรมส่งผลไม่ดีมาถึงตัวแล้ว แม้ตั้งแต่เกิดมาในชาตินี้จะไม่เคยทำกรรมไม่ดีเช่นนั้น ก็จะต้องได้รับผลไม่ดี ที่อาจทำให้พิศวงสงสัย จนถึงมากคนมิจฉาทิฐิความเห็นผิด คือเห็นไปว่าทำดีไม่ได้ดี ซึ่งความจริงไม่ใช่เช่นนั้น ทำดีต้องได้รับผลดีเสมอ ทำไม่ดีจึงจะได้รับผลไม่ดี

เพียงในชาติปัจจุบันนี้เท่านั้น มีอายุกันเพียงอย่างมากร้อยปีเท่านั้น ทุกคนทุกสัตว์ต่างก็ทำอะไรๆ ที่เป็นกรรมแล้วมากมายนับไม่ถ้วน เป็นกรรมดีคือกุศลกรรมบ้าง เป็นกรรมชั่วคืออกุศลกรรมบ้าง มากมายจริงๆ เพียงทำในชาติเดียวก็มากมายจริงๆ แล้วเมื่อได้ทำมานับภพชาติไม่ถ้วนมากมายเพียงไหน

ขณะที่มาเป็นอยู่ในภพนี้ชาตินี้ ได้ละภพชาติในอดีตที่ทำกรรมไว้เบื้องหลังมากหนักหนา กรรมดีกรรมชั่วอาจไม่เสมอกัน บางคนกรรมดีอาจมากกว่า บางคนกรรมชั่วอาจมากกว่า บางคนทำกรรมดีที่ไม่สำคัญไม่ยิ่งใหญ่ แต่ทำกรรมไม่ดีที่สำคัญหนักหนา เช่นนี้ย่อมได้เสวยผลตามเหตุ คือในภพชาตินี้ย่อมประสบส่วนดีน้อยกว่าส่วนไม่ดี ส่วนผู้ที่ทำกรรมดีมาก ทำกรรมไม่ดีน้อย เช่นนี้ย่อมได้เสวยผลตามเหตุ คือในภพชาตินี้ย่อมประสบส่วนที่ดีมากกว่าส่วนไม่ดี ดังมีตัวอย่างให้พบเห็นอยู่ทั่วไปในทุกวันนี้

เมื่อกรรมดีจะส่งผลก็ไม่มีอะไรหรือผู้ใดจะกีดกั้นยับยั้งได้ กรรมไม่ดีที่แรงกว่าเท่านั้นที่จะกีดกั้นขัดขวางได้ ไม่ให้กรรมดีอาจส่งผล แต่ถ้ากรรมดีแรงกว่ากรรมไม่ดี กรรมดีก็ต้องส่งผลจนได้ กรรมไม่ดีหาอาจขัดขวางได้ไม่ อะไรๆ ก็หาอาจขัดขวางได้ไม่เมื่อกรรมไม่ดีจะส่งผล ก็ไม่มีอะไรหรือผู้ใดจะกีดกั้นยับยั้งได้ กรรมดีที่แรงกว่าเท่านั้นที่จะกีดกั้นขัดขวางได้ ไม่ให้กรรมดีไม่ดีอาจส่งผล แต่ถ้ากรรมไม่ดีแรงกว่ากรรมดี กรรมไม่ดีก็ต้องส่งผลจนได้

กรรมดีหาอาจขัดขวางได้ไม่ อะไร ๆ ก็หาอาจขัดขวางได้ไม่

ชีวิตนี้น้อยนัก คือ ชีวิตในภพภูมินี้ในชาตินี้น้อยกว่าชีวิตที่ผ่านมาแล้วในอดีตชาติมากมายอย่างไม่อาจประมาณได้ถูกถ้วน ผู้มีปัญญาเมื่อมานึกถึงความจริงนี้ย่อมไม่ประมาท ย่อมเห็นภัยที่จะตามมาก เป็นภัยที่จักเกิดแต่กรรมทั้งหลายที่ได้ประกอบกระทำไว้ด้วยตนเองในอดีตชาติที่มากมายพ้นประมาณ ผู้มีปัญญาย่อมพยายามหนีให้พ้น หนีให้กรรมไม่ดีตามไม่ทัน หรือไม่ก็พยายามสร้างกำลังที่จะเอาชนะความแรงของกรรมไม่ดีให้ได้ เพื่อไม่ต้องรับผลของกรรมไม่ดี ที่อาจร้ายแรงทำความชอกช้ำให้แก่ชีวิตได้เป็นอันมาก

ผู้ที่มุ่งแต่จะได้ในชาตินี้ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม เป็นการทำกรรมไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ เท่ากับให้โอกาสกรรมไม่ดีในอดีตชาติที่ได้สั่งสมไว้ ให้ตามมาส่งผลทันในชาตินี้ง่ายเข้าและส่งผลได้แรงเต็มที่ง่ายเข้า โดยไม่มีกรรมดีเพียงพอจะช่วยเหลือยับยั้งหรือผ่อนคลายให้เบาลง ผู้ที่ได้รับอะไรๆ ร้ายแรงต่างๆ เช่น เสียสติบ้าคลั่งอย่างไม่ทันที่จะรู้ตัว ประสบอุบัติเหตุร้ายแรงถึงเสียชีวิตหรือไม่ก็เสียหมดทั้งครอบครัว หรือประสบความหายนะถึงสิ้นเนื้อประดาตัว ต้องเศร้าโศกเสียใจจนขาดสติสัมปชัญญะ เป็นต้น ผลของกรรมไม่ดีเช่นนี้แม้จะติดตามทุกคนผู้ทำเหตุแห่งกรรมไม่ดีนั้นอยู่ แต่ก็อาจไม่สามารถตามทันแม้ผู้นั้นจะพยายามวิ่งหนีอยู่เต็มสติปัญญาความสามารถ

พลังสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถหนีพ้นมือแห่งกรรมไม่ดีที่ติดตามตะครุบอยู่ได้ และเป็นพลังที่จะสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ไม่ยาก คือการนึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพุทโธ นึกไว้ให้คุ้นเคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับใจ สิ่งใดที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็หมายถึงความจะไม่อาจแยกจากกันได้เลยไม่ว่าเวลาใดก็ตาม จะสุขจะทุกข์ จะเป็นจะตาย ใจก็จะมีพุทโธ พุทโธจะมีอยู่ในใจ

กรรมดีก็ตาม กรรมไม่ดีก็ตาม เมื่อจะส่งผลจะต้องมีสื่อมีเครื่องมือ มีมือเป็นเครื่องชักนำให้ถึงผู้จะต้องรับผลแห่งกรรมนั้น ทั้งกรรมดีและกรรมไม่ดี เช่น คนเมาสุราขับรถพุ่งเข้าชนผู้จะต้องรับผลแห่งกรรมก็จะถูกรถนั้นชน ถึงตาย หรือถึงพิการ หรือบาดเจ็บสาหัส ต้องเสียเงินทองรักษาพยาบาลมากมาย คนเมาสุราที่ขับรถพุ่งเข้าชนคือเครื่องมือแห่งกรรม ซึ่งมีสุราเป็นเครื่องบังคับให้พุ่งตรงจุดหมายได้ แต่แม้ผู้ที่กรรมนั้นตามอยู่เป็นผู้กำลังวิ่งหนีกรรมไม่ดีอยู่เต็มกำลัง ด้วยการทำความดีต่างๆ มีการท่องพุทโธให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับใจเป็นต้น พุทโธอันเป็นยอดของความดีก็จะเปรียบได้ดังพลังจิตอันแรงกล้าของนักสะกดจิต ที่จะสะกดผู้ขับรถซึ่งกำลังมึนเมาด้วยฤทธิ์สุราให้หยุดรถเสียทันทีก่อนจะทันพุ่งเข้าชนเป้าหมายที่กรรมตามอยู่ ความสวัสดีย่อมมีแก่ผู้ที่กรรมตามติดอยู่นั้น อย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์นัก

อันกรรมไม่ดีนั้นมีคู่ที่มักจะใช้ด้วยกัน มีความหมายไปในทางไม่ดี คือ เจ้ากรรมนายเวร ผู้มีสัมมาทิฐิย่อมไม่ปฏิเสธความเชื่อที่มีอยู่ ว่า**เจ้ากรรมนายเวรนั้นมี ไม่ใช่ไม่มี เจ้า**

กรรมนายเวรคือผู้ที่ถูกกรรมทำร้ายก่อนและผูกอาฆาตจองเวร แม้ไม่อาฆาตจองเวรก็ไม่เป็นเจ้ากรรมนายเวร คือไม่เป็นผู้คิดร้าย ไม่ติดตามทำร้ายให้เป็นการตอบสนอง หรือที่เรียกกันว่าแก้แค้น

ผู้มีสัมมาทิฐิความเห็นชอบ ประกอบด้วยสัมมาปัญญา แม้จะไม่เห็นหน้าตาของเจ้ากรรมนายเวร แต่ย่อมไม่ประมาท ไม่ว่าเป็นสิ่งไม่มี และย่อมไม่เห็นเป็นความเหลวไหลไม่มีเหตุผล ที่ท่านสอนให้ทำบุญอุทิศท่านผู้เป็นเจ้ากรรมนายเวร เช่นเดียวกับท่านผู้เป็นมารดาบิดาบุพการีผู้มีพระคุณทั้งปวง อะไรที่ไม่มีทางเสียหายมีแต่ทางได้หรือเสมอตัว ผู้มีปัญญาย่อมทำย่อมไม่ปฏิเสธ

เหตุที่ต่างก็มีภพชาติมานับไม่ถ้วนในอดีต ต่างก็ทำกรรมทั้งดีและไม่ดีไว้นับไม่ถ้วนเช่นกันในภพชาติทั้งหลายนั้น เจ้ากรรมนายเวรที่ได้ไปก้ำเกินเบียดเบียนทำร้ายไว้ก็ย่อมมีไม่น้อยเช่นกัน ทำนองเดียวกับผู้เป็นมารดาบิดาบุพพารีผู้มีพระคุณ ก็ต้องมีมากมายเช่นกันชาตินี้แม้จะไม่อาจล่วงรู้ได้ว่าเป็นใครต่อใครบ้าง แต่ก็พึงยอมรับว่ามีอยู่ทั้งในภพภูมิที่พ้นความรู้เห็นของผู้ไม่มีความสามารถ และทั้งในภพภูมิเดียวกับเราทั้งหลายนี้ด้วย ทั้งเจ้ากรรมนายเวรและทั้งผู้มีพระคุณ

เมื่อจะขอโทษท่านผู้เป็นเจ้ากรรมนายเวร ก็พึงทำเช่นเดียวกับเมื่อจะตอบแทนพระคุณท่านผู้มีพระคุณ คือทำบุญทำกุศลด้วยตั้งใจจริงที่จะอุทิศให้ แล้วตั้งใจจริงบอกกล่าวให้รับรู้ให้ยอมรับความมีเจตนาจริงใจที่จะขอโทษและตอบแทน การบอกกล่าวด้วยใจจริงเช่นนี้ต่อผู้ไม่มีตัวตนปรากฏให้เห็นเช่นนี้ ไม่ใช่ความหลง ไม่ใช่ความไร้เหตุผล แต่เป็นความปฏิบัติที่ถูกต้อง และจะได้ผล อาจพาพ้นมือแห่งกรรมไม่ดีที่ตามอยู่ได้

การทำบุญกุศล แม้จะไม่ปรารถนาให้เกิดผลแก่ตนเองโดยตรง ผลก็ย่อมเกิดเป็นธรรมดาแน่นอนอยู่แล้ว ดังนั้น ในการทำบุญกุศลทุกครั้ง จึงพึงทำใจให้กว้าง เอื้ออาทรไปถึงผู้อื่นทั้งนั้นที่แม้จะอยู่ต่างภพภูมิกัน ตั้งใจอุทิศให้อย่างจริงใจ ให้ด้วยสำนึกในความผิดพลาดก้ำเกินที่ตนอาจได้กระทำแล้วต่อใครๆ ทั้งนั้น ให้ด้วยสำนึกในพระคุณที่ได้รับจากท่านผู้มีพระคุณทั้งหลาย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ค่อยๆ คิด ค่อยๆ บอกกล่าวแสดงความจริงใจ ให้อ่อนโยนและไพเราะด้วยถ้อยคำ จะเกิดผลยิ่งกว่าใช้ถ้อยคำและจิตใจที่ไม่ไพเราะจากใจจริงผู้ต่างภพภูมิทั้งหลายก็มิได้แตกต่างออกไป ใจหรือจิตของมนุษย์ก็เป็นใจหรือจิตดวงเดียวกันเมื่อมนุษย์ละชาตินี้ไปสู่ชาติอื่นภพภูมิอื่นแล้ว พึงระลึกถึงความจริงนี้

การส่งผลของกรรมดีและกรรมไม่ดีนั้นข้ามภพข้ามชาติได้ กรรมในอดีตชาติส่งผลมาทันในปัจจุบันชาติก็มี ไปส่งถึงในอนาคตชาติก็มี แล้วแต่ว่าผู้ทำกรรมจะสามารถหนีได้ไกลเท่าไรหรือหนีได้นานเท่าไร นั่นก็คือแล้วแต่ว่าในปัจจุบันชาติผู้ทำกรรมแล้วในอดีตจะสามารถในการทำจิตใจทำบุญทำกุศลทำความดีได้มากเพียงไหน เป็นกรรมที่ใหญ่ยิ่งหนัก

หนากว่ากรรมไม่ดีหรือไม่ การให้ผลกรรมเช่นเดียวกับการตกจากที่สูงของวัตถุ สิ่งใดหนักกว่า เมื่อตกจากที่เดียวกันในเวลาใกล้เคียงกัน สิ่งนั้นย่อมถึงพื้นก่อน เปรียบดังกรรมสองอย่าง คือกรรมดีและกรรมไม่ดีกระทำในเวลาใกล้เคียงกัน กรรมที่หนักกว่า ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมไม่ดีก็ตาม ย่อมส่งผลก่อน กรรมที่เบากว่าย่อมส่งผลทีหลังและย่อมส่งผลทั้งสองแน่นอน ไม่เร็วก็ช้า ไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า ไม่ชาติหน้าก็ชาติต่อไป ต่อไป ต่อไป อาจจะอีกหลายภพชาติก็ได้ เพราะกรรมไม่ใช่สิ่งที่จะลบเลือนได้ด้วยกาลเวลา นานเพียงไรกรรมก็ยังให้ผลอยู่เสมอ กรรมจึงมีอำนาจเหนืออำนาจทั้งปวง

ท่านพระอาจารย์องค์สำคัญองค์หนึ่งท่านปรารถนาพุทธภูมิ คือปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า ครั้นมาระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นไก่หลายร้อยหลายพันชาติก่อนที่จะมาเป็นมนุษย์ในชาตินี้ ท่านก็เปลี่ยนความปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธะ มาเป็นพระผู้ไกลจากกิเลสไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไป เพราะท่านสลดสังเวชชีวิตที่ผ่านมาแล้วมากมาย และหวาดเกรงว่าชีวิตที่จะต้องพบอีกต่อไปนับภพชาติไม่ถ้วนกว่าจะถึงจุดปรารถนาคือพุทธภูมิ ซึ่งมิใช่ว่าจะไปถึงกันได้โดยง่ายโดยเร็ว จะต้องใช้เวลานานแสนนานในอีกหลายร้อยหลายพันภพภูมิ โดยไม่อาจรู้ได้ ว่ากรรมจะนำให้ไปเป็นอะไรลำบากยากเข็ญอย่างไร ซึ่งสำหรับท่านผู้ได้รู้แจ้งในอดีตชาติของท่านแล้วก็เกิดความกลัวยิ่งนัก เบื่อหน่ายความต้องเวียนว่ายในวัฏฏะสงสารยิ่งนัก ด้วยความพากเพียรพยายามสุด สติปัญญาความสามารถที่จะตัดภพชาติอนาคตให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว ในที่สุดก็เชื่อกันว่าท่านพระอาจารย์องค์สำคัญองค์นั้นท่านสำเร็จประสงค์ถึงความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ในภพภูมิปัจจุบัน

ครูอาจารย์ท่านสำคัญๆ ท่านรับรอง และพระพุทธเจ้าก็ทรงรับรอง ว่าชาติในอนาคตมีอยู่สำหรับผู้ที่ยังไม่สามารถทำกิเลสให้หมดสิ้นได้ และการทำกิเลสให้หมดสิ้นนั้นคนเป็นจำนวนมากทำไม่ได้ในเวลาอันสั้น ทั้งยังมีคนเป็นจำนวนมากไม่สนใจจะทำให้กิเลสหมดสิ้น ยังเกลือกกลั้วอยู่กับกิเลสอย่างหลงผิด ดังนั้นภพชาติสำหรับคนเหล่านั้นยังมีอยู่มากมายนักหนา ใช้เวลานานแสนนาน นับภพนับชาติหาได้ไม่ โอกาสที่กรรมจะตามไปถึงจึงมีมากมายนัก ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง และอย่าคิดว่า เมื่อถึงวันนั้นเวลานั้นก็จะจำไม่ได้ว่าเราเป็นเรา อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่เดือดร้อน ความคิดเช่นนี้อาจจะเกิดแก่เราแล้วในอดีตชาติ และมาในปัจจุบัน เมื่อต้องพบความเดือดร้อนเราก็เดือดร้อน มิใช่ว่าเราไม่เดือดร้อน ทั้งที่มิใช่ว่าเราจะจำได้ว่าเราเป็นเราไม่ว่าจะเกิดเป็นใครเป็นอะไรเมื่อใด ภพชาติไหนก็ตามเมื่อเป็นทุกข์ก็ต้องเป็นทุกข์เมื่อเป็นสุขก็ต้องเป็นสุข จึงไม่ควรประมาทอย่างยิ่ง ควรพยายามทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ในอนาคตต้องเป็นทุกข์ หรือเพื่อไม่ให้กรรมไม่ดีที่ทำไว้ตามทันไม่ว่าเมื่อใดก็ตาม

ชีวิตนี้แม้น้อยนัก แต่ก็เป็นความสำคัญนัก สำคัญยิ่งกว่าชีวิตในอดีตและชีวิตใน

อนาคต ที่ว่าชีวิตนี้คือชีวิตนี้คือชีวิตในชาติปัจจุบันนี้สำคัญ ก็เพราะในชีวิตนี้เราสามารถหนีกรรมไม่ดีที่ทำไว้ในอดีตได้ และสามารถเตรียมสร้างชีวิตในอนาคตให้ดีเลิศเพียงใดก็ได้ หรือตกต่ำเพียงใดก็ได้ ชีวิตในอดีตล่วงเลยไปแล้ว ทำอะไรอีกไม่ได้ต่อไปแล้ว ชีวิตในอนาคตก็ยังไม่ถึง ยังทำอะไรไม่ได้ เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าชีวิตนี้สำคัญนัก พึงใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์ ให้สมกับความสำคัญของชีวิตนี้

ชีวิตนี้น้อยนัก แต่มีความสำคัญนักด้วยเหมือนกัน ถ้าชีวิตนี้ไม่วิ่งหนีกรรมไม่ดีในอดีต ชีวิตนี้ก็จะรับผลกรรมไม่ดี ถ้าวิ่งหนีก็จะพ้นได กรรมไม่ดีจะตามทันหรือไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตนี้ ยิ่งกว่านั้นถ้ากรรมตามทันในชีวิตนี้ ก็จะตามต่อไปได้อีกในชีวิตอนาคต กรรมไม่ดีที่ทำไว้ในอดีตมากมาย อาจจะตามไม่ทันตลอดไปก็ได้ ถ้าทำชาตินี้ให้ดีที่สุด

ดูภาพผู้คนในบางประเทศที่อดอยากแสนสาหัส หน้าตาแทบจะไม่เป็นคน เหมือนโครงกระดูกเดินได้ เด็กเล็กๆ น่าสงสาร ไม่มีเนื้อ มีแต่หนังหุ้มกระดูก ผู้ใดเห็นผู้นั้นก็สลดใจอย่างยิ่ง สงสารอย่างยิ่ง เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนั้น ก็พึงนึกถึงเอง ใครเล่าจะรับรองได้ ว่าเมื่อตายไปจากภพชาตินี้แล้ว เราจะไม่ไปเกิดในประเทศเช่นนั้น จะไม่ไปอีกสภาพโครงกระดูกเดินได้ด้วยความอดอยากยากแค้นเช่นนั้น

ใครเล่าจะรับรองได้ว่าอดีตชาติเราไม่ได้เป็นคนคับแคบ ไม่เคยทำบุญให้ข้าวปลาอาหารแก่ใครเลย มารดาบิดาผู้แก่ชราก็หาได้สนใจให้ข้าวให้น้ำให้มีความสุขอิ่มหนำสำราญไม่ ยิ่งเป็นสัตว์หมาแมวด้วยแล้ว ไม่เคยเมตตาปราณีให้ข้าวสักเม็ดให้น้ำสักหยด เมื่อไม่รู้ตัวว่าเคยเป็นเช่นนี้มาก่อนในอดีตชาติ ก็ไม่อาจรู้ได้ว่าในอนาคตจะต้องไปมีสภาพอดอยากจนเป็นโครงกระดูกเดินได้หรือไม่ ความเป็นไปได้มีอยู่สำหรับทุกคน เพราะทุกคนได้ทำกรรมไว้เป็นอันมากต่างๆ กัน อันอาจจะเป็นสาเหตุให้ต้องอดอยากยากแค้นแสนสาหัสตั้งแต่เริ่มลืมตาเห็นโลก ไปเกิดในประเทศที่เรียกกันว่าเป็นนรกในโลก

อย่าประมาทอย่ามั่นใจว่าอนาคตสำหรับเราจะไม่เป็นเช่นนั้น กรรมเช่นนั้นอาจจะวิ่งไล่เรามา โดยที่เราไม่รู้ไม่เห็น แม้ไม่ประมาทต้องวิ่งหนีให้สุดกำลังความสามารถ ชีวิตนี้เท่านั้นที่เราจะพบทางนี้ได้ และชีวิตนี้ก็น้อยนัก มัวผัดวันประกันพรุ่งไม่ได้ พ้นจากชาตินี้ไปแล้ว จะไม่มีโอกาสดีให้วิ่งหนีกรรมได้อีกเลย

เมื่อชีวิตนี้น้อยนัก ผู้มีปัญญาสัมมาทิฐิก็คิดไปทางหนึ่ง ผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฐิก็คิดไปทางหนึ่ง พวกผู้มีปัญญาคือความเห็นชอบก็จะคิดได้ว่าชีวิตนี้สั้นนัก อีกไม่เท่าไหร่ก็จะต้องตาย ตายแล้วก็เอาอะไรไปด้วยไม่ได้ เอาไปได้ก็แต่บุญบาป หรือความดีความชั่วเท่านั้น พวกผู้มีปัญญาคิดเช่นนี้ จึงเร่งทำความดี ส่วนพวกผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฐิคือความเห็นผิดก็จะคิดว่าชีวิตนี้สั้น อีกไม่เท่าไหร่ก็จะต้องตาย มีวิธีใดจะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง ก็ต้องรีบหา ไม่มัวคำนึงว่าจะผิดหรือถูก ถูกผิดก็ช่าง ให้ได้ก็พอใจ พวกผู้เบาปัญญาคิดเช่นนี้ จึง

ทำบาปทำความไม่ดีได้เสมอ ชีวิตนี้สำหรับบุคคลสองประเภทดังกล่าวมีคุณมีโทษแก่สองฝ่ายแตกต่างกัน เป็นไปตามทิฐิคือความเห็นดังกล่าว

อย่าเป็นผู้มีมิจฉาทิฐิที่โฉดเขลาเบาปัญญาเลย เพราะจะทำชีวิตนี้ให้สูญเปล่า ไม่อาจหนีพ้นมือที่น่าสะพรึงกลัวแห่งกรรมไม่ดี ไม่อาจได้เข้าไปอยู่ในความโอบอุ้มทะนุถนอมของมือที่อบอุ่นแห่งบุญคือกรรมดี โอกาสอันดีที่มีอยู่น้อยนักเพียงชั่วชีวิตอันน้อยนักนี้ก็จะผ่านไปอย่างไม่อาจเรียกกลับคืนได้ กรรมไม่ดีที่ทำไว้แน่ก็จะแห่ห้อมเข้าประชิด แล้วอะไรจะเกิดขึ้นบ้างในชีวิตนี้ ชีวิตของผู้ไม่รู้จักวิ่งหนีกรรม

มาเป็นผู้มีปัญญามีสัมมาทิฐิเถิด ชีวิตอันน้อยนี้จะได้ไม่สูญเปล่า จะได้สามารถใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ได้ คือหนีไกลจากกรรมไม่ดีได้ กรรมไม่ดีที่กำลังติดตามเราทุกคนอยู่นั้นมีมากมายนัก ทั้งที่หนักและที่เบา ทั้งที่จะทรมานชีวิตเราไม่หนักนักหนา ทั้งที่จะทรมานเราจนแทบว่าจะรับไม่ไหว ทั้งที่เราอาจจะรับไม่ไหวจริงๆ ด้วย

คิดดี พูดดี ทำดี เพียงทำสามประการนี้ให้สม่ำเสมอตามที่พระพุทธองค์ทรงสอน ก็จะสามารถหนีมือแห่งกรรมไม่ดีได้ มือแห่งกรรมไม่ดีจะไม่สามารถตะครุบไว้ในอำนาจได้ บาปกรรมใดๆ แม้ได้กระทำไว้ตั้งแต่ดีตชาติ จะไม่อาจตามสนองได้ง่ายๆ ในภพชาตินี้ อย่างมากก็จะเพียงไล่ตามตะครุบอยู่อย่างหมายมั่นจะทำให้ได้สำเร็จเท่านั้น ถ้าคิดดี พูดดี ทำดี เสมอ

ทุกวันนี้มีตัวอย่างผู้ที่ถูกมือแห่งกรรมตามทันจับได้มากมาย คนสวยคนงามถูกมือของกรรมร้ายทำให้กลายเป็นคนสิ้นสวยสิ้นงาม ทนความรู้สึกของตน เห็นรูปลักษณ์ของตนด้วยความเจ็บปวดแสนสาหัส คนบางคนแขนขาบริบูรณ์ถูกมือของกรรมร้ายทำให้กลายเป็นคนเหลือขาครึ่งเดียวบ้าง ข้างเดียวบ้าง คนบางคนมีลูกรักดังดวงใจ ลูกออกจากบ้านไป ก็ไม่ได้กลับบ้านอีกเลย มือของกรรมร้ายปลิดชีวิตของเขาแล้วอย่างโหดเหี้ยมอำมหิต กลายเป็นศพคอขาดก็มี ไส้ทะลักก็มี คนบางคนนอนหลับอยู่ในบ้านเรือนของตนด้วยความรู้สึกปลอดภัยแท้ๆ ก็กลับมีเมือของกรรมร้ายเอื้อมเข้าไปห้ำหั่นถึงฟูกถึงหมอนเสียเลือดเนื้อ และเสียชีวิต นี่คืออำนาจร้ายแรงแห่งกรรม

ดังที่สมเด็จพระพุฒาจารย์โตท่านตัดสินความระหว่างพระสององค์ ว่าองค์ที่ถูกทำร้ายเป็นผู้ที่ทำร้ายก่อน ผู้ไม่เข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมก็จะคิดว่าสมเด็จฯ ท่านไม่ยุติธรรม ตัดสินเข้าข้างคนผิด แต่ผู้เข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ย่อมจะเข้าใจคำตัดสินของสมเด็จฯ ท่าน ไม่มีผู้ใดจะได้รับสิ่งที่ตนไม่ได้ทำไว้ด้วยตนเอง ทำไว้

ในอดีตมารับผลในปัจจุบันได้ ทำในปัจจุบันก็จะได้รับผลในอนาคตเช่นกัน และอนาคตนั้นไม่หมายถึงต้องข้ามภพข้ามชาติเสมอไป อนาคตในภพชาตินี้ก็ได้ ดังนั้นแม้เชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมหรือไม่ก็ตาม ก็มีสมควรเสี่ยงรับผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่การทำความไม่ดี ความไม่ดีหนังหนาเพียงไร ยิ่งให้ผลร้ายเพียงนั้น ยิ่งไม่สมควรเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะทำความไม่ดีหนักหนานั้น

อำนาจของกรรมชั่วร้ายนั้นสามารถทำให้ธรณีแยกออกสูบผู้ทำกรรมนั้นได้ พระเทวทัตเป็นตัวอย่างที่แสดงความน่ากลัวที่สุดของกรรม ท่านคิดทำลายพระพุทธเจ้า แม้เพียงทำได้เล็กน้อยนัก คือเพียงทำให้พระพุทธบาทห้อพระโลหิต และสำนึกได้ในที่สุดพร้อมจะขอประทานโทษ แต่ก็หนีมือแห่งกรรมร้ายแรงที่ทำไว้ไม่พ้น หนีไม่ทัน พระเทวทัตถูกธรณีสูบทันทีที่เท้าสัมผัสพื้นธรณี ขณะกำลังจะได้เข้าไปเห็นพระพักตร์สมเด็จพระบรมศาสดา จึงไม่ทันได้กราบพระพุทธบาทขอประทานโทษทั้งปวง น่าจะคิดถึงความทรมานทั้งกายและใจของพระเทวทัตเมื่อเสวยผลกรรมนั้น น่าจะคิดให้จริงจังเพื่อให้เกิดความกลัวกรรมที่มีอำนาจยิ่งใหญ่นัก

การทำลายพระพุทธเจ้ากับการทำลายพระพุทธศาสนาย่อมจะเป็นกรรมหนักเสมอกัน พึงสังวรระวังให้รอบคอบในเรื่องนี้ อย่าคิดอย่างประมาท ว่าพระพุทธศาสนาไม่มีชีวิต ตายไม่มี บาดเจ็บไม่มี จะทำอะไรกับพระพุทธศาสนาจึงไม่น่าจะเป็นบาปเป็นอกุศลกรรม อย่าประมาทในเรื่องนี้ มิฉะนั้นเมื่อต้องได้เสวยผลแห่งการทำลายพระพุทธศาสนาจะทุกข์ทรมานนัก ใครก็จักช่วยไม่ได้

การทำลายชีวิตสัตว์นั้น บาปหนักเบาต่างกัน ทำลายชีวิตสัตว์ใหญ่บาปมากกว่าทำลายชีวิตสัตว์เล็ก ทำลายชีวิตสัตว์อายุยืนบาปมากกว่าทำลายชีวิตสัตว์อายุสั้น ทำลายชีวิตสัตว์ที่มีคุณบาปมากกวาทำลายชีวิตสัตว์ทั่วไป เป็นที่เข้าใจกันเช่นนี้ ซึ่งก็มีเหตุผลที่น่าจะเข้าใจเช่นนั้น ฆ่าวัวควายกับฆ่ายุงฆ่ามดน่าจะมากน้อยกว่ากัน ผลกรรมที่ผู้ฆ่าได้รับก็จะหนักเบากว่ากันเป็นอันมาก

มีเรื่องจริงที่เกิดขึ้น และผู้ประสบพบเห็นเล่าต่อๆ กันมาว่า ผู้มีอาชีพฆ่าวัวฆ่าควายนั้น เมื่อใกล้จะตาย ต้องทนทุกข์ทรมานดิ้นรนกระเสือกกระสนและส่งเสียงร้องเหมือนเสียงวัวเสียงควายที่ถูกเชือดก่อนตาย ส่วนผู้ที่ตบยุงหรือบี้มดไปบ้าง แม้จะเป็นบาปแน่นอนที่ทำลายชีวิตสัตว์ แต่ไม่ปรากฏผลของกรรมนี้ให้เห็นชัดให้รู้ชัด เหตุผลก็อยู่ที่

จิตสำนึกของผู้กระทำกรรมสองประเภทนั้น ผู้ฆ่าวัวฆ่าควาย แม้จะใจร้ายใจดำสักเพียงไร ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะลืมภาพการตายของสัตว์ใหญ่ถึงเพียงนั้นได้ และย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะลืมภาพการตายของสัตว์ใหญ่ถึงเพียงนั้นได้ และย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่รู้สึกเลยว่าการฆ่านั้นเป็นบาปใหญ่ ความรู้สึกหลอกหลอนเกี่ยวกับการฆ่าวัวควายด้วยมือของตนนั่นแหละที่ติดตามมาส่งผลให้ผู้นั้นต้องทุรนทุรายและร้องเป็นเสียงวัวเสียงควาย เหมือนที่ตนเองเคยได้ยินเคยได้เห็นการฆ่าแต่ละครั้งเสมอมา

บางคนที่เคยเห็นการตายของผู้มีอาชีพฆ่าสัตว์ใหญ่ มีความรู้สึกว่าผู้ใกล้จะตายนั้นไม่มีชีวิตจิตใจเป็นคนเสียแล้ว แต่ได้กลายเป็นชีวิตจิตใจของวัวควายไปจริงๆ เห็นได้จากกิริยาอาการและสุ้มเสียงที่เขาร้องเหมือนเสียงสัตว์ที่บาดเจ็บแสนสาหัส ความรู้สึกนี้จะถูกหรือผิดก็ตาม ที่จริงแน่ คือเขากำลังรับผลของกรรมที่ตามทันในช่วงสุดท้ายของชีวิตในภพชาตินี้ และไม่แน่ว่าจะสิ้นสุดเพียงเท่านั้น หรือจะติดตามต่อไปในภพชาติข้างหน้า ให้ชีวิตต้องไม่แตกต่างกับชีวิตของสัตว์ที่ถูกเขาเบียดเบียนทำร้ายอย่างทารุณ

การทำบาปเล็กน้อยเช่นบี้มดตบยุง ไม่ปรากฏผลบาปให้เห็นว่าเกิดแก่ผู้กระทำนั้นก็เป็นเพราะผู้ทำไม่ผูกใจว่าได้ทำบาป ใจนี้สำคัญนัก นำไปผู้ไว้กับเรื่องใดสิ่งใด ก็จะปรากฏให้เห็นเป็นผล เช่น พระรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล ท่านทำตะไคร่น้ำขาดและมรณภาพก่อนจะหาพระปลงอาบัติได้ จิตท่านผูกอยู่ด้วยความเป็นห่วง จึงได้ไปเกิดเป็นพญานาค ส่วนผู้เผลอตบยุงหรือเผลอบี้มด แม้ใจไม่ผูกยึดอยู่ว่าได้ทำบาป ก็จะเป็นเรื่องเล็กน้อย การทำบาปหรือทำกรรมเล็กน้อยเช่นนี้จะไม่ส่งผลให้ปรากฏ ถ้าผู้ทำไม่ไปผูกใจเดือดร้อนกังวลอยู่ และถ้าจะไม่ทำเสมอๆ

การทำบาปเสมอๆ แม้ทำกับสัตว์เพียงมดเพียงปลวก กรรมเล็กก็จะเป็นกรรมใหญ่ได้ พึงรอบคอบในเรื่องนี้เพื่อชีวิตจะได้สวัสดี การฆ่าวัวฆ่าควายก็ยังมีผลให้ผู้ฆ่าดูราวกับเปลี่ยนชีวิตจิตใจ จากคนเป็นวัวเป็นควายให้เป็นสลดสังเวชแก่ผู้พบเห็นได้ การฆ่าคนจะมีผลเป็นอย่างไร ทำไมผู้ร้ายฆ่าคนจะไม่รู้สึกเสียเลย แต่ด้วยอำนาจกรรมเมื่อตามาถึงผู้ใดที่ได้กระทำกรรมนั้นไว้ ก็ย่อมยากที่จะยับยั้งผลแห่งกรรมนั้นได้ ลูกยังลืมว่าแม่ แม่ยังลืมไปว่าลูก ผู้นับถือพระพุทธศาสนาก็ยังลืมว่าพระว่าเณร พระเณรก็ยังลืมตัวเองว่าเป็นพระเป็นเณร ฆ่ากันได้ทำร้ายกันได้ ทำผิดศีลผิดธรรมกันได้อย่างไม่น่าเชื่อ อำนาจยิ่งใหญ่ของกรรมที่นำไปเช่นนั้น และยังจะนำต่อไปข้ามภพข้ามชาติ เกิดผลร้ายแก่ผู้ขาดสติขาดปัญญาที่จะพาตัวหนีไปพ้นมือแห่งกรรม ที่ตนได้กระทำไว้แล้วด้วยตนเองแน่นอน

ผู้ฆ่าคนมีบาปหนักกว่าผู้ฆ่าวัวฆ่าควาย ผู้ทำร้ายพระพุทธเจ้ามีบาปหนักกว่าผู้ฆ่าคน เห็นได้จากพระเทวทัตที่ถูกธรณีสูบ แต่อย่าประมาท คิดว่าเราปลอดภัยจากการถูกธรณีสูบแน่แล้ว เพราะไม่มีพระพุทธเจ้าให้เราคนใดคนหนึ่ง ซึ่งถึงเวลาจะชั่วช้าเพียงไรทำร้ายพระองค์ได้ พระพุทธเจ้าไม่มีพระองค์ปรากฏให้เห็นก็จริง ทำร้ายพระองค์ท่านไม่ได้ก็จริง แต่สิ่งที่เกี่ยวเนื่องแนบแน่นกับพระองค์ท่านมีอยู่ ทำลายสิ่งนั้นก็จะผิดไปจากทำลายพระองค์ท่านหาได้ไม่ นึกถึงใจตนเอง มีลูกเป็นที่รักเพียงดวงใจ เฝ้าทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูมาจนเติบใหญ่ ถูกผู้ทำร้ายประหัตประมาร ใจของผู้เป็นพ่อเป็นแม่ก็เหมือนกับตนเองถูกประหัตประหารด้วย

พระพุทธศาสนาคือสิ่งเกี่ยวเนื่องแนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพุทธเจ้า กว่าจะทรงค้นพบและตั้งขึ้นได้ลำบากยากเย็นยิ่งกว่าใครสักคนจะมีลูกเป็นที่รักดังดวงใจ ทำร้ายลูกก็เท่ากับทำร้ายผู้เป็นแม่พ่อ ทำลายพระพุทธศาสนาจึงไม่แตกต่างกับทำลายพระพุทธเจ้า แน่นอน ไม่มีผู้ใดได้ทำ แต่แน่นอนเพียงการพยายามทำก็บาปหนักยิ่งกว่าฆ่าคนตาย ผลของกรรมนี้อาจจะลี้ลับเห็นยากและเห็นช้า จึงทำให้พากันคิดว่าการทำลายพระพุทธศาสนานั้นไม่เป็นบาป ไม่เป็นอกุศล

การจงใจทำลายพระพุทธศาสนาที่ไม่เป็นผลสำเร็จ น่าจะเกิดผลไม่ดีแก่ผู้มุ่งร้ายน้อยกว่าผู้ไม่ได้เจตนาทำลาย แต่ประพฤติตนเช่นเจตนาทำลาย บุคคลประเภทหลังนี้ โดยเฉพาะที่นับถือพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าเป็นผู้ทำกรรมไม่ดีต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น ทรงประคับประคองมาโดยมีพุทธบริษัทที่ดีรับมาประคับประคองต่ออย่างถือเป็นสมบัติล้ำค่า ไม่มีพระพุทธองค์แล้ว พระพุทธศาสนาคือตัวแทนพระพุทธองค์ ผู้ที่เป็นสมาชิกของบริษัทสี่ในพระพุทธศาสนา แม้ทำตนให้เศร้าหมองด้วยการประพฤติผิดศีลผิดธรรมผิดวินัย แม้จะทำให้พระพุทธศาสนาเศร้าหมองไม่ได้ แต่เมื่อตนเป็นจุดหนึ่งในพระพุทธศาสนา ก็เท่ากับทำให้พระพุทธศาสนามีจุดเศร้าหมองปะปนอยู่เล็กน้อยเพียงไรก็เป็นจุดดำ ความประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นจึงเป็นการทำกรรมไม่ดีต่อสิ่งสูงสุด ผลไม่ดีที่จะเกิดแก่ผู้ทำกรรมไม่ดีนั้นย่อมร้ายแรงแน่นอน พึงอย่าประมาท พึงกลัวกรรมหนักที่จะเกิดจากการทำไม่ดีต่อพระพุทธศาสนา

ผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฐิ เห็นพระพุทธศาสนาไม่ใช่คนไม่มีเลือดเนื้อชีวิตจิตใจ เมื่อกรรมตามทันโทษนั้นร้ายแรงหนักหนานัก พระเทวทัตก็มิได้ถูกธรณีสูบทันทีที่ทำร้ายพระพุทธเจ้า เมื่อถึงเวลากรรมตามทันพระเทวทัตจึงจมธรณี พ้นที่จะดิ้นรนให้พ้นจาก

ความตายอย่างทุกข์ทรมานน่าสยดสยองนั้นได้ ผู้พยายามทำลายพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน ฉะนั้นอย่าประมาท อะไรที่ไม่น่าเชื่อเกิดอยู่เสมอ เกิดได้เสมอ ในอดีตธรณีสูบได้ ในปัจจุบันหรือในอนาคตธรณีก็สูบได้ เมื่อต้องเป็นไปตามอำนาจอันยิ่งใหญ่ของกรรม

แม่พ่อมีลูกรักเพียงดวงใจ แม้ลูกนั้นมิใช่ลูกที่ดี มิใช่ลูกที่มีคุณประโยชน์แก่ใคร เมื่อใดเขาถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัสหรือถึงเสียชีวิต เมื่อนั้นก็เหมือนทำร้ายแม่พ่อหนักหนาเช่นนั้นด้วย พระพุทธศาสนาเป็นดวงพระหฤทัยของพระพุทธเจ้า ทรงได้มาด้วยพระมหากรุณาเปี่ยมพระพุทธหฤทัย เปรียบเป็นพระพุทธบุตร พระพุทธศาสนาก็เป็นพระพุทธบุตรที่ประเสริฐเลิศล้ำหาผู้เปรียบเสมอมิได้ มีคุณประโยชน์กว้างใหญ่ไพศาลปราศจากขอบเขตและยั่งยืนยาวนานอยู่ทุกกาลเวลา เป็นที่รักที่เทิดทูนสูงส่งนักหนาของพรหมเทพมนุษย์สัตว์ เสมอกันกับองค์สมเด็จพระศาสดา พระผู้ทรงสถาปนาพระพุทธศาสนาไว้แทนพระองค์ อย่าเป็นคนเบาปัญญา พึงปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาให้รอบคอบ มิฉะนั้นจะเสียประโยชน์จาการมีชีวิตอยู่ในชาตินี้ที่น้อยนัก ชีวิตนี้ผ่านไปพ้นไปเมื่อไรจะเรียกกลับคืนไม่ได้ กรรมไม่ดีทั้งหลายจะห้อมล้อมจนแหลกเหลว ดังที่ปรากฏให้เห็นให้ได้ยินอยู่เสมอ ให้ขนลุก ขนพองสยดสยองอยู่ไม่เว้นวาย

ชีวิตในอดีตชาติล่วงเลยไปแล้ว กรรมดีกรรมชั่วก็ได้เป็นอันทำแล้วทั้งนั้น ไม่มีที่จะให้ไม่ได้ทำ แต่ชีวิตในอนาคตชาติกำลังใกล้เข้ามาเป็นลำดับ ไม่นานนักก็จะถึง เพราะชีวิตนี้นั้นน้อยนัก จบสิ้นง่าย ชีวิตในภพชาติข้างหน้าต่างหากที่ยาวนานจนประมาณไม่ได้ ความสุขอันยาวนาน หรือความทุกข์ที่ยืดเยื้อจะมีมาพร้อมกับชีวิตในชาติอนาคตแน่นอน เรามีบุญที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้มีชาตินี้ ชีวิตนี้ ที่แม้จะน้อยนัก แต่ก็เป็นชีวิตเดียวที่สามารถจะพาเราหนีกรรมไม่ดีได้ และก็เป็นชีวิตเดียวที่จะพาเราไปสวรรค์ก็ได้ นิพพานก็ได้

พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธศาสนาประกอบพร้อมด้วยพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์อริยสาวกของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาจึงมีคุณเช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณ พระคุณของพระพุทธเจ้ายิ่งใหญ่เพียงไร พระพุทธองค์ได้ทรงมอบไว้ในพระพุทธศาสนาหมดสิ้นแล้ว เราเรียนพระพุทธศาสนาหรือเรียนพระธรรมกันอยู่ตลอดเวลา แม้จนทุกวันนี้ เท่ากับเรากำลังพยายามจะให้สามารถแลเห็นพระพุทธเจ้าให้ได้ แต่ก่อนที่เราจะได้เห็นพระพุทธองค์ เราจำเป็นต้องรอบคอบระวังรักษาพระพุทธศาสนาอย่างดี อย่าประมาท มองให้เห็น

ผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฐิ แม้ผู้นั้นจะเป็นตัวเราก็ต้องมองให้ตรงตามความจริง ไม่เห็นภัยจะกันภัยไม่ได้ ไม่เห็นผู้มุ่งทำลายพระพุทธศาสนา ก็จะป้องกันพระพุทธศาสนาไม่ได้

การที่จะป้องกันตัวเองมิให้หลงใหลเลื่อนลอยไปเป็นผู้ทำลายพระพุทธศาสนาแม้โดยมิได้ตั้งใจ จำเป็นต้องมีหลักยึด ยึดหลักไว้ให้มั่น กระแสใด ๆ ก็จะพัดพาไปไม่ได้ หลักที่น่าจะมั่นคงแข็งแรง สามารถรับการยึดเหนี่ยวได้ทุกเวลา นั้นน่าจะเป็นหลักแห่งความกตัญญูกตเวที ยึดกตัญญูกตเวทีไว้ให้เป็นหลักประจำใจ ผลที่เกิดตามมานั้นจะไม่มีเสียหายแม้แต่น้อย

กตัญญูกตเวที ความรู้คุณที่ท่านทำแล้วแก่ตนและตอบแทนพระคุณนั้น พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นธรรมของคนดีคือคนดีมีธรรมนี้ หรือธรรมนี้ทำให้คนเป็นคนดี คือคนใดมีธรรมคือความกตัญญูกตเวที คนนั้นคือคนดีนั้นเอง ในด้านตรงกันข้าม คนใดไม่มีกตัญญูกตเวที คนนั้นไม่ใช่คนดี

เชิญสำรวจตนเองให้ทุกคน ให้เห็นใจตนอย่างชัดเจนตรงตามความจริง ว่ามีความกตัญญูกตเวทีหรือไม่ แล้วก็จะได้รู้จักตนเอง ว่าเป็นคนดีหรือไม่ ไม่มีกตัญญูกตเวทีไม่เป็นคนดีจริง ๆ อย่าสงสัย แต่จงเร่งอบรมใจตนเอง ให้มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมให้จงได้ อย่าให้ผ่านชีวิตนี้ไปสู่ชีวิตหน้าที่ยาวนาน โดยไม่ถือโอกาสสร้างชีวิตในภพชาติข้างหน้าให้สวยสดงดงามอย่างยิ่ง

กตัญญูกตเวทิตาธรรมเป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดีได้จริงๆ เพราะความรู้คุณท่านผู้มีคุณและความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ คือเครื่องป้องกันภัยที่สำคัญที่สุดที่จะกันให้พ้นจากการทำผิดคิดร้ายได้ทั้งหมด โดยมีจุดมุ่งอยู่ที่ความไม่ปรารถนาจะทำให้ผู้มีพระคุณเป็นทุกข์เดือดร้อนกายใจ

ทุกคนมีผู้มีพระคุณของตน อย่างน้อยก็มารดาบิดาครูอาจารย์ เพียงมีกตัญญูรู้คุณท่านเท่าที่กล่าวนี้ ก็เพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้ ขอให้เป็นความกตัญญูกตเวทีจริงใจเท่านั้น อย่าให้เป็นเพียงนึกว่าตนเป็นคนกตัญญู ความจริงกับความนึกเอาแตกต่างกันมาก ผลที่จะได้รับจึงแตกต่างกันมากด้วย

ผู้กตัญญูกตเวทีนั้นจะรู้จักบุญคุณของผู้มีบุญคุณทั้งหมด จะตอบสนองทุกคน

เต็มสติปัญญาความสามารถควรแก่ผู้รับ และนี่เองที่จะเป็นเหตุให้คิดดีพูดดีทำดี เพราะเกรงว่าการคิดไม่ดี พูดไม่ดี ทำไม่ดีจะมีส่วนทำให้ผู้มีบุญคุณเดือนร้อน เช่น มารดาบิดาเป็นผู้มีพระคุณ ลูกกตัญญูจะประพฤติตัวเป็นคนดี จะไม่เป็นคนเลว เพราะเกรงว่ามารดาบิดาจะเสื่อมเสีย นี่ก็เท่ากับคุ้มครองตนเองได้แล้วด้วยความกตัญญูกตเวที

พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระคุณต่อโลก ต่อศาสนิกของโลก พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทำให้พุทธศาสนาเป็นคนดีมีธรรมะนั้น มิได้เป็นคุณเฉพาะพุทธศาสนิกเท่านั้น แต่เป็นคุณไปทั่วถึง คนดีคนเดียวให้ความร่มเย็นเป็นสุขได้กว้างไกล เช่นเดียวกับคนไม่ดีคนเดียวให้ความทุกข์ความร้อนได้มากมาย พระพุทธศาสนาสร้างพุทธศาสนิกชนที่ดี ก็เท่ากับพระพุทธศาสนาสร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่โลกด้วยเหมือนกัน พึงมีกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธเจ้า คิดดี พูดดี ทำดี ให้เป็นไปดังที่ทรงแสดงสอนไว้ จะหนีกรรมเก่าได้ทัน และจะสร้างชีวิตในชาติใหม่ ในภายหน้า ให้วิจิตรงดงามเพียงใดก็ได้

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานแล้วไม่ได้หายไปไหน พระพุทธบารมียังปกปักรักษาโลกอยู่ คนในโลกยังรับพระพุทธบารมีได้ มิได้แตกต่างไปจากเมื่อยังทรงดำรงพระชนม์อยู่ เพียงแต่ว่าจำเป็นต้องเปิดใจออกรับ มิฉะนั้น ก็จะรับไม่ได้ การเปิดใจรับพระพุทธบารมีไว้คุ้มครองรักษาตนไม่ยากลำบาก ไม่เหมือนการเข็นก้อนหินใหญ่ที่ปิดปากถ้ำ เพียงน้อมใจนึกถึงพระพุทธเจ้าให้จริงจังอยู่เสมอก็จะรับพระพุทธบารมีได้ จะมีชีวิตที่สวัสดีมีสุขสงบได้

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารอีกต่อไป แต่พระพุทธบารมียังพรั่งพร้อม พระอาจารย์สำคัญองค์หนึ่งท่านเล่าไว้ว่า เมื่อท่านปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นอยู่ในป่าดงพงพีนั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปทรงสอนท่านด้วยพระพุทธบารมีเสมอ และท่านพระอาจารย์องค์นั้นต่อมาก็เป็นที่ศรัทธาเคารพของพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก ที่เชื่อมั่นว่าท่านปฏิบัติถึงจุดหมายปลายทางแล้ว

พระพุทธเจ้าเมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ด้วยพระพุทธบารมีได้เสด็จไปทรงแสดงธรรมโปรดพระอาจารย์องค์สำคัญให้บรรลุมรรคผลได้ ไม่มีอะไรให้สงสัยว่าเป็นสิ่งสุดวิสัย เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ มีเรื่องของท่านพระโมคคัลานเป็นเครื่องยืนยันรับรอง คือเมื่อปฏิบัติธรรมถึงจุดปรารถนาสูงสุดแล้ว ท่านถูกโจรเจ้ากรรมในอดีตพยายามหาทาง

ทำลายชีวิตของท่าน ท่านพยายามใช้อิทธิฤทธิ์หลบหนี แต่โจรก็ติดตามไม่หยุดยั้ง จนท่านเบื่อหน่ายที่จะหลบหนีต่อไป จึงยอมให้โจรจับได้ และทุบท่านจนร่างกายแหลกเหลว นิพพานในที่สุด เมื่อนิพพานแล้ว ท่านได้รวมร่างเข้าอีกครั้งหนึ่งเหาะไปเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลเรื่องราวให้ทรงทราบ แล้วกราบทูลลา เรื่องของท่านพระโมคคัลลาน์เป็นเครื่องให้ความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ่มชัดว่า พระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันตเจ้าก็ดี แม้ดับขันธ์ปรินิพพานแล้ว ท่านก็เพียงไม่มีร่างเหลืออยู่เท่านั้น บารมีและคุณธรรมทั้งปวงของท่านยังพรั่งพร้อมเป็นประโยชน์ได้อย่างยิ่ง

เมื่อมั่นใจในความดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนิรันดรแห่งพระพุทธบารมี หรือคุณธรรมของพระพุทธองค์และของครูบาอาจารย์สำคัญทั้งหลาย ที่ท่านไกลแล้วจากเครื่องกิเลสเศร้าหมอง พุทธศาสนานิกทั้งหลายผู้มีสัมมาปัญญา-สัมมาทิฐิ ก็ควรเร่งปฏิบัติพระพุทธศาสนา ให้ได้เป็นคนดีตามลำดับไป ให้เป็นที่ปรากฏประจักษ์ในพระญาณหยั่งรู้ของพระพุทธองค์ ให้พระพุทธบารมีเสริมส่งบารมีของตน จนกว่าตนเองจะสามารถเป็นผู้มีบารมี มีคุณธรรมดำรงยั่งยืนอยู่ได้เช่นท่านผู้เป็นอริยสาวกทั้งหลาย วันนั้นมาถึงเมื่อใดเมื่อไร วันนั้นผู้นั้นก็จะไม่ต้องกังวลที่จะใช้ชีวิตนี้ทำทางหนีมือแห่งกรรม และไม่ต้องกังวลสร้างชีวิตในชาติอนาคตให้สมบูรณ์บริบูรณ์สวยสดงดงามต่อไป

แทบทุกคนเคยเป็นมาแล้วทั้งเทวดาเจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ ยาจกวนิพกเศรษฐีคหบดี ตลอดจนสัตว์ใหญ่สัตว์น้อย เคยตายมาแล้วด้วยอาการต่างๆ ตายอย่างเทวดาตายอย่างเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ตายอย่างขอทานข้างถนน ตายอย่างสัตว์ ทั้งที่ตายเองและทั้งที่ถูกฆ่าตาย เคยมีทั้งสุขเคยมีทั้งทุกข์ เคยเป็นผู้ร้าย เคยเป็นทั้งผู้ดี น้ำตาเคยท่วมบ้านท่วมเมืองมาแล้ว กระดูกทับถมแผ่นดินนี้หาที่ว่างสักปลายเข็มหมุดจะปักลงไปก็ไม่พบเปรียบกับชีวิตนี้เพียงชาติเดียว ชีวิตนี้จึงน้อยนัก จะห่วงใยแสวงหาอะไรอีกมาในชีวิตนี้ ที่จะสำคัญกว่าการห่วงหาทางหนีมือแห่งกรรมที่ทำไว้มากมายในอดีตชาติ

แทบทุกคนมีชาติในอนาคตที่ไกลออกไปพ้นความรู้เห็นของใครทั้งหลาย จะเกิดเป็นอะไรต่อมิอะไรก็ได้ทั้งสิ้น ตามอำนาจของกรรมที่ได้ทำไว้แล้ว ทั้งที่ทำในอดีตชาติและที่ทำในชาตินี้ สำคัญที่ว่าได้ทำกรรมใดมากกว่า แรงกว่า สำคัญกว่า กรรมนั้นก็จะส่งผลมากกว่า เร็วกว่า และหนักแน่นมั่นคงกว่า ถ้าเป็นกรรมดีก็จะส่งผลให้ความสุขความเจริญมีบุญห้อมล้อมรักษา ถ้าเป็นกรรมชั่วก็จะให้ความทุกข์ความเสื่อมโทรม มีบาปห้อมล้อมรังควาน

ชีวิตนี้ตกอยู่ใต้อำนาจความโลภความโกรธความหลง แสวงหาอำนาจวาสนาบารมีทรัพย์สินเงินทองอย่างไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ไม่คำนึงถึงศีลธรรมใด ๆ ชื่นชมสมใจแล้วมิใช่ว่าจะยั่งยืน จะชื่นชมสมปรารถนาไปได้อย่างมากก็ชั่วอายุร้อยปีแล้วก็หมดสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ทิ้งชื่อเสียงที่เน่าเหม็นไว้ให้คนโจษขาน พาแต่จิตดวงเดียวร่อนเร่ไป ทำกรรมไม่ดีไว้ก็จะไปพร้อมกับจิตที่ห่อหุ้มด้วยความไม่ดี ไปสู่ทุคติ ภพภูมิที่ไม่ดี ภพภูมิที่มีแต่ความทุกข์

จิตดวงเดียวที่ปราศจากอำนาจวาสนาบารมีทรัพย์สินเงินทอง ที่เมื่อมีชีวิตในชาตินี้กอบโกยไว้ด้วยอำนาจกิเลส จักท่องเที่ยวทุกข์ร้อนไปนานนักหนา นับกาลเวลาหาได้ไม่ นับภพชาติหาถูกไม่ ในทุคติ ชีวิตนี้ที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจความโลภความโกรธความหลง มั่นคงอยู่ในความดีมีศีลมีธรรม จะร่มเย็นเป็นสุขชั่วกาลนาน ความสุขที่จักไม่สิ้นสุดลงพร้อมกับชีวิตนี้ที่น้อยนัก ที่มีเวลาเพียงร้อยปีเท่านั้นโดยประมาณ

จิตดวงเดียวที่พรั่งพร้อมด้วยบุญกุศลจักท่องเที่ยวเบิกบานไปนานนักหนา นับกาลเวลาหาได้ไม่ นับภพชาติหาถูกไม่ ในสุคติจนกว่าจะถึงที่สุดแห่งทุกข์พ้นการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป อันเป็นจุดสูงสุดในพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงนำไปแล้ว และทรงแสดงแจ้งทางไว้ให้แล้วอย่างละเอียดถี่ถ้วน ด้วยพระมหากรุณาหาที่เปรียบมิได้ พุทธสาวกทั้งหลายได้ตามเสด็จไปถึงจุดหมายอันเป็นบรมสุขนั้นแล้วมาก มีทั้งในสมัยพุทธกาลและในปัจจุบันนี้ ทั้งยังจะสืบต่อไปในอนาคตกาลนานไกล ตราบที่ยังมีผู้ใส่ใจปฏิบัติคำสอนของพระพุทธองค์อยู่

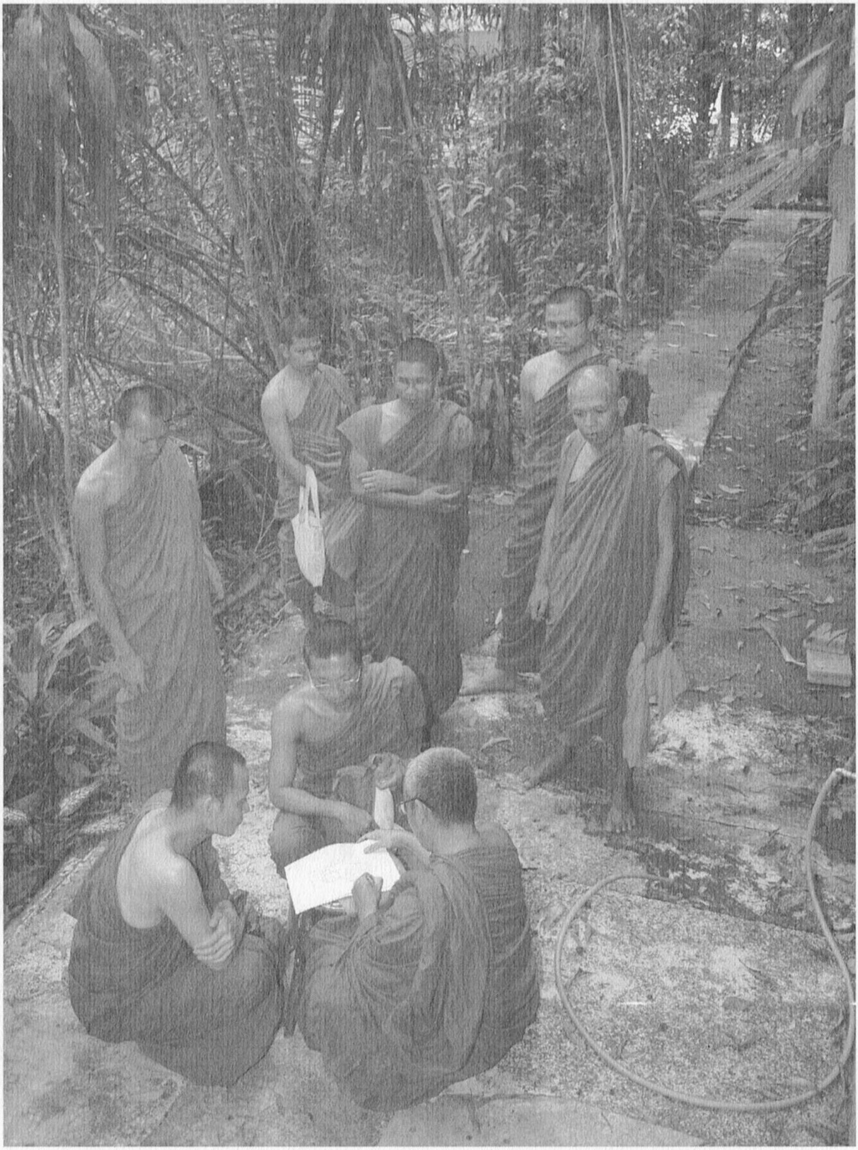
"ชีวิตนี้น้อยนัก แต่ชีวิตนี้สำคัญนัก เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นทางแยก จะไปสูงไปต่ำ จะไปดีไปร้าย เลือกได้ในชีวิตนี้เท่านั้น พึงสำนึกข้อนี้ให้จงดี แล้วจงเลือกเถิด เลือกให้ดีเถิด ชีวิตนี้จักมีสวัสดี และชีวิตข้างหน้าก็จักสวัสดีได้ ถ้ามือแห่งกรรมร้ายไม่เอื้อมมาถึงเสียก่อน"

มือแห่งกรรมร้ายใดๆ ก็จะเอื้อมมาถึงไม่ได้ ถ้าชีวิตนี้วิ่งหนีได้เร็วกว่า และการจะวิ่งหนีให้เร็วกว่ามือแห่งกรรมนั้น จะต้องอาศัยกำลังบุญกุศลคุณงามความดีเป็นอันมากและสม่ำเสมอกำลังความสามารถในการวิ่งหนีมือแห่งกรรมชั่วกรรมร้าย คือการทำดีพร้อมกายวาจาใจ ทุกเวลาผู้จะมีสติระวังไม่ทำความไม่ดีทั้งกายวาจาใจได้ยิ่งกว่าผู้อื่น คือผู้มีกตัญญูกตเวทีอันเป็นธรรมสำคัญ ธรรมที่จะทำคนให้เป็นคนดี มีความห่วงใยปรารถนาจะระวังรักษาผู้มีพระคุณไม่ให้ต้องเสียทั้งชื่อเสียงและไม่ต้องเสียทั้งน้ำใจผู้มีกตัญญู

กตเวทีจึงเป็นผู้มีธรรมเครื่องคุ้มครองให้สวัสดี เครื่องคุ้มครองให้สวัสดีก็คือ คุ้มครองไม่ให้ทำความความไม่ดี คุ้มครองให้ทำแต่ความดี ทั้งกายวาจาใจทุกเวลาชีวิตนี้น้อยนัก พึงใช้ชีวิตนี้อย่างผู้มีปัญญาให้เป็นทางไปสู่ชีวิตที่ยืนนาน ให้เป็นสุคติที่ไม่มีกาลเวลาหาขอบเขตมิได้ โดยยึดหลักสำคัญคือความกตัญญูกตเวทีต่อมารดาบิดา และต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มั่นคงทุกลมหายใจเข้าออกเถิด.

เรื่องเล่าจากภาพ

พระวิบูลธรรมาภรณ์ ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ

วางแผนงานการฝึกพระธรรมทูตภาคนวกรรมร่วมกับลูกน้องที่วัดเขาสุกิม

ถ่ายภาพร่วมกับคณะศิษยานุศิษย์ที่มาทำบุญที่วัด (ประเทศไทย)

ถ่ายภาพหมู่ร่วมกับพระธรรมทูตพร้อมคณะญาติโยม ณ วัดพุทไทยถาวร New York

รับนิมนต์ฉันภัตตาหารเพลพร้อมพระธรรมทูต ฉลองศรัทธาญาติโยม ณ ประเทศนิวซีแลนด์

ถ่ายภาพหมู่ร่วมกับพระธรรมทูตพร้อมคณะญาติโยม ณ วัดพุทบารมี ประเทศเยอรมนี

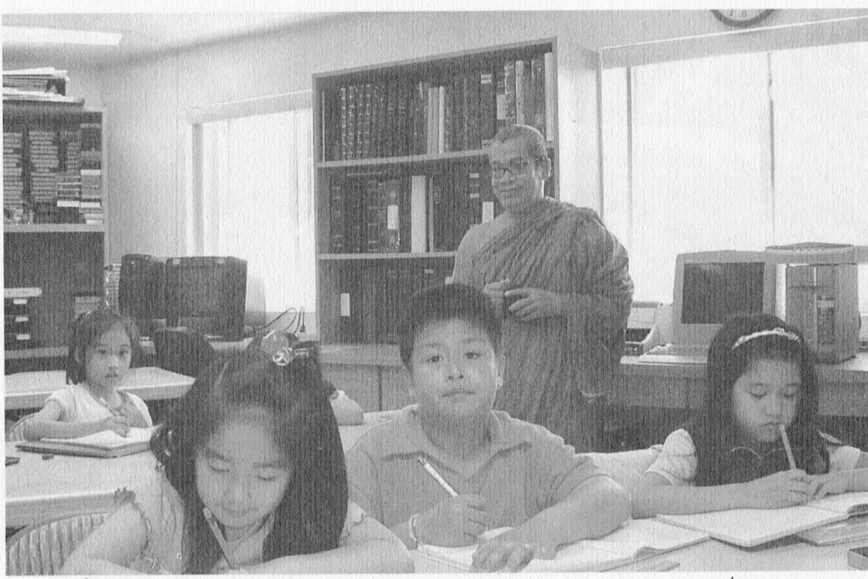
รับนิมนต์ฉันภัตตาหารเพลพร้อมพระธรรมทูต ฉลองศรัทธาญาติโยม ณ ประเทศนิวซีแลนด์

ถ่ายภาพร่วมกับคณะพระธรรมทูต ณ บ้านคุณคิม ประธานกรรมการก่อสร้างเจดีย์กตัญญู
วัดป่าสุญญตาราม บันดานูน ประเทศออสเตรเลีย

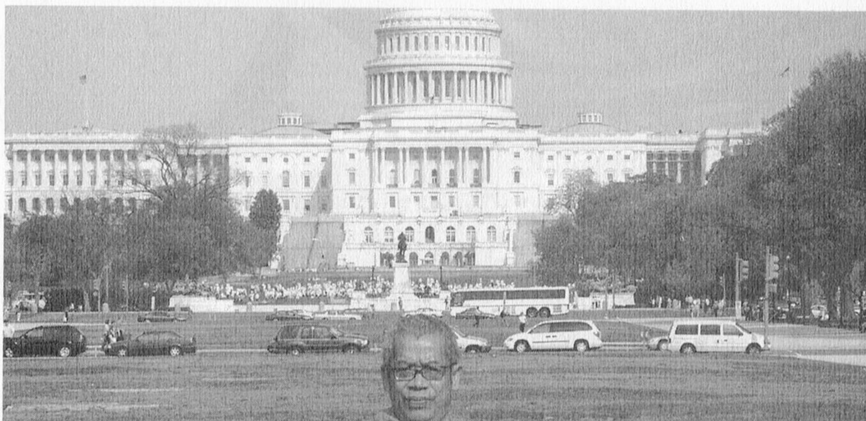
เยี่ยมและให้กำลังใจพระธรรมทูต ณ วัดญาณประทีป New Zealand

จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดญาณประทีป ประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนไทยในต่างแดน

เยี่ยมพระธรรมทูต วัดนิวยอร์คธัมมาราม นิวยอร์ค สหรัฐอเมริกา

เยี่ยมชมทำเนียบขาว U.S.A.

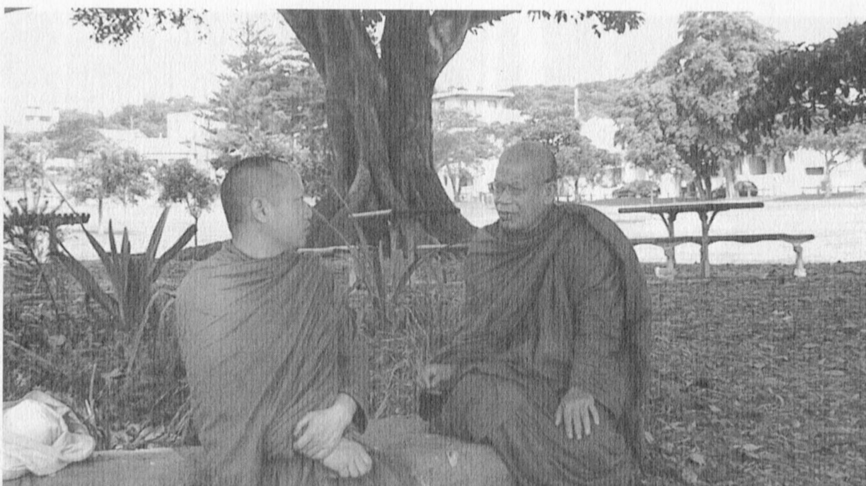
เยี่ยมพระธรรมทูต วัดธรรมประทีป วอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา

กับพระมหาอรุณ ครั้งไปดำเนินการประชุมสามัญฯ คณะสงฆ์ธรรมยุตในอเมริกา

เยี่ยมให้กำลังใจพระธรรมทูต วัดป่าโคเนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กท่ามกลางหิมะกำลังตก

กำลังพูดคุยกับพระมหานิวัฒน์ ลูกน้องเก่าแก่ พระธรรมทูตวัดญาณประทีป นิวซีแลนด์

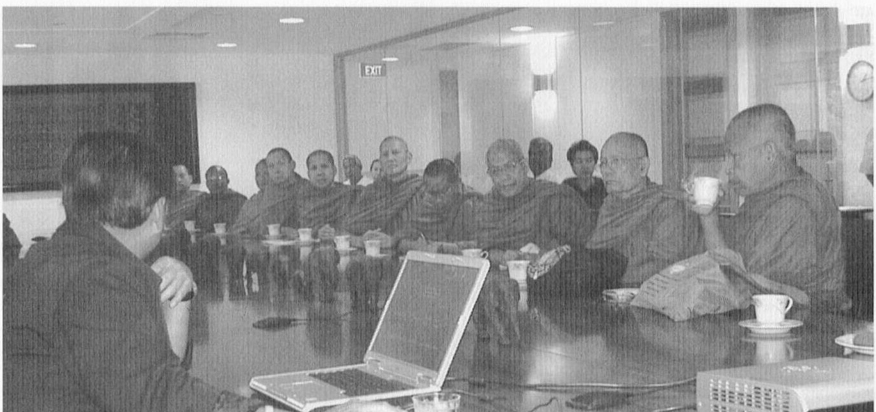
เยี่ยมวัดพุทธบูชา มีพระราชสิทธิโมลี ประธานกรรมการคณะสงฆ์ธรรมยุตในสหรัฐอเมริกา ต้อนรับและพาชมวัด

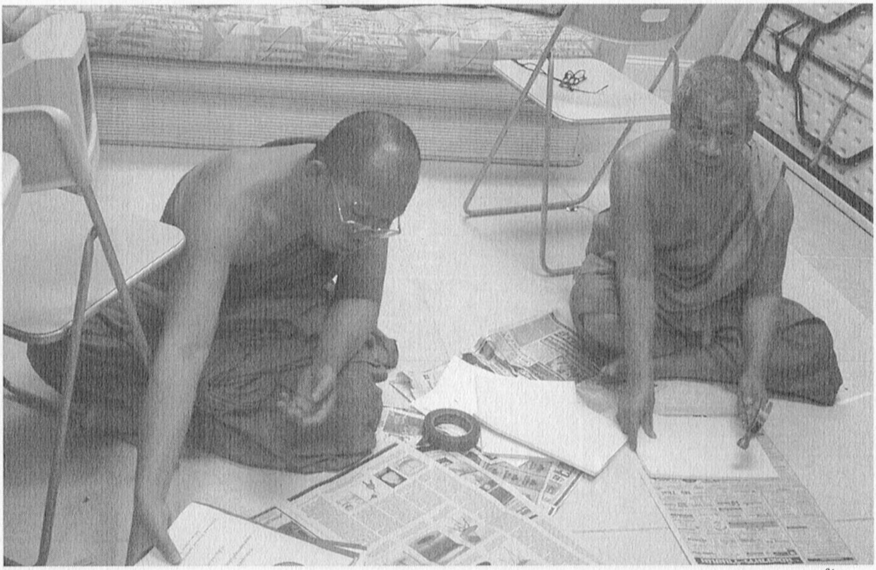
ไปร่วมพิธีเปิดวัดสังฆบารมี เมืองเอสเลิฟ ประเทศสวีเดนกับพระเทพปริยัติวิมลและคณะ

ถ่ายภาพหมู่เป็นที่ระลึก หลังเสร็จการประชุมประจำปี ณ วัดธัมมธโร กรุงแคนเบอร์ร่า ประเทศออสเตรเลีย

ฟังบรรยายสรุปสถานการณ์ความเป็นไปจากท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงแคนเบอร์ร่า ประเทศออสเตรเลียร่วมกับคณะพระเถระและเจ้าหน้าผู้เกี่ยวข้อง

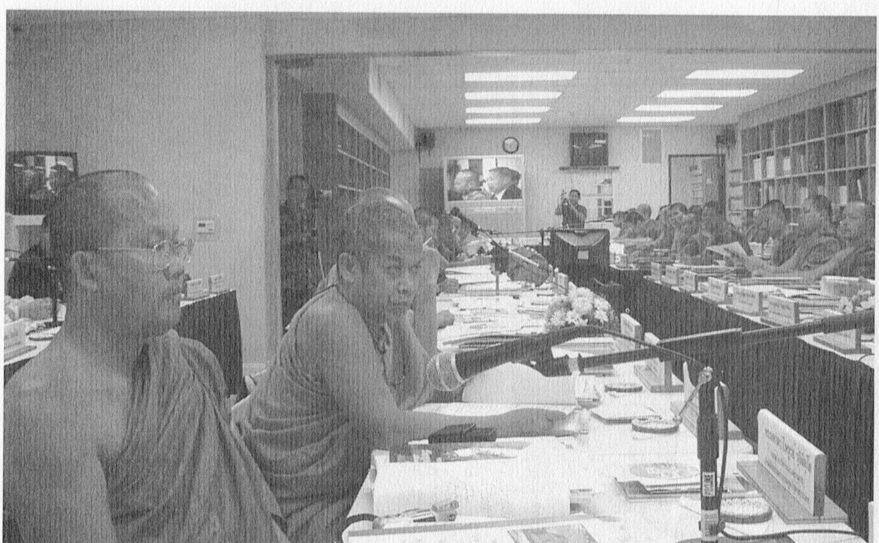
กำลังจัดเตรียมเอกสารการประชุมคณะสงฆ์ในสหรัฐอเมริกากับพระมหาดร.ไพฑูรย์ (ทั้งคืน)

เมื่อครั้งประชุมสามัญประจำปี ครั้งที่ ๒๐ (๒๕๔๗) คณะสงฆ์ธรรมยุตในสหรัฐอเมริกา ณ วัดป่าธรรมชาติ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

บรรยากาศการประชุมใหญ่ฯ คณะสงฆ์ในสหรัฐอเมริกา เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณวโรดม เป็นประธานการประชุม ร่วมพระเถรานุเถระพระธรรมทูตและเจ้าหน้าต่างๆ

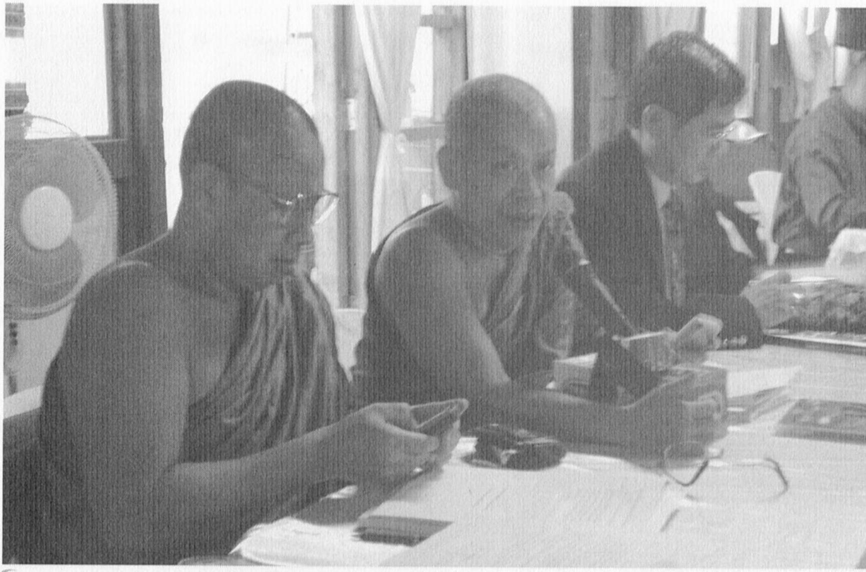
บรรยากาศและอิริยาบถการประชุม

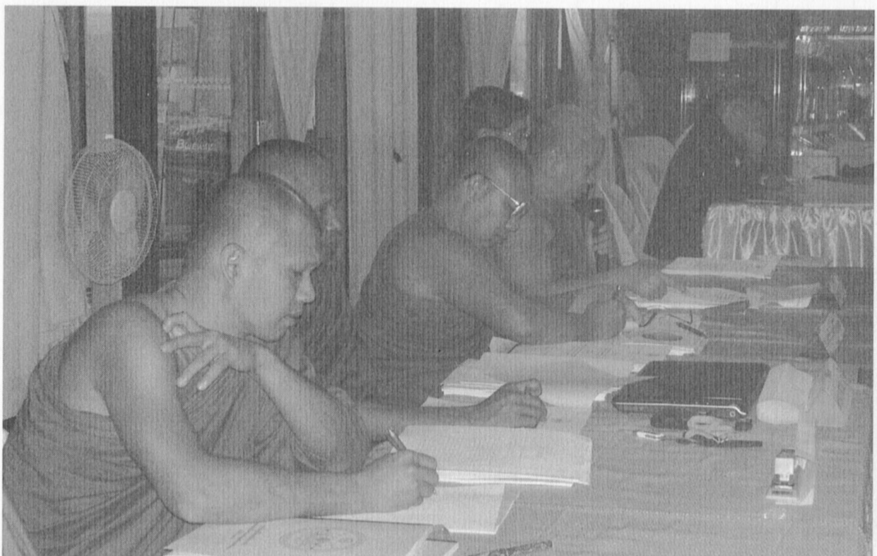
พาคณะพระเถรานุเถระจากเมืองไทยไปสำรวจสถานที่ที่จะขยาย/สร้างวัดแห่งใหม่ใน
ประเทศนิวซีแลนด์

กำลังปิดทองผูกพัทธสีมา ณ วัดป่าสุญญตาราม คราวไปประชุมฯ เมื่อกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

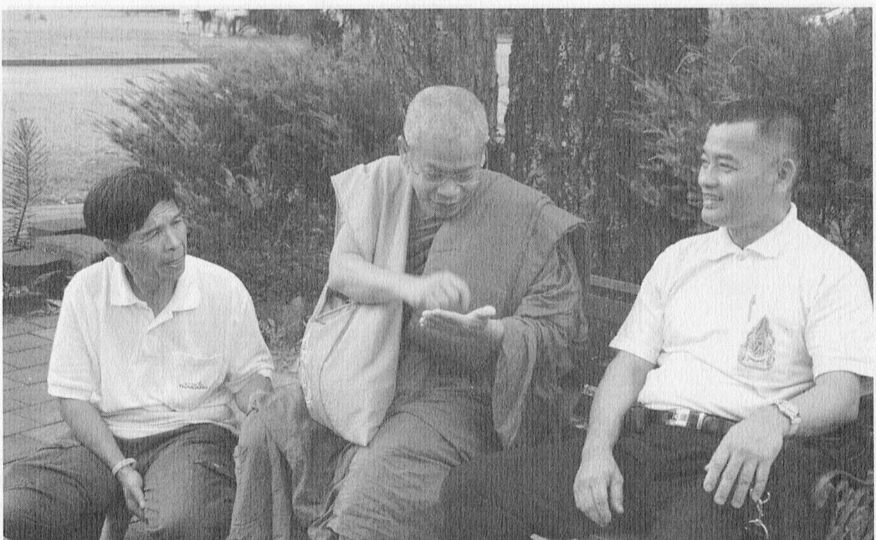
ขณะปฏิบัติหน้าที่เลขานุการที่ประชุมประจำปีของคณะสงฆ์ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

คณะเจ้าหน้าที่ทีมงานทั้ง สพธต. -พศ. และพระธรรมทูตผู้ร่วมปฏิบัติ

ปรึกษาพูดคุยในระหว่างรอขึ้นเครื่องเดินทางไปร่วมประชุมครั้งหนึ่ง

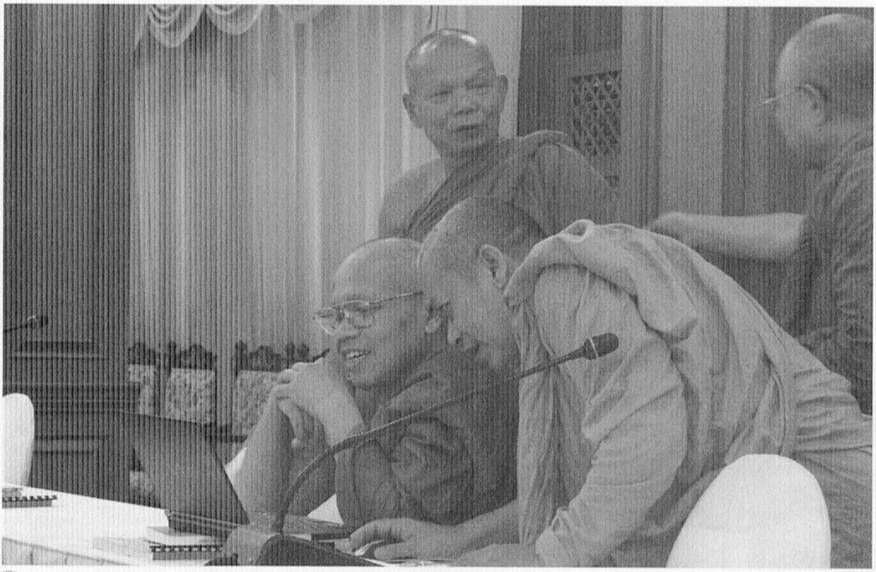
สนทนาอย่างมีรสชาติกับดร.อำนาจ บัวศิริและลุงจอห์น ที่วัดป่าพุทธรังษี เมืองลูเมียห์ ประเทศออสเตรเลีย ในการเดินทางไปประชุมร่วมกัน

กำลังสอบสัมภาษณ์พระภิกษุที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเป็นพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

อาจารย์ประจำสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต กำลังบรรยายวิชา "การให้คำปรึกษา/การประชาสัมพันธ์และการเผยแผ่" แก่พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๔/๒๕๕๑ ณ สถาบันฝึกอบรม ฯ

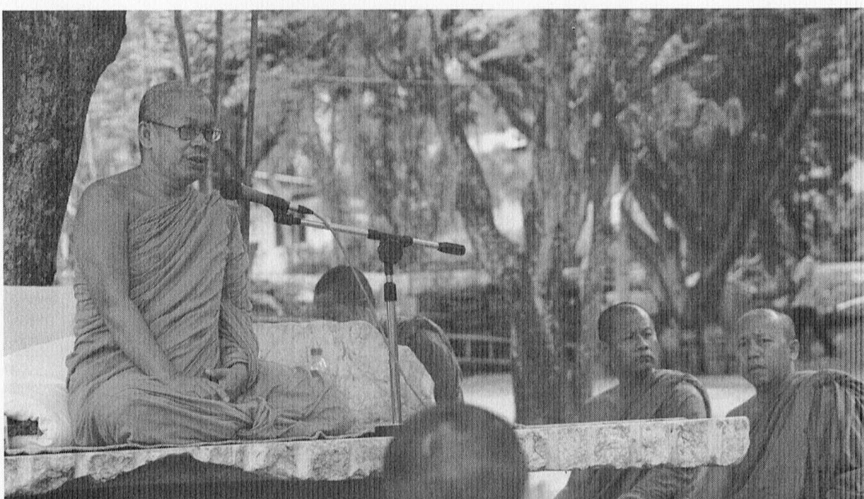
กำลังโชว์และแชร์ข้อมูลกับคณะกรรมการ สพธต. "คอมพิวเตอร์ง่ายนิดเดียว...ครับผม"

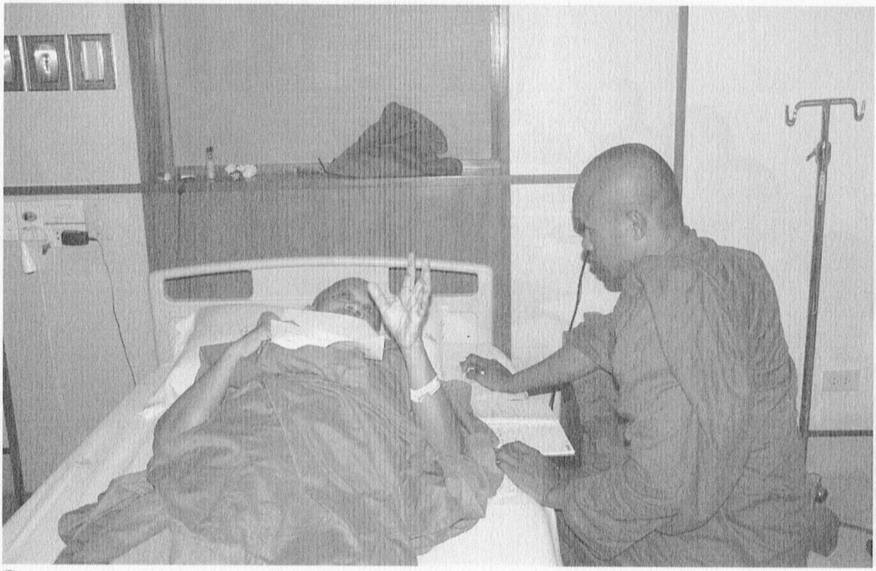
การประชุมสามัญประจำปีของคณะกรรมการสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต) ณ สถาบันฝึกอบรมพระธรรมทูต ฯ วัดพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพฯ

การประชุมกรรมการสำนักงานเลขานุการ สพธต. ร่วมกับประธานกรรมการบริหารในทวีปต่างๆ เพื่อร่วมพิจารณาข้ออุปสรรคปัญหางานพระธรรมทูต กรุงเทพมหานคร

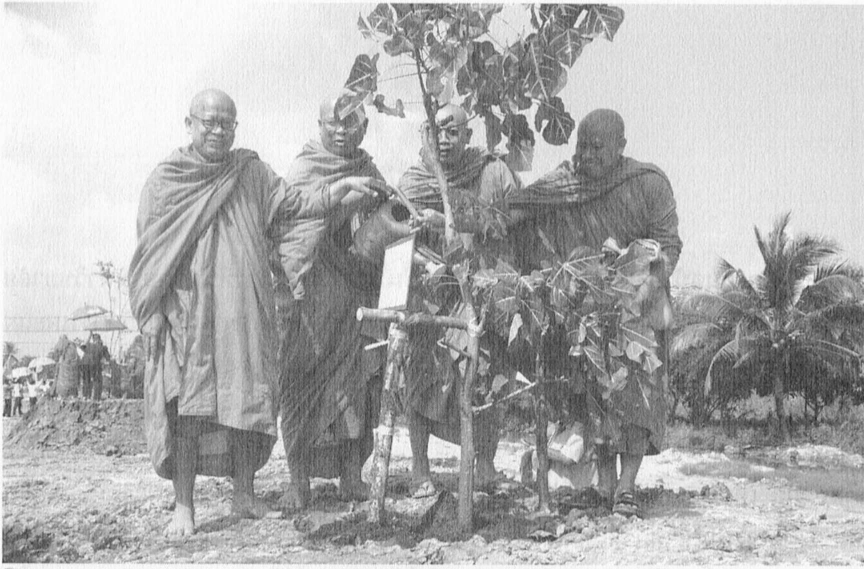
ตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และกล่าวให้โอวาทแก่พระธรรมทูตที่กำลังอบรมภาคจิตภาวนา ณ วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

แม้ขณะจะเข้ารับการผ่าตัดท่านยังเป็นห่วงงาน ให้แนวทางแก่พระมหาอรุณในการไปปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศ

งาน + เจ้านาย + ลูกน้อง + หน้าที่ + ความตาย...เท่ากับอะไรเอ่ย ?

ร่วมแรงร่วมใจปลูกต้นไม้ลดภาวะโลกร้อน
ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

ลายมือที่ท่านเขียนมอบคติธรรมที่ทำงานส่วนตัว...ไตร่ตรอง ลองคิด

กองทุนสนับสนุนพระธรรมทูต ก่อตั้งขึ้นโดยเริ่มจากการที่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและคณะได้ไปศึกษาเก็บข้อมูลงานวิจัยภาคสนาม เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตคณะสงฆ์ธรรมยุต ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อทำวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ผลจากการที่ได้ไปรับรู้พบเห็นการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และสภาพความเป็นจริงด้านต่างๆ จึงเกิดกุศลจิตด้วยหลักคิดว่า แท้จริงแล้วการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททั้ง ๔ ที่จะต้องช่วยเหลือเกื้อหนุนส่งเสริมกันและกัน ในส่วนพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เรียกว่า "พระธรรมทูต" โดยยึดหลักการที่พระพุทธเจ้าได้ประทานไว้ในคราวส่งพระสาวกออกไปประกาศพระศาสนาครั้งแรกว่า "พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก" ในส่วนของพุทธบริษัทที่เหลือก็ทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมพระสงฆ์ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนฯ ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อสนับสนุนกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยทั้งในและต่างประเทศ
๒. เพื่อสนับสนุนและประชาสัมพันธ์กิจกรรมวิชาการและงานวิจัยด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษาและปฏิบัติธรรมแก่พระธรรมทูต
๔. เพื่อรักษาพระธรรมทูตที่อาพาธ

ที่ปรึกษาฝ่ายบรรพชิต

๑. พระเทพวิสุทธิกวี	วัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร
๒. พระครูวิเทศศาสนคุณ	วัดป่าชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา
๓. พระมหาอรุณ อรุโณ	วัดสันตินานาชาติ ชัยภูมิ
๔. พระสันติ สนฺติกโร	วัดบุปผาราม กรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการบริหารกองทุน

๑. ผศ.ยุพา สายมาลา	ที่ปรึกษากองทุน
๒. พ.ต.อ.(พิเศษ) จักรี ภู่พันธุ์ศรี	ที่ปรึกษากองทุน
๓. ผศ.ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	ที่ปรึกษากองทุน
๔. ดร.เสน่ห์ เดชะวงศ์	ที่ปรึกษากองทุน
๕. น.ส.เพชรพิกุล ณ นคร	ประธานกรรมการบริหารกองทุน
๖. นางอมรรัตน์ วิมาลัย	กรรมการ
๗. นางชนุตพร ภู่พันธุ์ศรี	กรรมการ
๘. น.ส.ศิริลักษณ์ แท้เที่ยง	กรรมการและเลขานุการ/เหรัญญิก
๙. น.ส.ตรีกิจจา เพ็ชร์สุทธิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สำนักงานกองทุน : ๒๑ การเคหะแห่งชาติ ซ.ศรีบูรพา ๑๓ ถ.ศรีบูรพา คลองจั่น
บางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐
โทร. ๐๒-๓๗๗๒๒๕๒

ผู้สนับสนุนการจัดพิมพ์ : กองทุนสนับสนุนพระธรรมทูต ๕๖,๒๐๐ บาท

รายนามผู้ร่วมบริจาคสมทบ

จัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์พระวิบูลธรรมาภรณ์ (เสรี สุปญฺโญ)

ที่	รายนามผู้บริจาค	จำนวน
๑	พระเทพปริยัติวิมล อธิการบดี มมร./หน.สนง.เลข.สพธต.	๕,๐๐๐
๒	พระราชสิทธิโมลี ประธานกรรมการบริหารฯ สหรัฐอเมริกา	$ ๒๐๐
๓	พระครูวิเทศศาสนคุณ วัดป่าชิคาโก สหรัฐอเมริกา	๒,๐๐๐
๔	พระครูคุณสารโสภณ วัดพุทธบารมี เยอรมนี	๔,๕๔๗
๕	พระครูพิเนตศาสนคุณ วัดป่าโคเปนเฮเกน เดนมาร์ก	๒,๐๐๐
๖	พระครูปลัดธงชัย วัดสังฆบารมี สวีเดน	๕,๐๐๐
๗	พระครูจิตตภัทราภรณ์ เชียงใหม่	๑,๐๐๐
๘	พระมหาสุริยา จนฺทวณฺโณ พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๒	๕๐๐
๙	พระมหายอดดอย ปญฺญาภรโณ พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๔	๕๐๐
๑๐	พระณัฐวัฒน์ กิตฺติพโล วัดธาตุทอง พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๓	๕๐๐
๑๑	พระสุระศักดิ์ คุณวีโร พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๔	๕๐๐
๑๒	พระวิโรจน์ จิตธมฺโม พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๔	๑๐๐
๑๓	พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๔/๒๕๕๑	๒,๐๗๙
๑๔	พระชนินทร์ ปริชโย ประธานรุ่นที่ ๑๓	๑,๐๐๐
๑๕	พระวัลลภ พลวุฑฺโฒ จ.ลำพูน พระธรรมทูตรุ่นที่ ๑๓	๕๐๐
๑๖	พระไชยวัฒน์ โชติปญฺโญ วัดพุทธบารมี เยอรมนี	๑,๐๐๐
๑๗	วัดพุทธบูชา รัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา	$ ๑๐๐
๑๘	สำนักงานเลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธ)	๓,๕๕๕
๑๙	คุณบานเย็น แสนอุบล เดนมาร์ก	๑,๐๐๐
๒๐	คุณวันวิสาข์ ภาคพรม สวีเดน	๔,๕๕๕
๒๑	คุณฉลอง ช้างขวัญยืน	๒,๐๐๐
๒๒	นางจรูญรัตน์ ศุภศิริภิญโญ	๕๐๐

ธรรมทูตผู้ปิดทองหลังพระ **พระวิบูลธรรมาภรณ์** (เสรี สุปญฺโญ) 28 มิถุนายน 2551

คติพจน์

เป็นพระธรรมทูตด้วยหัวใจได้กำไรชีวิต
เป็นพระธรรมทูตหวังอามิสชีวิตจะขาดทุน

พระวิบูลธรรมาภรณ์